

Predseda
Ústavného súdu
Slovenskej republiky
Ivan Fiačan

Košice 16. novembra 2022
PL. ÚS 12/2022-141

Vážený pán predseda Súdnej rady Slovenskej republiky,

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 26. februára 2021 doručený návrh skupiny 32 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovatelia“), zastúpených advokátskou kanceláriou KALLAN legal, s. r. o., Súmravná 25, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Robert Kaliňák, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky vo veci namietaného nesúladu ustanovení

1. Čl. I bodu 18 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ktorým bola z pôvodného znenia čl. 136 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky vypustená prvá veta v znení „Ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora“, s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 150 Ústavy Slovenskej republiky;

2. Čl. I bodu 21 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej sa čl. 141a ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v znení „Súdna rada Slovenskej republiky je ústavným orgánom sudcovskej legitimacy“ s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky;

3. Čl. I bodu 21 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej sa textu čl. 141a ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky za bodkočiarkou, ktorý znie „za člena Súdnej rady Slovenskej republiky podľa odseku 2 písm. c) až e) možno ďalej ustanoviť len osobu, ktorá nie je sudcom“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky;

4. Čl. I bodu 21 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej druhej vety čl. 141a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá znie „Predsedu, podpredsedu a člena Súdnej rady Slovenskej republiky možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky;

5. Čl. I bodu 29 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej sa druhej vety čl. 148 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá znie „Súhlas sudcu s preložením sa nevyžaduje pri zmene sústavy súdov, ak je to nevyhnutné na zabezpečenie riadneho výkonu súdnictva;

podrobnosti ustanoví zákon“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

6. Čl. I bodu 30 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej sa čl. 148 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý znie „Za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať, a to ani po zániku ich funkcie, okrem prípadov, ak by tým bol spáchaný trestný čin; disciplinárna zodpovednosť sudcu tým nie je dotknutá“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

7. Čl. XIV bodu 2 zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý znie «V § 3 ods. 2 sa vypúšťa slovo „spravidla“», s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky;

8. Čl. XIV bodu 38 zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti týkajúcej sa § 27ha ods. 3 písm. d) a § 27ha ods. 6 v časti slov „a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu“ s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení s čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 17 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd;

9. Čl. VIII zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 385/2000 Z. z. sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti bodu 45, ktorý znie „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a v časti bodu 49, ktorým bol doplnený § 93 tohto zákona o nový odsek 3, ktorý znie „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

10. Čl. VIII bodu 79 zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 385/2000 Z. z. sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 3, ktorý znie „Výberové konanie podľa odseku 2 pozostáva z verejného vypočutia v súdnej rade a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti; výberové konanie vyhlasuje a administratívne a organizačne zabezpečuje predseda súdnej rady“, a v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 4, ktorý znie „Verejné vypočutie podľa odseku 3 sa uskutočňuje podľa pravidiel verejného vypočutia kandidátov na sudcu ústavného súdu; ustanovenia osobitného predpisu o organizovaní a priebehu zasadnutí súdnej rady vrátane zverejňovania ich výsledkov tým nie sú dotknuté“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

11. Čl. XI zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch

a právnych čakatel'och prokuratúry v znení neskorších predpisov v častiach bodu 3, ktorý znie „V § 80 sa vypúšťa odsek 3“, bodu 4, ktorý znie „V § 93 ods. 1 sa vypúšťa písmeno d)“, bodu 5, ktorý znie „V § 103 sa vypúšťa odsek 5“, bodu 6, ktorý znie „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a bodu 8, ktorý znie „(4) Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 149 Ústavy Slovenskej republiky.

Plénium ústavného súdu na svojom zasadnutí uznesením č. k. PL. ÚS 12/2022-102 z 12. októbra 2022 prijalo návrh navrhovateľov na ďalšie konanie v časti namietaného nesúladu ustanovení

- čl. XIV bodu 2 zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý znie «V § 3 ods. 2 sa vypúšťa slovo „spravidla“», s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky;

- čl. XIV bodu 38 zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti týkajúcej sa § 27ha ods. 3 písm. d) a § 27ha ods. 6 v časti slov „a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu“ s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení s čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 17 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd;

- čl. VIII zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 385/2000 Z. z. sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti bodu 45, ktorý znie „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a v časti bodu 49, ktorým bol doplnený § 93 tohto zákona o nový odsek 3, ktorý znie „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

- čl. VIII bodu 79 zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 385/2000 Z. z. sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 3, ktorý znie „Výberové konanie podľa odseku 2 pozostáva z verejného vypočutia v súdnej rade a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti; výberové konanie vyhlasuje a administratívne a organizačne zabezpečuje predseda súdnej rady“, a v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 4, ktorý znie „Verejné vypočutie podľa odseku 3 sa uskutočňuje podľa pravidiel verejného vypočutia kandidátov na sudcu ústavného súdu; ustanovenia osobitného predpisu o organizovaní a priebehu zasadnutí súdnej rady vrátane zverejňovania ich výsledkov tým nie sú dotknuté“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

- čl. XI zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych

čakateľoch prokuratúry v znení neskorších predpisov v častiach bodu 3, ktorý znie „V § 80 sa vypúšťa odsek 3“, bodu 4, ktorý znie „V § 93 ods. 1 sa vypúšťa písmeno d)“, bodu 5, ktorý znie „V § 103 sa vypúšťa odsek 5“, bodu 6, ktorý znie „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a bodu 8, ktorý znie „(4) Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 149 Ústavy Slovenskej republiky.

Uznesenie ústavného súdu o prijatí návrhu navrhovateľov na ďalšie konanie Súdnej rade Slovenskej republiky ústavný súd pripojene zasiela spolu s predmetným návrhom navrhovateľov.

V súlade s § 86 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov týmto žiadame Súdnu radu Slovenskej republiky o zaslanie písomného stanoviska, a to v lehote **30 dní** odo dňa doručenia tejto žiadosti.

S úctou

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky

Prílohy:

1. Uznesenie č. k. PL. ÚS 12/2022-102 z 12. októbra 2022
2. Návrh navrhovateľov z 25. februára 2021

Vážený pán
Ján Mazák
predseda
Súdnej rady SR
Hlavné námestie 8
Bratislava

Údaje o elektronickom podpise:
Podpisovateľ:[Pečať - ÚS SR]
Čas podpisu:16.11.2022
14:13:20

Poslanci Národnej rady Slovenskej republiky

Ústavný súd Slovenskej republiky v Košiciach <i>E-mail</i>	
Došlo:	26-02-2021 (1)
Číslo zápisnice:	1707
Číslo spisu:	
Prílohy:	2
Vybavuje:	

Ústavný súd Slovenskej republiky

Hlavná 110

042 65 Košice

V Bratislave 25. februára 2021

N á v r h

podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky

Navrhovatelia: poslanci Národnej rady Slovenskej republiky

Zastúpení: JUDr. Robertom Kaliňákom, advokátom
KALLAN Legal s.r.o., Súmravná 25, 821 02 Bratislava

Prílohy: listina s podpismi navrhovateľov a
splnomocnenie JUDr. Roberta Kaliňáka na zastupovanie
navrhovateľov

**na začatie konania
o súlade právneho predpisu**

Návrh

podľa čl. 125 ods. 1 písm. a/ Ústavy SR na začatie konania o súlade časti ústavného zákona č. 422/2020 Z.z. a zákonov č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich v platnom znení, č. 185/2002 Z.z. o Súdnej rade Slovenskej republiky v platnom znení a č. 154/2001 Z.z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry v platnom znení s Ústavou SR

a

podľa čl. 125 ods. 2 Ústavy SR na pozastavenie účinnosti niektorých napadnutých ustanovení Ústavy SR a ustanovení uvedených zákonov

a súčasne návrh,

aby podľa § 53, § 54 ods. 1, § 56 ods. 2, 5, § 80 zák. č. 314/2018 Z.z. o Ústavnom súde SR a o zmene a doplnení niektorých zákonov súd prerokoval uvedené návrhy a rozhodol, že sa návrhy neodložia, neodmietnu, príjmu sa na ďalšie konanie, pričom sa súd nebude riadiť poradím, v akom bol návrh doručený a bezodkladne rozhodne o návrhu na pozastavenie účinnosti napadnutých ustanovení ústavného zákona a vyššie uvedených zákonov

Všeobecná časť návrhu

Základné východisko argumentácie návrhu na rozhodnutie o nesúlade časti novely ústavy a časti zákonov v oblasti justície s ústavou (čl. 125 ods. 1) spočíva najmä v doterajšej judikatúre ústavného súdu i iných súdnych orgánov, ako aj medzinárodných dokumentov (odporúčaní), ktoré majú primeranú mieru právnej relevancie (právnej účinnosti) podľa čl. 1 ods. 2 ústavy (ústavný záväzok SR).

Podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy SR Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

Podľa čl. 1 ods. 2 Ústavy SR Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.

Podľa čl. 2 ods. 1 ústavy štátna moc pochádza od občanov, ktorí ju vykonávajú prostredníctvom svojich volených zástupcov alebo priamo.

Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy SR štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 12 ods. 1 Ústavy SR ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Podľa čl. 12 ods. 4 Ústavy SR nikomu nesmie byť spôsobená ujma na právach pre to, že uplatňuje svoje základné práva a slobody.

Podľa čl. 30 ods. 1 Ústavy SR občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov. Cudzinci s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky majú právo voliť a byť volení do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávy vyšších územných celkov.

Podľa čl. 30 ods. 4 Ústavy SR občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

Podľa čl. 124 ústavy Ústavný súd Slovenskej republiky je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 134 ods. 4 ústavy Sudca ústavného súdu skladá do rúk prezidenta Slovenskej republiky tento sľub:

„Sľubujem na svoju česť a svedomie, že budem chrániť neporušiteľnosť prirodzených práv človeka a práv občana, chrániť princípy právneho štátu, spravovať sa ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, a rozhodovať podľa svojho najlepšieho presvedčenia, nezávisle a nestranne.“

Podľa čl. 141 ods. 1 Ústavy SR v Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy.

Podľa čl. 144 ods. 1 Ústavy SR sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

Základným ústavnoprávnym princípom v Slovenskej republike je princíp právneho štátu ustanovený v čl. 1 ústavy, ktorý je porušený ak zákonodarný zbor nepostupuje v súlade s ustanoveniami ústavy, keďže je viazaný kritériami ústavnosti v rovnakej miere ako ostatné orgány verejnej moci v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy. Zákonodarca môže uplatňovať svoje zákonodarné oprávnenie autonómne a suverénne, ale na druhej strane výkon týchto oprávnení má trvalý limit v nevyhnutnosti ochrany základných práv a slobôd a v povinnosti dodržiavať aj ďalšie princípy právneho štátu – viazanosť národnej rady ústavou (porovnaj PL.ÚS 15/98, PL.ÚS 19/98, PL.ÚS 32/95, PL.ÚS 49/03).

Svojvoľné rozhodnutie štátneho orgánu je v rozpore s čl. 2 ods. 2 ústavy. Článok 2 ods. 2 ústavy sa implikovane týka aj právneho postavenia občanov, ktorým zaručuje, že každý občan má právo na to, aby sa všetky štátne orgány voči nemu správali len spôsobom, ktorý im dovoľuje ústava a ďalšie zákony. Tento vzťah štátnych orgánov a občanov ústava jednotne ustanovuje pre všetky práva a slobody zaručené našim ústavným poriadkom (II.ÚS 796/2000).

Podľa judikatúry sa poruší čl. 30 ods. 4 ústavy orgánmi zabezpečujúcimi prístup k voleným a iným verejným funkciám aj tým, že „sťažia, uľahčia alebo znemožnia uchádzania sa o funkciu“, resp. že nezabezpečia „objektívitu konania“ (napr. III.ÚS 23/00, III.ÚS 9/00, III.ÚS 75/01).

Nezávislosť súdnej moci zahŕňa inštitucionálnu nezávislosť (nezávislosť súdov) a individuálnu nezávislosť (nezávislosť sudcov). Princíp nezávislosti súdnej moci je jedným

z podstatných znakov demokratického a právneho štátu, obsahuje celý rad aspektov, ktoré majú spolu vytvoriť predpoklady na to, aby súdy mohli plniť svoje úlohy a povinnosti najmä pri ochrane základných práv a slobôd občanov.

Princíp del'by moci predstavuje esenciálnu podmienku ochrany slobody a demokratického charakteru štátu a v právnom štáte sa zvlášť prísne uplatňuje vo vzťahu k súdnej moci s mocou zákonodarnou a výkonnou. Jednotlivé moci sú v parlamentnej demokracii autonómne a vzájomne spojené len väzbami ústavnej kontroly a spolupráce (viď PL.ÚS 16/95, PL.ÚS 25/00, PL.ÚS 115/2011).

Nerovnováha (disbalancia) troch rovnocenných štátnych mocí, ktorý zabezpečuje ústavnú rovnováhu týchto mocí ako jeden zo základných ústavných princípov je porušením kritérií ústavného princípu del'by moci, ktorý je súčasťou materiálneho jadra ústavy.

Musí sa rešpektovať zásadná skutočnosť, že súdna moc, na rozdiel od výkonnej a zákonodarnej moci je najzraniteľnejšou z týchto zložiek štátnej moci a preto je potrebné nezávislosť súdnej moci úzkostlivo strážiť pred bezprostrednými zásahmi, ako aj zásahmi nepriamymi (viď. I.ÚS 54/01).

Z inštitucionálneho právneho hľadiska je totiž štátna moc v demokratických a právnych štátoch založená na princípe del'by moci na zákonodarnú, výkonnú a súdnu. Princíp del'by moci sa opiera o zásadu nezávislosti a zásadu rovnováhy a vzájomných bŕzd týchto štátnych mocí. Každá z týchto štátnych mocí predstavuje iný orgán štátnej moci, z ktorých žiaden j nesmie zasahovať do činnosti orgánu zaradeného do inej štátnej moci. Sústredenie štátnej moci alebo čo i len dvoch z nich v rukách tej istej osoby alebo toho istého orgánu, ohrozuje samotnú podstatu demokratického štátu a vedie k totalite.

V materiálnom právnom štáte **zákaz diskriminácie predstavuje príkaz**, ktorý ústavodarca adresoval štátu, ako jeho pozitívny záväzok. Zákaz diskriminácie ustanovený čl. 12 ústavy je ústavnou zásadou, ktorá vzhľadom na svoju podstatu a účel presahuje medze základných práv a slobôd a má relevanciu aj pre výklad a uplatnenie tých noriem ústavy, ktoré sa nevzťahujú na základné práva a slobody.

Právne postavenie sudcov taktiež podlieha zásade zákazu diskriminácie a to preto, lebo štát je povinný rešpektovať ústavnú zásadu rovnakého zaobchádzania aj mimo vzťahov, ktorých predmetom sú základné práva a slobody (čl. 12 ods. 1 prvá veta ústavy).

Osobitná časť

1. Ústavný zákon č. 422/2020 Z.z. v čl. I. bod 18 o vypustení časti pôvodného textu čl. 136 ods. 3 ústavy v znení „ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1,2, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 150 Ústavy SR.

Ústavný zákon v novej úprave (v novom znení) čl. 136 ods. 3 ústavy upravuje kompetenciu ústavného súdu vykonávať disciplinárne konanie proti časti vrcholných predstaviteľov všeobecného súdnictva (predstaviteľov najvyššieho súdu a najvyššieho správneho súdu), pričom vypustil pôvodnú úpravu o oprávnení ústavného súdu na dávanie súhlasu na vzatie sudcu a generálneho prokurátora do väzby (vypustenie čl. 136 ods. 3 prvá veta ústavy).

Demokratický a materiálny právny štát (čl. 1 ods. 1 ústavy) zakazuje porušovať princíp nezávislosti súdnej moci, ktorý je jedným z jej podstatných znakov a vyplýva z neutrality sudcov, ako záruky spravodlivého, nestranného a objektívneho súdneho konania a rozhodovania.

Nezávislosť sudcov je považovaná za integrálnu súčasť nezávislého súdu, čo v praxi znamená, že narušenie niektorej zo záruk nezávislosti sudcu môže mať za následok (znamená) **porušenie nezávislosti súdu a tým aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru**. Ustanovenia Dohovoru sú „ústavným inštrumentom európskeho verejného poriadku“, pričom ESLP má výlučnú právomoc na všetky otázky výkladu a aplikáciu Dohovoru a jeho protokolov, ktorý konštatoval aj to, že **imunita sudcov je zásadnou právnou garanciou** nezávislosti sudcov a súdnictva.

Pri funkčnej imunite (pre potreby riadneho výkonu súdnictva) ide o zaručenie osobnej ochrany pri výkone verejnom moci, t.j. predovšetkým voľnosť rozhodovania, ktorá sa navonok prejavuje hlasovaním v senáte, pričom sa priznáva táto ochrana v neobmedzenom rozsahu a neobmedzený čas (napr. PL.ÚS 4/06, PL.ÚS 24/03, PL.ÚS 19/02).

Zámer o zrušení súhlasu **ústavného súdu** ako podmienky na vzatie sudcu do väzby je neakceptovateľný (súčasný článok 136 ods.3 ústavy)

Sudca bezpodmienečne musí mať zabezpečenú funkčnú imunitu, ktorá mu musí zaistiť nezávislosť predovšetkým na výkonnej moci. Ide o ochranu funkcie sudcu pred zneužitím práva stíhať trestné činy používaním nátlaku prostredníctvom trestného konania, na ktoré sú oprávnené príslušné orgány výkonnej moci. **Nie je prípustné trestné stíhanie za skutok, ktorého podstata spočíva v rozhodovaní sudcu všeobecného súdu** (PL.ÚS 19/02, PL.ÚS 24/03).

Obsahovo zhodne je to upravené aj v odporúčaní Výboru ministrov z roku 2010 (bod 5), ktorý má právnu relevanciu v zmysle čl. 1 ods. 2 ústavy, keď uvádza „sudcovia musia mať neobmedzenú slobodu rozhodovať vo veciach nestranne, v súlade so zákonom a ich interpretáciou faktov“, i v stanovisku Benátskej komisie (marec 2010), že „sudcovia by mali mať iba funkčnú imunitu“ – bod 10, t.j. imunita pred trestným stíhaním za činy pri výkone svojej funkcie s výnimkou úmyselného trestného činu (napr. korupcia), t.j. ochrana pred neprimeranými vonkajšími vplyvmi.

Väzba je najintenzívnejším zásahom do základnej ľudskej (osobnej) slobody (má zaisťovaciu funkciu) garantovanej čl. 17 ústavy, čl. 9 Medzinárodného paktu, čl. 5 Dohovoru.

Ústava tvorí jeden celok a preto zásah do práva na osobnú slobodu nemožno ospravedlniť len so zreteľom na jej čl. 17, ktorý v sebe zahŕňa i práva vyplývajúce z čl. 5 ods. 3, 4 Dohovoru. Podmienkou ústavnosti väzby je tiež aj jej súlad s čl. 50 ods. 2 ústavy (II.ÚS 55/98, II.ÚS 12/06).

Ústavný súd poskytuje najvyššiu ústavnú záruku rozhodovania nezávislého súdneho orgánu pre zabezpečenie ochrany sudcovskej imunity pri plnení svojej základnej (výlučnej) funkcie ochrany ústavnosti (čl. 124), t.j. posudzovania zásahu do základného práva na osobnú slobodu u ústavného činiteľa, ktorému garantuje ústava nezávislosť a nepostihnuteľnosť za jeho rozhodovanie (funkčná imunita).

Ústavný súd je oprávnený (má právomoc) pri rozhodovaní vo väzobných veciach skúmať, či sa v konaní dodržali ústavnoprocené princípy takehoto obmedzenia osobnej slobody, akým je väzba obvineného, resp. je ústavne udržateľný titul väzby (napr. II. ÚS 76/02, IV. ÚS 83/03, II.ÚS 183/02).

Udeľovanie súhlasu ústavného súdu so vzatím do väzby sudcu všeobecného súdu a generálneho prokurátora je konstitucionalistikou vnímané ako súčasť procesných garancií ochrany nezávislosti samotnej súdnej moci pred pokusmi o neústavné zásahy zo strany iných zložiek moci. Má byť predovšetkým výrazu ochrany deľby moci a má slúžiť ochrane sudcov pred

potencionálnym zneužitím represívnych nástrojov trestného práva zo strany iných zložiek štátnej moci (napr. PL.ÚS 4/2020, PL.ÚS 6/2020).

Úlohou ústavného súdu je totiž vytvorenie ústavnej hrádze voči prípadným pokusom neústavným spôsobom zasiahnuť do súdnej moci, takže je neprípustný povrchný či všeobecný návrh (formálny), ktorý by mohol predstavovať hrozbu zásahu do súdnej moci ústavne neudržateľným spôsobom obmedzením osobnej slobody sudcu ako reprezentanta súdnej moci (osobitný status obvinenej osoby).

Tvrdenie ústavodarcu, že samotné konanie o udelenie súhlasu so vzatím do väzby však v kritickom pohľade nevyhnutne nie je spôsobilé naplniť funkciu ochrany pred nekorektným tlakom na nezávislosť súdnej moci od iných zložiek moci, je vecne nesprávne (zavádzajúce).

Ak totiž je návrh na väzbu šikanózný, arbitrárny a fabulovaný, je ochrana osobnej slobody ústavného činiteľa (nie iných osôb) najúčinnnejšie chránená orgánom ochrany ústavnosti (ústavným súdom) a nie všeobecnými súdmi, ktorých rozhodnutie až následne (po vzatí sudcu do väzby) je oprávnený preskúmať ústavný súd z hľadiska zisťovania existencie porušenia ústavných garancií nezávislosti sudcov.

Všeobecný súd pri rozhodovaní o väzbe nemá zakotvené oprávnenie na zisťovanie uvedenej dôležitej právnej skutočnosti (neústavný zásah do súdnej moci), keďže to nevyplýva z úpravy čl. 17 ods. 5 ústavy. Má odlišné kritériá, lebo sa posudzuje len dôvodnosť podozrenia z trestnej činnosti v zmysle kritérií, ktoré v sebe implikuje ust. § 206 ods. 1 Tr. por.

Ochrana sudcu pri rozhodovaní o väzbe vylúčením oprávnenia ústavného súdu dávať súhlas na väzbu spĺňa súčasne kritériá o diskriminácii sudcov všeobecných súdov, ako ústavných činiteľov, keďže tento ústavný inštitút (súhlas na vzatie do väzby) je opodstatnene zakotvený v čl. 78 ods. 3 ústavy u poslancov národnej rady, ktorí sú z ústavnoprávneho hľadiska rovnocenní ústavní činitelia v právnom štáte (ako aj generálny prokurátor). U poslancov súhlas dáva zákonodarný orgán, t.j. národná rada v záujme zabezpečenia ochrany slobody poslanca pri výkone jeho funkcie počas volebného obdobia.

Nie sú teda dané žiadne rozdiely takého druhu a závažnosti u týchto ústavných činiteľov, ktoré by odôvodňovali porušovanie princípu rovnosti (čl. 12 ods. 1 ústavy) rozdielnym zaobchádzaním (PL.ÚS 36/11, PL.ÚS 12/2014).

Dôsledné zabezpečenie (ochrana) funkčnej imunity nezávislého sudcu pri rozhodovaní o prípustnosti obmedzenia osobnej slobody sudcu vyžaduje len rozhodovanie kompetentného nezávislého orgánu ochrany ústavnosti, aby sa vylúčilo obmedzenie osobnej slobody sudcu (ústavného činiteľa) za skutky, ktorých podstata spočíva v rozhodovaní sudcu všeobecného súdu, kde ústava nepripúšťa trestné stíhanie (funkčná imunita – čl. 148 ods. 4 ústavy).

Inak povedané, len výlučná kompetencia ústavného súdu na dávanie (nedávanie) súhlasu na väzbu sudcu náležite zabezpečí (zaručí) dôsledné rešpektovanie funkčnej imunity sudcu (tzv. osobná garancia nezávislosti – PL.ÚS 52/99), ktorá je jedným z najdôležitejších garancií nezávislosti funkcie sudcu najmä pri jeho vlastnom rozhodovaní (napr. PL.ÚS 24/03, PL.ÚS 19/02, PL.ÚS 4/06).

Argumentácia predkladateľa, že ak bude rozhodovať o väzbe všeobecný súd, je to postačujúce na ochranu sudcu, prehliada zásadný rozdiel medzi právnym postavením sudcu a ostatných osôb, o väzbe ktorých rozhoduje všeobecný súd. Rozdielny postup vyplýva z ústavnej zásady zákazu diskriminácie (čl. 12 ústavy), ktorý ústavodarca adresoval štátu ako jeho pozitívny záväzok a vzhľadom na svoju podstatu a účel má relevanciu aj pre uplatnenie tých noriem ústavy, ktoré sa nevzťahujú na základné práva a slobody. Právne postavenie sudcov, ktoré je zásadne právne odlišné od ostatných osôb, u ktorých rozhoduje o väzbe všeobecný súd, preto taktiež podlieha zásade zákazu diskriminácie, ku ktorej dochádza aj vtedy, ak sa ľubovoľne rovnako zachádza s nerovnakými (nerovnaké nesmie byť upravované ľubovoľne rovnako – napr. PL.ÚS 11/02 ÚS ČR).

Medzi základné práva občana, ktoré sú neodňateľné a nezrušiteľné (čl. 12 ods. 1 ústavy) patrí aj právo na súdnu ochranu len nezávislým a nestranným súdom (čl. 46 ods. 1 ústavy), pričom zásah do nezávislosti sudcu je súčasne zásahom do nezávislosti súdnictva, čím sa ohrozuje aj právo občanov podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v zmysle judikatúry EŠLP.

Odlišný postup pri rozhodovaní o väzbe sudcu i generálneho prokurátora (ústavných činiteľov) než u ostatných občanov (rozhodovanie všeobecným súdom) nie je pritom diskrimináciou občanov pre ich zásadne odlišné právne postavenie.

Zásadne preto je, aby ústavný súd ako prvý (nie posledný po rozhodnutí všeobecných súdov) posúdil, či sú splnené ústavnoprávne kritériá zásahu do osobnej slobody sudcu, ktorého postavenie nemá obdoby v súkromnej ani verejnej sfére a na rozdiel aj od ostatných ústavných

činiteľov mu ústava garantuje nezávislosť, čo vylučuje väzobné riešenie ak ide o skutok, ktorého podstata spočíva v rozhodovaní sudcu.

Inak povedané, prvú záruku súdnej kontroly pri zásahu do osobnej slobody ústavných činiteľov (nezávislých sudcov a autonómneho generálneho prokurátora) účinne (efektívne) z hľadiska splnenia ústavných kritérií opodstatnenosti najzávažnejšieho zásahu do osobnej slobody garantuje len orgán ochrany ústavnosti. Zabezpečí sa najmä neprípustnosť väzobného stíhania uvedených ústavných činiteľov za rozhodovanie, ktoré je ústavou neprípustné u sudcov (čl. 148 ods. 4 ústavy – funkčná imunita).

Generálny prokurátor je vrcholným (najvyšším) predstaviteľom autonómneho ústavného orgánu (jediný ústavný činiteľ v systéme prokuratúry), ktorý zabezpečuje ochranu práv a zákonných záujmov (ochranca zákonnosti) a má nezastupiteľné miesto v kontrolnom systéme štátnych orgánov (má nezastupiteľnú funkciu), pričom nie je orgánom výkonnej ani súdnej moci (čl. 149, 150 ústavy).

Ústavné zakotvenie prokuratúry garantuje jej inštitucionálne a autonómne postavenie, ako aj mocenské a funkčné oddelenie od ostatných mocí v štáte.

Generálny prokurátor je ústavným činiteľom, keďže podľa čl. 150 ústavy stojí na čele prokuratúry, a má kompetencie riadiť a kontrolovať činnosť prokuratúry na všetkých stupňoch, pričom zodpovedá za činnosť všetkých prokurátorov a zamestnancov prokuratúry (zák. č. 153/2012 Z.z.).

Podľa stanoviska Benátskej komisie je prokuratúra v širšom ponímaní súčasťou justície vzhľadom na kompetencie pri zabezpečení ochrany zákonnosti a spravodlivosti (Správa o európskych štandardoch týkajúcich sa nezávislosti justičného systému – časť II. – Prokuratúra schválené v dňoch 17.-18.12.2010, ako aj Odporúčanie Rec (2000) 19 Výboru ministrov Rady Európy o postavení prokuratúry v systéme trestného súdnictva).

Benátska komisia konštatovala aj to, že prokurátori (nielen generálny prokurátor) by mali mať funkčnú imunitu pre činnosti vykonávané v dobrej viere pri výkone svojich povinností (CDL-AD (2010) 040-bod 61).

Pre zaručenie náležitej ochrany riadneho výkonu nezastupiteľnej funkcie orgánov prokuratúry, analogicky sa musí garantovať u uvedeného ústavného činiteľa (generálny prokurátor)

neprípustnosť používania nátlaku orgánmi výkonnej moci, ktorej činnosť dozoruje v rámci zverenej pôsobnosti (oblasť trestnoprávna a oblasť netrestná).

2. Ústavný zákon č. 422/2020 Z.z. v čl. I. bod 21 čl. 141a ods. 1 v znení „Súdna rada Slovenskej republiky je ústavným orgánom sudcovskej legitimacy“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 ústavy

V konaniach podľa čl. 125 ústavy sa nevylučuje stav, keď porušenie zásad materiálneho právneho štátu je natoľko intenzívne, že samo o sebe musí mať za následok rozhodnutie o nesúlade s ústavou (PL.ÚS 17/08).

Navrhovaná **(schválená) ústavná definícia** (Súdna rada SR je ústavným orgánom sudcovskej legitimacy) **likviduje pôvodný základný zámer** ústavodarcu z roku 2000 (ústavný zákon č. 99/2001 Z.z.) **na posilnenie inštitucionálnej nezávislosti súdnej moci** od ostatných orgánov verejnej moci (navrhlo sa predkladateľom zakotvenie len autonómnosti a nie nezávislosti súdnej rady), čo znamená aj porušenie (nerešpektovanie) predvstupovej požiadavky (záväzku) uloženého pre SR na prijatie do EÚ a návrat do výraznej závislosti súdnej moci na výkonnej a zákonodarnej moci (viď PL ÚS 2/2012).

Ide o zásadný negatívny odklon od opodstatnených požiadaviek EÚ na garantovanie nezávislého postavenia súdnej moci, na ktorú má občan nárok zriadením nezávislého ústavného orgánu sudcovskej samosprávy.

Expertná misia Európskej komisie na úseku súdnictva v správe z roku 1997 jednoznačne konštatovala, že medzi základné problémy súdnictva patrí neexistencia samosprávy a naopak jeho úplná závislosť od výkonnej moci (bod 78 dôvodovej správy ústavodarcu).

Uvedené zásadné nedostatky musela Slovenská republika odstrániť, ak mala byť prijatá za členskú krajinu EÚ.

Ústavodarca preto konštatoval, že ústave chýba aj ústavné zakotvenie orgánu reprezentujúceho súdnictvo tak, ako je to v prípadoch moci zákonodarnej a výkonnej, takže začlenenie súdnej rady do VII. hlavy ústavy (súdna moc) **zvýrazňuje jej nezávislé**

postavenie od zákonodarnej ako aj výkonnej moci a je reálnym naplnením ústavnej zásady nezávislosti a oddelenia výkonu súdnej moci od iných orgánov štátu. Z ústavného princípu del'by moci v materiálnom právnom štáte, ktorý garantuje ústavnú rovnováhu troch štátnych mocí (zákonodarná, výkonná a súdna) vyplýva ich rovnocenné postavenie, pričom ústavná úprava vyžaduje garantovanie nezávislého postavenia len orgánov súdnej moci.

Princíp del'by moci predstavuje totiž esenciálnu podmienku ochrany slobody a demokratického štátu a v právnom štáte sa zvlášť prísne uplatňuje vo vzťahu k súdnej moci s mocou zákonodarnou a výkonnou (PL ÚS 16/95, PL ÚS 25/00, PL ÚS 115/2011).

Podľa ústavnej úpravy (hlava VII ústavy) zahŕňa súdna moc ústavné súdnictvo, všeobecné súdnictvo a súdnu radu, ktorá je obsahovo najvyšším orgánom sudcovskej samosprávy, ktorého základnou úlohou je zabezpečenie nezávislosti súdnictva od ostatných orgánov verejnej moci, čo jednoznačne vyplýva zo zámeru ústavodarcu (ratio constitutione) pri zriadení súdnej rady v roku 2001.

Ústavný súd preto pri definovaní postavenia súdnej rady o.i. uviedol, že „je osobitný nezávislý ústavný orgán súdnej moci garantujúci predovšetkým nezávislé postavenie súdnej moci“ (PL ÚS 2/2012).

Predkladateľ uvádza (v dôvodovej správe), že **sa súdnej rade úmyselne nepriznáva parameter (charakteristika) nezávislosti**, lebo nemôže byť nezávislým orgánom, keďže je v nej realizovaná justičná politika (má teda mať charakter len autonómneho orgánu).

Ide o nespochybniteľný zámer súčasnej vládnej koalície vytvoriť si obsahovo súdnu radu ako odnož vlády a parlamentu (podriadený orgán), keďže bude povinná presadzovať justičnú politiku podľa politických predstáv aktuálneho vládneho zoskupenia. Dochádza k sústredeniu štátnej moci do rúk parlamentu a vlády zasahovaním do činnosti orgánu reprezentujúceho súdnu moc, čím sa ohrozuje samotná podstata demokratického štátu a vedie to k totalite.

Vytvára sa reálne absolútna závislosť od politickej moci. Zároveň to preukazuje porušenie (likvidáciu) záväzku SR schváleného pri vstupe do EÚ, t.j. zriadiť nezávislý súdny orgán reprezentujúci nevyhnutnú samosprávu súdnictva.

Presadzuje sa teda likvidovanie garancií nezávislosti súdnictva a sudcov odňatím nezávislého postavenia súdnej rady, čo dokazuje porušenie zásadného ústavného princípu del'by moci, ako

súčasťou materiálneho jadra ústavy, ktoré je nezmeniteľné ani ústavným zákonom v demokratickom a materiálnom právnom štáte.

Súdna rada je súčasťou ústavnej úpravy súdnej moci spolu so všeobecným a ústavným súdnictvom. Z čl. 124 ústavy vyplýva nasledovná definícia „Ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti“.

Postavenie všeobecného súdnictva (čl. 141 ods.1 ústavy) je definované nasledovne. „V Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy“.

Je teda zrejmé, že u orgánov súdnej moci ústavodarca zakotvuje základný princíp o ich nezávislosti, čo preukazuje dôsledné dodržiavanie princípu deľby moci a ústavnej rovnováhy troch rovnocenných mocí v právnom štáte.

Je preto zásadnou ústavnou požiadavkou v rámci úpravy definície ústavného postavenia Súdnej rady SR (pozitívny zámer) ako súčasťou súdnej moci, **zakotvenie pojmu nezávislý** napr. „nezávislý ústavný orgán sudcovskej legitimacy garantujúci nezávislosť súdnej moci“.

Návrh o autonómnosti a nie o nezávislosti súdnej rady, ktorá je súčasťou súdnej moci, svojim postavením a väzbami na iné zložky štátnej moci (výkonnú moc) **vybočuje** z rámcov ústavne vymedzujúcich postavenie štruktúru a vlastností súdnej moci (analógia PL ÚS 17/08).

Porušuje to zároveň aj úpravy (**obsah**) **medzinárodných dokumentov**, ktoré majú právnu relevanciu podľa čl. 1 ods. 2 ústavy (ústavný záväzok SR).

Odporúčanie Výboru Rady ministrov Európy CM/Rec (2010) 12 zo 17.11.2010 uvádza, že „... súdne rady sú nezávislé orgány... usilujú sa o zabezpečenie nezávislosti súdnictva i jednotlivých sudcov (bod 26).

Poradný výbor európskych sudcov – CCJE (2010) 3 uvádza, že „... na zabezpečenie nezávislosti sudcov každý štát musí vytvoriť súdnu radu... ktorý bude nezávislý na legislatívnej a výkonnej moci (bod 13).

Obdobne to konštatuje aj Európska charta štatútu sudcov z roku 1998 „... orgán, ktorý je nezávislý od výkonnej a zákonodarnej moci (všeobecné zásady bod 1.3).

Vraciame sa do nežiaduceho stavu neakceptovateľnej závislosti súdnej moci na výkonnej a zákonodarnej moci, ktorá bude schopná účinne realizovať presadzovanie straníckopolitických záujmov, t.j. justičnú politiku podľa politických predstáv, čo spravidla znamená, že sa nemôže

garantovať prioritne nezávislé postavenie súdnej moci a jej nevyhnutná oddelenosť od ostatných mocí v právnom štáte.

Pre výrazné prvky o nerešpektovaní princípu del'by moci v materiálnom právnom štáte (súčasť nezmeniteľného materiálneho jadra ústavy), ktorý je súčasťou ústavnej rovnováhy a predstavuje esenciálnu podmienku ochrany slobody a demokratického charakteru štátu, pričom v právnom štáte sa zvlášť prísne uplatňuje vo vzťahu k súdnej moci s mocou zákonodarnou a výkonnou, t. j. potrebou limitovať zásahy výkonnej moci do moci súdnej, návrh ústavného zákona neprípustne nerešpektuje (porušuje) materiálne jadro ústavy v tejto časti novely ústavy, čím sa súčasne vytvárajú zásadné podmienky pre vybudovanie základov totality (diktatúry).

Nerovnováha (disbalancia) troch rovnocenných štátnych mocí, ktorý zabezpečuje ústavnú rovnováhu týchto mocí ako jeden zo základných ústavných princípov je porušením kritérií ústavného princípu del'by moci, ktorý je súčasťou materiálneho jadra ústavy.

Každý ústavný zákon môže byť teda neústavný, ak s ústavnou intenzitou narúša materiálne jadro ústavy.

Uvedené však nevylučuje ani stav, keď porušenie zásad materiálneho právneho štátu je natoľko intenzívne, že samo o sebe musí mať za následok rozhodnutie o nesúlade zákona s ústavou (PL.ÚS 17/08).

3. Ústavný zákon č. 422/2020 Z.z. čl. I. bod 21 čl. 141a ods. 3 veta druhá v znení „Za člena Súdnej rady SR podľa ods. 2 písm. c/ až e/ možno ďalej ustanoviť len osobu, ktorá nie je sudcom“, nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 30 ods. 1, 4 ústavy.

Ústava zakotvuje zhodné právne podmienky (kritériá) pre kreovanie (ustanovenie) všetkých členov súdnej rady (čl. 141a ods. 3 prvá veta ústavy).

V druhej vete uvedeného článku sa navrhuje zakotvenie ústavnej prekážky pre všetkých sudcov všeobecných súdov, ktorí spĺňajú zhodné spoločné ústavou upravené právne kritériá, ako ostatní právnici, na ustanovenie za člena súdnej rady rozhodnutím národnej rady, vlády

a prezidenta republiky. Zakotvuje to aj obmedzenie oprávnenia týchto ústavných orgánov pri realizácii ich kompetencií ustanovovať (kreovať) členov súdnej rady (po troch členoch).

Navrhovaný text nie je v súlade s ústavnou úpravou čl. 30 ods.4 ústavy o prístupe k inej verejnej funkcii za rovnakých podmienok.

Z konštantnej judikatúry jednoznačne vyplýva, že význam rovnakých podmienok je v tom, že právnymi predpismi akejkoľvek právnej sily nemožno preferovať, či diskriminovať niektoré skupiny občanov pred inými skupinami, pokiaľ ide o prístup k verejnej funkcii (II. ÚS 48/97, I. ÚS 76/2011, I.ÚS 397/14, PL.ÚS 35/10 – ÚS ČR).

Právo uchádzať sa o verejnú funkciu (prístup k verejnej funkcii) podľa čl. 30 ods.4 je zároveň základným právom občana garantovaného ústavou, ktoré podľa čl. 12 ods.1 druhá veta ústavy je neodňateľným i nezrušiteľným právom a patrí medzi základné ústavné princípy materiálneho právneho štátu (ochrana základných práv a ľudských slobôd – PL.ÚS 7/2017).

Zásah do základného neodňateľného ústavou garantovaného práva občana spĺňa kritériá o zásahu do materiálneho jadra ústavy, čo nie je prípustné zmeniť ani ústavným zákonom (PL.ÚS 16/95, PL.ÚS 24/2014, PL.ÚS 21/2014).

Zámer sledovaný predkladateľom je možné riešiť dohodou uvedených ústavných orgánov o zavedení vhodnej ústavnej praxe pri ustanovení členov, ktorá zabráni justičnému korporativizmu a izolácii a rovnako zachová princíp del'by moci a zodpovednosti. Je to vhodné riešenie pri kreovaní členov súdnej rady hybridného typu (viď argumentáciu PL.ÚS 2/2012).

Vhodná ústavná prax, podľa predstáv konkrétneho aktuálneho politického zoskupenia reálne umožní naplniť zámer ustanoviť len nesudcov za členov súdnej rady, ak to budú považovať za správne riešenie.

Zároveň sa zabráni, pri neexistencii obmedzenia kreovania v ústavnom texte, porušeniu základného ľudského práva na prístup k inej verejnej funkcii za rovnakých podmienok, ktoré je neodňateľné a nezrušiteľné u každého občana v zmysle čl. 12 ods.1 ústavy.

Súdna rada, ako ústavný orgán súdnej moci, ktorému ústava zveruje pôsobnosť v oblasti zabezpečenia nezávislosti súdnictva a jeho oddelenia od iných orgánov štátu, je ústavný orgán zriadený čl. 141a ústavy v rámci druhého oddielu jej siedmej hlavy. Týmto zaradením v systematike ústavy je bez pochybnosti vyjadrená príslušnosť súdnej rady

k súdnej moci. Pôsobnosť slúži na vytvorenie mechanizmu zaručujúceho nezávislosť súdnej moci od moci výkonnej. Národná rada poprela účel tejto právnej úpravy.

Ústavný súd podčiarkol zásadný význam základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, čl. 21 ods. 1 Listiny, keďže toto základné právo je kľúčovým politickým právom, ktoré súvisí s charakterom SR, ako demokratického a právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy – m.m. IV.ÚS 92/2012, I.ÚS 397/2014).

Svojvoľného rozhodnutie štátneho orgánu je v rozpore s čl. 2 ods. 2 ústavy. Článok 2 ods. 2 ústavy sa implikovane týka aj právneho postavenia občanov, ktorým zaručuje, že každý občan má právo na to, aby sa všetky štátne orgány voči nemu správali len spôsobom, ktorý im dovoľuje ústava a ďalšie zákony. Tento vzťah štátnych orgánov a občanov ústava jednotne ustanovuje pre všetky práva a slobody zaručené našim ústavným poriadkom (II.ÚS 796/2000). V právnom štáte je nevyhnutné, aby každý orgán verejnej moci (čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 2 ústavy) postupoval pri výkone svojej právomoci tak, že zabezpečí objektivitu svojho postupu smerujúceho k ochrane alebo uplatňovaniu základného práva alebo základnej slobody (upravených v druhej hlave ústavy), ako aj objektivitu samotného rozhodovania. Ochrana musí byť zabezpečená reálne, dotýka sa každého úkonu orgánu verejnej moci, ktorý priamo alebo aspoň sprostredkovane súvisí s ochranou alebo uplatňovaním základného práva alebo slobody (II.ÚS 5/03, III.ÚS 9/00, III.ÚS 23/00).

Pri prístupe k verejnej funkcii je zakotvená ústavná povinnosť orgánu chrániť základné právo občana. Subjektom tohto práva je každý občan SR, ktorý sa o verejnú funkciu uchádza (I.ÚS 76/2011).

Podľa judikatúry sa poruší čl. 30 ods. 4 ústavy orgánmi zabezpečujúcimi prístup k voleným a iným verejným funkciám aj tým, že „sťažia, uľahčia alebo znemožnia uchádzania sa o funkciu“, resp. že nezabezpečia „objektivitu konania“ (napr. III.ÚS 23/00, III.ÚS 9/00, III.ÚS 75/01).

Čl. 30 ods. 4 ústavy v nadväznosti na čl. 12 ods. 2 ústavy obsahuje osobitné ustanovenie o rovnosti všetkých občanov vo vzťahu k prístupu k voleným a iným verejným funkciám.

Vylúčenie oprávnenia sudcov byť kreovaný za člena súdnej rady na základe rozhodnutia orgánov výkonnej a zákonodarnej moci hoci spĺňajú zhodné ústavné kritériá ako ostatní členovia, je teda aj nerešpektovaním čl. 12 ústavy (protiústavná diskriminácia). Pri diskriminácii realizácie základného práva za rovnakých podmienok mať prístup k verejnej funkcii sú splnené kritériá o narušení materiálneho jadra ústavy, čo nie je prípustné ani ústavným zákonom.

Čl. 12 ods. 2 ústavy má povahu generálnej ústavnoprávnej normy (tým zároveň aj garancie), ktorá je predpokladom realizácie jednotlivých základných práv upravených ústavou. Vo vzťahu k rovnosti základného práva (volebného) má však prednosť úprava obsiahnutá v čl. 30 ods. 4 ústavy, ktorý má povahu špeciálnej normy.

Kritériá vyplývajúce z ústavnoprávneho ust. čl. 30 ods. 4, ktoré má univerzálny charakter (preto nemôže byť ani zákonom obmedzené) sú prekážkou vytvárania akýchkoľvek zvýhodnení, resp. obmedzení v prístupe k voleným a iným verejným funkciám (PL.ÚS 19/98).

Tento základný princíp je porušený vždy vtedy, ak sa s jednou skupinou adresátov noriem v porovnaní s inou skupinou zaobchádza inak, hoci medzi oboma skupinami nie sú rozdiely takého charakteru a takej závažnosti, že odôvodňujú nerovnaké zaobchádzanie (II.ÚS 5/03, II.ÚS 161/03, III.ÚS 75/01, I.ÚS 76/2011, IV.ÚS 299/2011, I.ÚS 397/2014).

V materiálnom právnom štáte zákaz diskriminácie predstavuje príkaz, ktorý ústavodarca adresoval štátu, ako jeho pozitívny záväzok. Zákaz diskriminácie ustanovený čl. 12 ústavy je ústavnou zásadou, ktorá vzhľadom na svoju podstatu a účel presahuje medze základných práv a slobôd a má relevanciu aj pre výklad a uplatnenie tých noriem ústavy, ktoré sa nevzťahujú na základné práva a slobody.

Právne postavenie sudcov taktiež podlieha zásade zákazu diskriminácie a to preto, lebo štát je povinný rešpektovať ústavnú zásadu rovnakého zaobchádzania aj mimo vzťahov, ktorých predmetom sú základné práva a slobody (čl. 12 ods. 1 prvá veta ústavy).

4. Ústavný zákon č. 422/2020 Z.z. čl. I bod 21 čl. 141a ods. 5 tretia veta v znení „Predsedu, podpredsedu Súdnej rady SR a člena Súdnej rady SR možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 30 ods. 1, 4 ústavy.

Pri rešpektovaní ústavnej úpravy o nezávislosti orgánov súdnej moci, ako ich základného princípu výkonu ústavných kompetencií, do ktorej je zaradená aj súdna rada (hlava VII. ústavy), je vylúčené umožniť odvolanie člena súdnej rady kedykoľvek.

Je neakceptovateľná ústavná úprava o zakotvení práva kedykoľvek odvolať člena súdnej rady. Pri nezávislom ústavnom orgáne sa zabezpečuje jeho inštitucionálna nezávislosť súčasným

zabezpečením individuálnej nezávislosti jej členov, ktorí majú právo zotrvať vo verejnej funkcii, keďže uvedené právo je súčasťou základného práva na vznik verejnej funkcie za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 (PL.ÚS 12/2015).

Ide o neakceptovateľnú úpravu, ktorá likviduje inštitucionálnu aj individuálnu nezávislosť členov tohto ústavného orgánu.

Podľa názorov právnych teoretikov zaradenie (príslušnosť) Súdnej rady SR k súdnej moci znamená implikovanú nezávislosť (plnohodnotná nezávislosť), ktorá zahŕňa inštitucionálnu aj individuálnu nezávislosť, takže pri práve orgánov politickej moci kedykoľvek odvolať svojho ustanoveného člena rady znamená nielen porušenie individuálnej nezávislosti, ale zásadne sa vzdiali od účelu zriadenia súdnej rady, ako ústavného orgánu štátu (orgánu verejnej moci). Ide potom (pri odvolávaní) o zakotvenie tzv. delegačného princípu, ktorý je ale opodstatnený v oblasti súkromného práva (viď. J. Drgonec Ústava SR C.H. Beck rok 2015, str. 1508, 1510).

Nie je teda objektívne možné zabezpečiť nezávislé postavenie súdnej rady ako celku bez toho, aby jej jednotlivým členom bolo taktiež zabezpečené nezávislé postavenie (viď PL.ÚS 2/2012).

Ide o zásadnú zmenu ústavnej rovnováhy (disbalanciu) v rámci ústavného princípu del'by moci preukazujúcu zámer zmeniť súdnu radu z odborného orgánu na politický orgán, t. j. o politizáciu justície neakceptovateľnou ingerenciou výkonnej i zákonodarnej moci do chodu nezávislej súdnej moci (porušenie princípu del'by moci, ktorá je súčasťou nezmeniteľného materiálneho jadra ústavy).

Ústavný súd judikoval, že článok 30 ods. 4 ústavy ustanovuje, že občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám... Pritom v minulosti konštatoval to, že toto právo svojou podstatou neznamena len právo na prístup k volenej alebo inej verejnej funkcii, ale toto právo v sebe zahŕňa „aj právo volené a iné verejné funkcie nerušene vykonávať, vrátane práva na ochranu pred protiprávnym zbavením funkcie“ (sp. zn. III. ÚS 62/2011, obdobne ÚS ČR II.ÚS 53/04).

Český ústavný súd konštatoval, že samotné právo na prístup k verejnej funkcii by nemalo zmysel, pokiaľ by neobsahovalo i ochranu priebehu výkonu funkcie, to znamená „právo na takovú funkciu po stavenou dobu podržet, pokud nenastanou podmínky pro ukončení jeho výkonu (inkompatibilita)“.

Ústavný súd Českej republiky vo vzťahu k ustanoveniu čl. 21 ods. 4 listiny, ktoré je obsahovo zhodné s ustanovením čl. 30 ods. 4 ústavy vyslovil, že: «Ústavní soud konstatuje, že čl. 21 odst. 4 Listiny se nevztahuje pouze na přístup k veřejné funkci ve smyslu vzniku funkce, ale zahrnuje i právo na její nerušený výkon včetně práva na ochranu před protiprávním zbavením této funkce. Účast na správě věcí veřejných, která je smyslem celého článku 21, se nevyčerpává pouhým získáním funkce, nýbrž logicky trvá po celou dobu výkonu této funkce.»

Je nepochybné, že funkcia člena súdnej rady je verejnou (ústavnou) funkciou, takže vo vzťahu k výkonu tejto funkcie prichádza do úvahy uplatnenie čl. 30 ods. 4 ústavy.

Podľa ústavného súdu (Plz.ÚS 2/2018) z uvedeného vyplýva, že čl. 30 ods. 4 ústavy zahŕňa aj právo na nerušený výkon funkcie člena súdnej rady, a to vrátane práva na ochranu pred protiprávnym zbavením tejto funkcie. Totiž, keďže cieľom tohto ustanovenia ústavy je umožniť občanom správu verejných záležitostí, musí byť subjektu vykonávajúcemu verejnú funkciu (vrátane funkcie člena súdnej rady) poskytnutá ochrana pred svojvôľou štátu, ktorá by mu mohla brániť vo výkone verejnej funkcie (vrátane výkonu funkcie člena súdnej rady).

Ak teda v dôsledku svojvoľného rozhodnutia (odvolanie člena súdnej rady v rozpore s čl. 2 ods. 2 ústavy) štátneho orgánu (národná rada, vláda, prezident) je osobe vykonávajúcej verejnú funkciu (člen súdnej rady) zabránené v ďalšom výkone tejto verejnej funkcie (výkon funkcie člena súdnej rady), a teda ak je člen súdnej rady svojvoľne štátnym orgánom zbavený tejto funkcie, dochádza tým vo vzťahu k tomuto členovi súdnej rady k porušeniu práva na nerušený výkon verejnej funkcie podľa čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy.

V prípade predčasného odvolania člena súdnej rady orgánom štátnej moci (vláda, parlament, prezident) ide o vec týkajúcu sa del'by moci v štáte a vzájomných b'z'd a protiváh, teda nejde o prípad, keď orgán verejnej správy využíva svoju kompetenciu súvisiacu so vzťahmi nadriadenosti a podriadenosti. Práve zákaz svojvôle v rámci del'by moci realizuje znaky predvídateľnosti výkonu moci a spravodlivosť pri výkone práva. Priznanie orgánom kreujúcim členov súdnej rady ústavne neakceptovanú právomoc slobodne, neobmedzene, bezdôvodne, a teda svojvoľne odvolávať členov súdnej rady z ich funkcie pred uplynutím ich funkčného obdobia, by znamenalo nielen absolútnu negáciu ústavou garantovaného ich funkčného obdobia. Uvedené ustanovenie by sa tak stalo obsolentným a bolo by to v rozpore s princípom normatívnej sily každého ustanovenia ústavy presakujúceho skrz celý právny poriadok.

Pokiaľ ide o „dôveru“ zo strany národnej rady, vlády alebo prezidenta k osobe nominovanej týmito štátnymi orgánmi za člena súdnej rady, táto tu má iste svoje miesto, avšak vzhľadom na požiadavku nezávislosti súdnej rady a jej členov je význam tejto dôvery k nominovanému členovi ohraničený len na fázu rozhodovania o vymenovaní osoby za člena súdnej rady, avšak už nie aj na samotný výkon funkcie člena súdnej rady.

Ide o porušenie princípu zákazu svojvôle k ústavným činiteľom, ktorí sú súčasťou ústavnej úpravy súdnej moci, čo preukazuje nerešpektovanie princípu delby moci a tým aj materiálneho jadra ústavy, ktoré nie je prípustné meniť ani ústavným zákonom.

V tejto súvislosti je vhodné poukázať aj na analogickú argumentáciu rozhodnutia PL.ÚS 102/2011 (posudzovanie protiústavnosti odvolávania predsedu súdu ministrom spravodlivosti, kde ústavný súd konštatoval protiústavnosť zákonnej úpravy).

Ústavný súd zdôraznil, že „je nezastupiteľnou úlohou zákonodarcu ustanoviť primerané právne garancie, ktoré sú spôsobilé zabrániť prejavom svojvôle pri výkone verejnej moci, keďže zákaz svojvôle tvorí integrálnu súčasť generálneho princípu právneho štátu vyvoditeľného z čl. 1 ods. 1 ústavy. Z ústavného hľadiska je totiž neakceptovateľné, že ustanovenia zákona neobsahujú žiadne záruky pred svojvôľou ministra pri výkone právomoci odvolať predsedu súdu, kde nie je možné aplikovať princíp „kto menuje, ten odvoláva“, keďže na vzťahy v rámci správy súdov rozhodnutie o odvolaní predstavuje autoritatívne rozhodnutie voči osobe, ktorá je činná vo verejnej funkcii a preto musí byť predvídateľné, presvedčivé, konkrétne a určité minimálne z hľadiska dôvodov, ktoré viedli k uplatneniu mocenskej právomoci. Musí byť v podmienkach právneho štátu minimálne garantované to, aby sa rozhodnutie ministra o odvolaní z funkcie opieralo o niektorý z konkrétnych dôvodov.“

Právna úprava o odvolávaní ústavných činiteľov (predsedu a členov súdnej rady) v akomkoľvek časovom horizonte (kedykoľvek) a bez zakotvenia povinnosti konkretizovať dôvody odvolania je v príkrom rozpore s ústavnou požiadavkou o nevyhnutnosti zakotvenia právnych garancií, ktoré sú spôsobilé zabrániť prejavom svojvôle pri výkone verejnej moci orgánmi výkonnej i zákonodarnej moci, ktoré rozhodovali o kreovaní členov súdnej rady. Je zrejmé, že aplikácia princípu „kto menuje, ten odvoláva“ je aj v tomto prípade likvidáciou akýchkoľvek limitov (obmedzení) pre zásahy výkonnej a zákonodarnej moci podľa ľubovôle do moci súdnej, čím sa porušuje ústavný princíp delby moci, ktoré je súčasťou materiálneho jadra ústavy a nezmeniteľný ani ústavným zákonom.

Je totiž v rozpore s ideou právneho štátu neexistencia hraníc oprávnenia na možnosť voľnej úvahy orgánov verejnej moci. Z uvedeného dôvodu je právny predpis povinný definovať rámec voľnej úvahy kompetentného orgánu, ako aj spôsob jeho výkonu dostatočne jasne, aby poskytol jednotlivcovi zodpovedajúcu ochranu proti svojvôli (analógia ESLP vec Malone v. Spojené kráľovstvo – rok 1984).

5. Ústavný zákon č. 422/2020 Z.z. čl. I. bod 29 čl. 148 ods. 1 ústavy druhá veta v znení „Súhlas sudcu s preložením sa nevyžaduje pri zmene sústavy súdov, ak je to nevyhnutné pre zabezpečenie riadneho výkonu súdnictva; podrobnosti ustanoví zákon“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 ústavy.

Predchádzajúca platná ústavná úprava čl. 148 ods. 1 ústavy (do schválenia novely) upravovala, že „Sudcu možno preložiť na iný súd len s jeho súhlasom alebo na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu“.

Ústava tým zakotvila zásadu nepreložiteľnosti sudcu (bez jeho súhlasu) ako jednu z tzv. osobných záruk nezávislosti sudcu (PL.ÚS 52/99).

Ústavodarca v dôvodovej správe pri zakotvení tohto ústavného inštitútu (ústavný zák. č. 90/2001 Z.z.) uvádza, že „nepreložiteľnosť sudcu z iných než disciplinárnych dôvodov je jeden zo základných zásad a záruk sudcovskej nezávislosti a práva každého na spravodlivý súdny proces vrátane práva na zákonného sudcu. V dôsledku toho je nevyhnutné, aby doteraz v zákone o súdoch a sudcoch obsiahnutá úprava princípu nepreložiteľnosti sudcu bola zakotvená v Ústave SR“ (bod 88 dôvodovej správy).

Zámer ústavodarcu (ratio constitutione) preukazuje nevyhnutnosť zabezpečenia garantovania nezávislosti sudcu ústavným zakotvením zásady nepreložiteľnosti (okrem disciplinárneho postihu), ktoré obsahovo spojil so základným právom občana (ktoré je neodňateľné a nezrušiteľné podľa čl. 12 ods. 1 ústavy) na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 ústavy).

Porušenie princípu nepreložiteľnosti sudcu má preto za následok (znamená) súčasné porušenie základného práva občana garantovaného ústavou na súdnu ochranu nezávislým a nestranným súdom a na zákonného sudcu.

V uvedenom článku teda ústava ustanovila podmienky, ktoré predstavujú ústavne dovolený dôvod preloženia sudcu na iný súd. Účel tejto úpravy týkajúcej sa preloženia sudcu na iný súd výlučne s jeho súhlasom sa však spája s dobrovoľnosťou správania sudcu. Táto dobrovoľnosť predstavuje významnú súčasť ústavných záruk individuálnej nezávislosti sudcu.

Zbavenie sudcu výsady dobrovoľnosti udelenia súhlasu s preložením na iný súd má za následok nesúlad s čl. 148 ods. 1 ústavy (PL.ÚS 17//08).

Z judikatúry vyplýva aj záver (PL.ÚS 12/04), že prijatie zákona, ktorý upravuje sústavu súdov (zmena obvodov súdov) sleduje plnenie pozitívneho záväzku štátu reálne uplatňovať základné právo na súdnu ochranu a môže mať teda za následok aj prechod sudcu na iný súd (z hľadiska miesta jej výkonu), keďže zmena súdneho obvodu znamená aj zmenu miestnej príslušnosti súdov. Nejde vtedy o zásah do ústavného princípu nepreložitelnosti sudcu a jeho osobnej nezávislosti.

Text napadnutého ustanovenia čl. 148 ods. 1 (pripojená nová veta) reálne umožňuje, pri zmene sústavy súdov, preloženie sudcu na ktorýkoľvek súd bez ohľadu na príslušný stupeň súdu, kde sudca vykonáva povolanie, ktoré je určujúce nielen pre miestnu, ale aj pre vecnú príslušnosť súdu.

Inak povedané, je daný priestor na voľné (ľubovoľné, svojvoľné) rozhodnutie o možnom preložení sudcu súdu vyššieho stupňa na súdy nižšieho stupňa (krajský súd, okresný súd).

Takýto postup je aj v príkrom rozpore s ústavným princípom právnej istoty i legitímnych očakávaní v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy a nepreložitelnosti sudcu bez jeho súhlasu (tzv. osobná garancia nezávislosti – PL.ÚS 52/99).

Sudcovia súdov vyššieho stupňa (najvyšší súd a krajské súdy) získali vyššiu sudcovskú funkciu len na základe úspešného výberového konania podľa platných zákonných kritérií. Oprávnené preto očakávajú neprípustnosť odňatia (zrušenia) funkcie sudcu, resp. predsedu senátu krajského (alebo najvyššieho súdu) na základe rozhodnutia zákonodarcu o zmene sústavy súdov.

Obsahovo ide o neprípustný zásah do verejných subjektívnych práv ústavných činiteľov (sudcov), keďže s inštitútom právnej istoty v právnom štáte úzko súvisí požiadavka zachovania legálne nadobudnutých práv. Vo všeobecnosti to znamená, že nikomu nemožno odňať jeho riadnym spôsobom nadobudnuté práva na základe neskoršie vydaného právneho predpisu (napr. PL.ÚS 16/95, PL.ÚS 35/97, PL.ÚS 6/04).

Zásah do ústavného princípu nepreložitelnosti sudcu pri zmene sústavy súdov je preto prípustný len preložením sudcu na súd príslušného (toho istého) stupňa súdov (zachovanie vecnej príslušnosti a len zmena miestnej príslušnosti).

Ústavná úprava pripúšťa bez súhlasu sudcu preloženie na súd nižšieho stupňa výlučne na základe disciplinárneho opatrenia pre závažné porušenie sudcovských povinností, t.j. len pre zavinené protiprávne konanie sudcu.

Zmena sídla súdu na základe rozhodnutia zákonodarcu nespĺňa kritériá o subjektívnej zodpovednosti sudcu za protiprávne konanie, takže je neprípustné preradenie sudcu bez jeho súhlasu na súd nižšieho stupňa.

Text právneho predpisu (najmä ústavy) musí preto vylúčiť akúkoľvek možnosť realizácie preloženia sudcu bez jeho súhlasu na súd nižšieho stupňa, ktorý má vždy odlišnú vecnú príslušnosť.

Navrhovaný text nie je teda formulovaný tak jednoznačne a pre sudcov (adresátov právnej normy) dostatočne zrozumiteľne, aby vylučoval neprípustnosť zásahu do ich legálne nadobudnutých práv na vyššiu sudcovskú funkciu preložením bez súhlasu, čo preukazuje nesúlad s princípom právneho štátu vyjadreného v čl. 1 ústavy (PL.ÚS 19/98, PL.ÚS 17/00).

Zrozumiteľný a jednoznačný by bol napr. text v znení „súhlas sudcu s preložením na súd toho istého stupňa sa nevyžaduje pri zmene sústavy súdov...“.

Takáto formulácia by nepochybne garantovala rešpektovanie ústavnej zásady nepreložitelnosti sudcu bez jeho súhlasu na súd nižšieho stupňa.

6. Ústavný zákon č. 422/2020 Z.z. čl. I. bod 30 čl. 148 ods. 4 v znení „Za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať, a to ani po zániku ich funkcie, okrem prípadov, ak by tým bol spáchaný trestný čin; disciplinárna zodpovednosť sudcu tým nie je dotknutá“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 ústavy.

Uvedený text nahradil pôvodný text v znení „za rozhodovanie nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať a to ani po zániku ich funkcie“.

Zásadnou skutočnosťou o nevyhnutnosti dôsledne zabezpečiť nezávislosť súdnictva a sudcov je **povinnosť právneho štátu** bezpodmienečne **zaručiť** pre každého občana jeho ústavné právo, aby o jeho právach a povinnostiach rozhodoval výlučne len nezávislý sudca.

Občan má totiž neodňateľné a nezrušiteľné základné právo (čl. 12 ods. 1 prvá veta ústavy) aj na súdnu ochranu len nezávislým a nestranným súdom (čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 ústavy).

Imunita sudcu je zvláštne oprávnenie považované za jednu zo základných záruk sudcovej nezávislosti, ktoré je plne v súlade s deľbou štátnej moci na zákonodarnú, výkonnú a súdnu (II.ÚS 23/03)

Z princípu právneho štátu je možné vyvodiť celý rad ďalších hodnôt a subprincípov, kde jedným z nich je rešpektovanie rozhodnutí súdnej moci vrátane ústavného súdu (napr. I. ÚS 575/2016).

Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že právoplatné rozhodnutie súdu v sebe implikuje záväzok pre výkonnú, zákonodarnú a akúkoľvek inú moc v štáte, aby rešpektovala a dodržiavala rozsudky a rozhodnutia súdov **aj vtedy, ak s nimi nesúhlasia** (Agrokomplex c. Ukrajina – sťažnosť č. 23465/03 bod 136).

Nerešpektovanie kľúčových častí doterajšej judikatúry ústavného súdu môže preukazovať aj prvky svojvôle zákonodarcu, pričom **zákaz svojvôle**, ktorý predstavuje kategorický imperatív pre výkon akejkoľvek verejnej funkcie je jedným z princípov právneho štátu garantovaného v čl. 1 ods.1 ústavy (napr. PL.ÚS 52/99, PL.ÚS 49/03, PL.ÚS 1/04).

Pre zákonodarnú činnosť národnej rady predstavujú **záväzné limity** nielen rozhodnutia ústavného súdu o výklade ústavy a ústavných zákonov vydaných v konaní podľa čl. 128 ústavy, ale nepochybne aj kľúčové časti odôvodnenia jeho rozhodnutí prijatých v konaní o súlade právnych predpisov s ústavou podľa čl. 125 ods.1 ústavy.

Ústavné princípy sú nositeľmi ústavných hodnôt, ktoré požívajú najvyššiu t.j. ústavnú ochranu a vytvárajú normatívny základ nielen ústavy, ale aj celého právneho poriadku. Ústavný súd zvýraznil nedotknuteľnosť ústavných princípov, ktorých „zmenu ústava nepripúšťa, lebo majú konštitutívny význam pre demokratickú povahu SR tak, ako je to deklarované v čl. 1 Ústavy SR“ (PL.ÚS 16/95).

Ústavné princípy možno interpretovať a aplikovať len vo vzájomnom vyvažovaní, keďže ústavné princípy spoločne vyjadrujú ústavné hodnoty, ktoré sú (mali by byť) vlastné SR, ako demokratickému a právnenému štátu, čo sa v právnej teórii označuje aj ako materiálne jadro

ústavy, ktoré je **nezmeniteľné a nezrušiteľné a to ani prostredníctvom aktu ústavodarnej moci (PL.ÚS 7/2017, PL.ÚS 21/2014).**

Pod pojem „princípy demokratického právneho štátu“ ústavný súd v judikatúre zahrnul aj princíp právnej istoty, zákazu retroaktivity, zákazu svojvôle, princíp deľby moci vrátane systému vzájomných brzd a protiváh (PL.ÚS 7/2017 – zrušené tzv. mečiarove amnestie).

Pri úprave otázok nezávislosti súdnictva a sudcov sa musí prihliadať i na **medzinárodné dokumenty** (odporúčania), ktoré nemajú iba odporúčací charakter, ale primeranú mieru (nie zanedbateľnú) právnej relevancie v zmysle čl. 1 ods.2 ústavy, keďže SR uznáva a dodržiava aj svoje ďalšie medzinárodné záväzky, t.j. ide o **ústavný záväzok Slovenskej republiky (PL.ÚS 27/2015, PL.ÚS 7/2017).**

Princíp nezávislosti súdnej moci je jedným z podstatných znakov demokratického a právneho štátu (čl. 1 ods1 ústavy), ktorý vyplýva z neutrality sudcov ako záruky spravodlivého, nestranného a objektívneho súdneho konania, pričom nezávislosť súdnictva **nie je osobitným privilégiom sudcov, ale je** odôvodnená potrebou **umožniť sudcom** naplniť ich úlohu ochrancu práv a slobôd ľudí, takže súdnu a sudcovskú nezávislosť je možné považovať za prirodzený „komponent“ základného práva občana na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods.1 ústavy. Nejde o „výsadu“ súdnej moci, ale nevyhnutný predpoklad naplnenia jej zodpovednosti za nestranné a spravodlivé súdne rozhodnutia v zmysle čl. 141 ods.1, čl. 144 ods.1 ústavy (napr. PL.ÚS 12/05, PL.ÚS 52/99, Stanovisko tzv. Benátskej komisie z marca 2010).

Z judikatúry ESEP zároveň vyplýva pre potreby konania o porušení čl. 6 ods.1 Dohovoru (právo každého na prerokovanie veci pred nezávislým a nestranným súdom), že nezávislosť sudcov je považovaná za integrálnu súčasť nezávislého súdu, čo v praxi znamená, že narušenie niektorých zo záruk nezávislosti sudcu môže mať za následok (znamená) **porušenie nezávislosti súdu a tým aj čl. 6 ods.1 Dohovoru.**

Problematika postihu sudcov za **svojvoľné** rozhodovanie, ktoré je v rozpore s právom je **dlhodobo zakotvená** v statusovom zákone (zák. č. 385/2000 Z.z.) ako závažné disciplinárne previnenie (§ 116 ods.2 písm. c/ cit. zák.), ktorého opakovanie (recidíva) je závažným disciplinárnym previnením nezlučiteľným s funkciou sudcu (§ 116 ods.3 písm. b/), kde sa **obligatórne** ukladá disciplinárne opatrenie **o odvolaní** z funkcie sudcu (§ 117 ods.5 cit. zák.).

Ústavný súd konštatoval, že táto úprava disciplinárnej zodpovednosti (vylúčená trestná zodpovednosť za rozhodovanie) je v súlade s ústavou, keďže právny poriadok demokratického

a právneho štátu musí mať ochranné mechanizmy proti svojvoľnému rozhodovaniu ktorejkoľvek zložky moci vrátane súdnej, ktoré môže byť účinné len vtedy, ak bude obsahovať možnosť sankčného postihu (PL.ÚS 10/05 z 21.4.2010).

Ústavný súd zároveň **definoval**, že o „svojvoľné“ rozhodovanie ide výlučne, len ak sú splnené súčasne (kumulatívne) všetky tri hmotnoprávne podmienky, pričom konštatoval, že termín „svojvoľňa“ pri výklade a aplikácii zákona je jednotne vykladaný v judikatúre ústavného súdu (napr. I. ÚS 115/02, III. ÚS 14/04, IV. ÚS 308/04), ako výklad, ktorý sa natoľko odchýli od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

Je teda verejnosti **podšúvaná nepravdivá informácia**, že sudca je nepostihnuteľný za svojvoľné konanie a rozhodovanie.

Funkčná imunita sudcov bola do ústavy zakotvená aj s priznaním osobitného postavenia v trestnom stíhaní novelou účinnou od 1.9.2014, čo je **pozitívny posun** pri garantovaní nezávislosti súdnictva a sudcu úpravou ústavnej ochrany nezávislosti (čl. 148 ods. 4,5 ústavy).

Z judikatúry vyplýva, že **jednou z najdôležitejších garancií** nezávislosti funkcie sudcu je dôsledná ochrana jeho imunity pri výkone funkcie najmä pri rozhodovaní a jeho účelom je ochrana funkcie sudcu pred zneužitím práva stíhať trestné činy a priestupky používaním nátlaku prostriedkami trestného konania. Pri funkčnej imunite (pre potreby riadneho výkonu súdnictva) ide o **zaručenie osobnej ochrany** pri výkone verejnom moci, t.j. **predovšetkým voľnosť rozhodovania**, ktorá sa navonok prejavuje hlasovaním v senáte, pričom sa priznáva táto ochrana v neobmedzenom rozsahu a neobmedzený čas (napr. PL.ÚS 4/06, PL.ÚS 24/03, PL.ÚS 19/02).

Obsahovo ide o ochranu činnosti ústavného činiteľa súdnej moci **zhodnú s ochranou poslanca národnej rady**, u ktorého je neprípustné stíhanie za hlasovanie v národnej rade alebo v jej výboroch, za výroky pri výkone funkcie poslanca a to ani po zániku jeho mandátu (okrem disciplinárneho postihu za výroky – čl. 78 ústavy).

Účelom tejto imunity nie je pritom ochrana osoby (poslanca), ale ochrana parlamentu, t.j. „**parlamentná imunita**“, o ktorej rozhodoval aj EŠLP v sťažnosti č. 23053/02 v rozhodnutí zo 6.12.2005.

Zámer zrušiť sudcovskú imunitu, ktorá je zakotvená výlučne iba pre potreby riadneho výkonu súdnictva aj v zmysle odporúčania tzv. Benátskej komisie z roku 2010, je teda **neakceptovateľným zásahom** do jednej zo základných záruk sudcovskej nezávislosti a tým aj súdnej nezávislosti, čo má za následok porušenie (likvidáciu) základného práva občana (čl. 12 ods. 1 ústavy) na nezávislého sudcu garantovaného ústavou (čl. 46 ods.1 ústavy), ako aj porušenie čl. 6 ods. 1 záväzného Dohovoru.

Predkladateľ v dôvodovej správe vynecháva (ignoruje) zásadné rozdiely po úprave trestnoprávnej zodpovednosti sudcov a poslancov národnej rady, ktorí sú z ústavného hľadiska rovnocennými ústavnými činiteľmi.

U poslancov platí princíp neobmedzeného výkonu poslaneckej funkcie i v prípade jeho trestného stíhania za akýkoľvek trestný čin, až do času právoplatného rozhodnutia súdu o vine a treste (čl. 78 ods.1), čo je dôsledným rešpektovaním ústavného princípu prezumpcie neviny (čl. 50 ods.2 ústavy – I. ÚS 65/98, PL.ÚS 12/98).

U sudcu všeobecného súdu po začatí trestného stíhania sa realizuje zakotvený inštitút dočasného pozastavenia výkonu sudcovskej funkcie (zákaz výkonu súdnictva).

Svojvoľné rozhodnutie sudcu pri výkone funkcie je závažným disciplinárnym previnením a v prípade jeho opakovania (recidívy) sa ukladá obligatórne výlučne len trest o zániku sudcovskej funkcie (odvolanie z funkcie).

Aj v tomto prípade sa vždy súčasne pozastavuje výkon sudcovskej funkcie.

Poslancov národnej rady za svojvoľné rozhodnutie pri výkone poslaneckej funkcie (rozhodovanie hlasovaním) nie je prípustné ani disciplinárne stíhať. Preukazuje to skutočnosť, že vo vzťahu k týmto ústavnými činiteľom sa nerešpektuje záväzný právny názor, že právny poriadok demokratického a právneho štátu musí mať ochranné mechanizmy proti svojvoľnému rozhodovaniu ktorejkoľvek zložky moci, ktoré môže byť účinné len vtedy, ak bude obsahovať možnosť sankčného postihu (PL.ÚS 10/055).

Zároveň nie je u nich zakotvený ani inštitút dočasného pozastavenia výkonu funkcie.

Uvedená právna úprava preukazuje náležitý stupeň ochrany poslaneckej (parlamentnej imunity) garantujúcej slobodu ich rozhodovania.

Právny poriadok nepripúšťa disciplinárne ani trestné stíhanie ani členov vlády (výkonná moc) za svojvoľné konanie a rozhodnutie, kde je možná len ich politická zodpovednosť.

Rešpektovanie ústavného princípu deľby moci (ústavnej rovnováhy) si preto bezpodmienečne vyžaduje u predstaviteľov súdnej moci ponechať ústavou zakotvenú funkčnú (trestnoprávnú) imunitu sudcov za rozhodovanie (čl. 148 ods.4 ústavy).

Nepripustnosť vypustenia pôvodného textu čl. 148 ods.4 ústavy je v plnom súlade s požiadavkami ESEK o základnej osobnej garancii nezávislosti sudcov v zmysle čl. 6 ods.1 Dohovoru, ktorý je súčasťou nášho právneho poriadku (čl. 154c ústavy) a je smerodajný pri interpretácii základných ľudských práv a slobôd podľa judikatúry ESEK. Súčasne je aj v súlade s medzinárodnými odporúčaniami, ktoré majú právnu relevanciu pre zabezpečenie požadovanej úrovni nezávislosti a nestrannosti sudcu, na ktoré má občan neodňateľné a nezlučiteľné základné právo podľa čl. 12 ods.1 druhá veta ústavy, čl. 46 ods.1 ústavy. Znižovanie dosiahnutej úrovne ochrany základných ľudských práv občanov je zásahom do materiálneho jadra ústavy a je cestou smerom od demokracie k totalite a diktatúre.

Funkčná imunita sudcov nie je neakceptovateľnou prekážkou pre uplatnenie zodpovednosti za svojvoľné rozhodovanie (tvrdenie predkladateľa), keďže je jednoznačne náležite prísne postihované v rámci disciplinárnej zodpovednosti a súčasne i uplatnenia inštitútu dočasného pozastavenia výkonu sudcovskej funkcie.

Názor ústavodarcu, že doterajší čl.148 ods. 4 ústavy nedôvodne vyníma sudcov z možnej zodpovednosti vyvodzovanej za svoje rozhodovanie a preto sa musí pri rozhodovaní týkať len právneho názoru, nie je vecne akceptovateľný.

Z medzinárodných dokumentov, ktoré majú právnu relevanciu podľa čl. 1 ods. 2 ústavy (ústavný záväzok SR) vyplývajú požiadavky, že „sudcovia musia byť chránení pred neprimeraným vonkajším vplyvom, za tým účelom by mali mať funkčnú imunitu, t.j. imunitu pred trestným stíhaním za činy pri výkone svojej funkcie s výnimkou úmyselného trestného činu, napr. branie úplatkov – stanovisko Benátskej komisie z roku 2010“, prípadne „výklad zákona, posúdenie skutkových okolností a hodnotenie dôkazov nesmie viesť k trestnej zodpovednosti sudcu s výnimkou prípadov zlého úmyslu“ (odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy z roku 2010).

Je teda zrejmé, že za rozhodnutie (nielen za výklad zákona) sa nepripúšťa trestné stíhanie, ktoré sa vzťahuje na celý proces konania a rozhodovania sudcu.

Je to zároveň v súlade s požiadavkou o garantovaní sudcovskej nezávislosti (bod 5. uvedeného odporúčania Výboru ministrov), ktorý uvádza, že „sudcovia musia mať neobmedzenú slobodu rozhodovať vo veciach nestranne, v súlade so zákonom a ich interpretáciou faktov“.

Je zrejmé, že právnym názorom nemôže byť spáchaný trestný čin, ale len neprípustným ovplyvnením celého konania a rozhodovania sudcu (napr. úplatkami). Svojvoľný právny názor je prípustné stíhať len ako disciplinárne previnenie sudcu, ako to konštatoval záväzne ústavný súd v náleze PL.ÚS 10/05.

Zmena úpravy imunity výrazne znižuje stupeň (rozsah) imunity garantovanej podľa pôvodnej úpravy čl. 148 ods. 4, ktorý v celom rozsahu zodpovedal (bol zhodný) s ústavnou koncepciou poslaneckej imunity (za hlasovanie a výroky pri výkone funkcie – čl. 78 ods. 1, 2 ústavy) a imunitou sudcu ústavného súdu (taktiež predstaviteľ súdnej moci) v zmysle čl. 136 ods. 1 za rozhodovanie pri výkone funkcie.

Z ústavy vyplýva aj úprava imunity prezidenta republiky (čl. 107 ústavy), ktorá priznáva prezidentovi imunitu voči všetkým formám protiprávneho konania s výnimkou vlastizrady a úmyselného porušenia ústavy (t.j. v širšom rozsahu).

Koncepcia odlišnej úpravy imunity sudcov všeobecných súdov oproti poslancom a sudcom ústavného súdu zároveň splňa kritériá o ich neprípustnej diskriminácii (čl. 12 ods. 1 ústavy), keďže všetci sú v rovnakej právnej situácii (sú ústavní činitelia, ktorí sú z ústavného hľadiska rovnocenní), kedy nie je prípustné odlišné (rozdielne) zaobchádzanie. Ide teda o bezdôvodné znevýhodňovanie sudcov všeobecných súdov.

Nie je totiž daný, medzi týmito ústavnými činiteľmi rozdiel takého druhu a závažnosti, ktorý by odôvodňoval nerovnaké zaobchádzanie (PL.ÚS 36/11, PL.ÚS 12/2014).

Predstaviteľmi súdnej moci podľa ústavnej konštrukcie (hlava VII ústavy) sú aj sudcovia ústavného súdu, ktorým ústava garantuje funkčnú imunitu (čl. 136 ods.1 ústavy).

Ústavní sudcovia zabezpečujú rozhodovaním ochranu ústavnosti a ich funkčná imunita sa úplne zhodovala s ústavnou úpravou funkčnej imunity sudcov všeobecných súdov (podľa pôvodného textu čl. 148 ods. 4 ústavy). Uvedený článok zakotvil, že za rozhodovanie nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať a to ani po zániku ich funkcie.

Ústavné súdnictvo a všeobecné súdnictvo tvoria dve zložky súdnej moci, ktoré sú rovnocenné, pričom aj sudcovia všeobecných súdov sú pri realizácii svojich kompetencií ochrancovia ústavnosti (II.ÚS 1/95, II.ÚS 13/2001).

Z uvedenej rovnosti ústavného a všeobecného súdnictva (dva samostatné a rovnocenné systémy súdnej moci – II.ÚS 1/95) vyplýva zásadná požiadavka o nevyhnutnosti zakotvenia zhodných garancií ich nezávislosti, kde je zásadnou garanciou (najdôležitejšou) funkčná imunita ako tzv. osobná záruka nezávislosti. Imunita sudcu je zvláštne oprávnenie považované za jednu zo základných záruk sudcovskej nezávislosti, ktoré je plne v súlade s deľbou štátnej moci na zákonodarnú, výkonnú a súdnu (II.ÚS 23/03).

Je jednoznačné, že pri nepripustnosti právneho postihu (disciplinárna resp. trestná zodpovednosť) predstaviteľov zákonodarnej a výkonnej moci za svojvoľné konanie a rozhodnutie, čo je aj nerešpektovaním povinnosti demokratického právneho štátu zakotviť mechanizmy proti svojvoľnému rozhodovaniu ktorejkoľvek zložky moci, je výrazné zníženie funkčnej imunity sudcov všeobecných súdov jednoznačne likvidáciou bezpodmienečnej ústavnej rovnováhy troch rovnocenných mocí v materiálnoprávnom štáte, ktorý vyplýva z ústavného princípu deľby moci (vyplýva z vnútornej konštrukcie ústavy i z generálne princípu právneho štátu), ktorý je neoddeliteľnou súčasťou materiálneho jadra ústavy zabezpečujúceho inštitucionálnu i individuálnu nezávislosť súdnictva a sudcov a preto je nezmeniteľné ani ústavným zákonom (IV. ÚS 75/099, PL.ÚS 102/2011, PL.ÚS 21/2014, PL.ÚS 24/2014).

Návrh na vypustenie pôvodného textu čl. 148 ods.4 ústavy z Ústavy SR (nahradenie novým textom) je neakceptovateľným zásahom do materiálneho jadra ústavy, ktoré nie je prípustné ani ústavným zákonom (porušenie princípu deľby moci, ústavnej rovnováhy, nezávislosti súdnictva a sudcov).

Výroky k novelizovaným zákonom v justícii

1. zák. č. 423/2020 Z.z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zák. č. 185/2002 Z.z. o Súdnej rade SR čl. XIV. bod 2 v znení „v § 3 ods. 2 sa vypúšťa slovo „spravidla“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 30 ods. 1, 4 ústavy.

Uvedená zákonná úprava vyplýva z ústavnej zmeny čl. 141a ods. 2 o nominovaní len nesudcov za členov Súdnej rady SR predstaviteľmi výkonnej a zákonodarnej moci.

Poukazujeme v celom rozsahu na argumenty pri uvádzanej zmene ústavy.

2. zák. č. 423/2020 Z.z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zák. č. 185/2002 Z.z. o Súdnej rade SR čl. XIV. bod 38 - § 27ha ods. 3 písm. d/, § 27ha ods. 6 v znení „a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu“ nie sú v súlade čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení s čl. 50 ods. 2, čl. 17 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 Dohovoru.

Pri úprave previerok majetkových pomerov sudcov predmetnými ustanoveniami vzniká otázka o súlade koncepcie úpravy časti kontroly majetkových prírastkov rodinných príslušníkov sudcov, ktorí sú plnoletí, s ústavou.

Úprava majetkových prírastkov rodinných príslušníkov musí rešpektovať (dodržiavať) ústavnú úpravu ochrany súkromia tak, aby sa nezakotvili prvky zabezpečujúce metódy policajného štátu, ktoré sú nezlučiteľné predovšetkým s právom na súkromie (ESEP – Kvasnica v. Slovenská republika – rozsudok z 9.6.2003 k sťažnosti č. 72094/01). Obdobne upravuje judikát k zákonu o preukazovaní pôvodu majetku (zák. č. 335/2005 Z.z.), že jeho koncepcia o neprimerane silnom postavení finančnej polície je protiústavná (PL.ÚS 29/05).

Právom na súkromie sa zaručuje ochrana hodnôt označených za súkromné pred verejnou mocou, fyzickými i právnickými osobami, pričom patrí medzi základné ľudské právo (čl. 19) garantované i medzinárodnými zmluvami, takže účel ústavou priznaného práva na súkromie

musí zodpovedať účelu tohto práva podľa čl. 17 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, ako aj podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru (PL.ÚS 43/95, II.ÚS 94/95). Zároveň sa musí rešpektovať výnimočná prípustnosť zásahu do práva fyzickej osoby pokojne užívať svoj majetok v zmysle čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 Dohovoru.

Právo kancelárie súdnej rady na zistenie pohybu na účtoch sudcu v bankách za minulé obdobie minimálne 60 mesiacov má všetky znaky pravej retroaktivity.

Z judikatúry vyplýva, že pravá retroaktivita sa v zásade odmieta, ako nezlučiteľná s obsahom princípu právneho štátu. Ide o stav, keď zákon dodatočne a pozmeňujúco zasahuje do už právne uzavretých skutkových a právnych vzťahov (práv a povinností).

Oprávnenie národnej rady meniť zákony nemôže byť využívané na vstupovanie do skutkovo a právne uzavretých stavov, pretože taká právna úprava vždy predstavuje neprípustnú pravú retroaktivitu. Zákaz retroaktivity spočíva predovšetkým v tom, že podľa súčasnej platnej normy zásadne nie je možné posudzovať úkony, iné právne skutočnosti alebo právne vzťahy, ktoré a stali alebo vznikli pred účinnosťou tejto právnej normy. Platí teda, že do uzavretého skutkového a právneho stavu nesmie nová právna úprava zasiahnuť (napr. PL.ÚS 38/99, PL.ÚS 3/00, PL.ÚS 1/04, PL.ÚS 6/04, PL.ÚS 10/04, PL.ÚS 11/08).

Zakotvenie oprávnenia súdnej rady (jej kancelárie) na zistenie pohybu na účtoch sudcov v bankách, ku ktorým došlo v čase pred platnosťou navrhovaného zákona neprípustne zasahuje do uzavretého skutkového a právneho stavu, lebo sa nedovoľne posudzujú úkony sudcu o vkladoch a výberoch na účtoch v bankách, ktoré vznikli (realizovali sa) pred účinnosťou navrhovanej zákonnej úpravy.

Spĺňa to kritériá o pravej retroaktivite navrhovaného ustanovenia, takže sa porušuje zásada „lex retro non agit“ (zákon nemá spätnú účinnosť), lebo k definujúcim znakom právneho štátu patrí aj zákaz retroaktivity právnych noriem (ústavný princíp zákazu pravej retroaktivity), ktorý je významnou demokratickou zárukou ochrany práv občanov a právnej istoty (PL.ÚS 16/95, I.ÚS 238/09, PL.ÚS 7/2017).

Dochádza k zásahu do ústavného princípu ochrany základných práv a slobôd občanov, zákazu pravej retroaktivity, čo je súčasťou materiálneho jadra ústavy a preto nedotknuteľné ani ústavným zákonom.

Zakotvuje sa povinnosť sudcu objasniť majetkové pomery a pôvod zdrojov majetku svojho plnoletého dieťaťa i manželky, kde neplatí režim spoluvlastníctva.

Z dôvodovej správy k tejto úprave zákona vyplýva, že dôkazné bremeno pri tejto povinnosti bude zaťažovať sudcu.

Prenesenie dôkazného bremena na sudcu o preukázaní, že iná osoba (vlastník) nenadobudol majetok v súlade s právnym poriadkom **nekorešponduje (obchádza) ústavnú úpravu** čl. 20 ods. 5 ústavy, ktorá bola zakotvená ústavným zákonom č. 100/2010 Z.z..

Ústavný súd konštatoval, že týmto zákonom sa neprimeraným spôsobom presúva dôkazné bremeno z orgánov verejnej moci na fyzické a právnické osoby (PL.ÚS 29/05).

Má to za následok, že úpravu čl. 20 ods. 5 ústavy treba interpretovať v spojení s ustanovením prvej vety čl. 1 ods. 1 o materiálnom právnom štáte, v ktorej je implikovaná prezumpcia neviny a spolu s ňou zaťaženie žalobcu (t.j. štátneho orgánu) dôkazným bremenom o nadobudnutí majetku nezákonným spôsobom alebo z nelegálnych príjmov. Povahou ide o procesnú záruku ochrany práva vlastníka pokojne užívať svoj majetok (viď Ján Drgonec Veľké komentáre – Ústava SR, C.H.Beck, rok 2015, str. 550-551).

Prezumpcia neviny, ako základné právo garantovaného ústavou aj podľa ústavného súdu sa totiž neobmedzuje len na trestné konanie, ale má aj širší dosah (I.ÚS 54/2001).

Aj keď teda ide o osoby v príbuzenskom pomere so sudcom, ktoré s ňou žijú v spoločnej domácnosti, ide o výlučný majetok týchto plnoletých osôb (nie sudcu), takže presunutie dôkazného bremena na sudcu (namiesto štátu) o majetkových pomeroch uvedených osôb je jednoznačne protiústavné.

3. zák. č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zák. č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a príslušných čl. VIII. bod 45 v znení „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“, bod 49 - § 93 ods. 3, ktorý znie: Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 ústavy.

Uvedené ustanovenia zákona zrušujú (likvidujú) niektoré z materiálnych záruk nezávislosti sudcu (pôvodnú úpravu výplaty nemocenského do výšky funkčného platu a podmienky a výplatu odmeny ako fakultatívnej dávky), ktoré patria medzi tzv. osobné záruky nezávislosti sudcu (PL.ÚS 52/99).

Zjavne sa nerešpektujú kľúčové časti doterajšej judikatúry ústavného súdu, ktoré predstavujú záväzné limity i pre budúcu zákonodarnú činnosť národnej rady. Bezpodmienečne totiž platí, že k právnym garanciam sudcovskej a súdnej nezávislosti patria aj tzv. osobné záruky sudcovskej nezávislosti (odmeňovanie a hospodárske zabezpečovanie sudcov zodpovedajúce povahe a významu ich činnosti - PL.ÚS 52/99).

Ústavný princíp nezávislosti sudcov zaručených článkom 144 ods.1 ústavy limituje zásahy zákonodarcu do ich materiálneho zabezpečenia, ktoré zmyslom je garantovať úpravu materiálnych (najmä platových) pomerov sudcov spôsobom eliminujúcim potencionálne tlaky smerujúce všeobecne k ovplyvňovaniu ich chovania pri hľadaní práva (PL.ÚS 12/05, PL.ÚS 17/08).

Súčasťou materiálneho (hmotného) zabezpečenia sudcov sú totiž platové pomery sudcov spolu (súčasne) so sociálnym zabezpečením. Považujú sa zo širšieho pohľadu za ďalšie podmienky na riadny a nerušený výkon funkcie sudcu, ktoré majú vplyv na sudcovskú i súdnu nezávislosť. Pod nezávislosťou sudcov v širšom slova zmysle treba chápať aj ich materiálu nezávislosť (PL.ÚS 12/05, PL.ÚS 27/2015).

Zákonodarca upravuje materiálne zabezpečenie sudcov tak, že zákonom zakotvuje platové pomery sudcov a ich sociálne zabezpečenie (siedma a ôsma hlava statusového zákona).

Zásahy do uvedenej oblasti materiálneho zabezpečenia sudcov (do sociálneho zabezpečenia) za ktoré je potrebné považovať reštrikčné opatrenia (odopretie zákonom priznaného nároku) súčasne narúša i právnu istotu sudcov, ako ústavných činiteľov, ktorí sú predstaviteľmi nezávislej súdnej moci (napr. PL.ÚS 52/99, PL.ÚS 12/05, PL.ÚS 27/2015).

Funkcia sudcu je ústavnou funkciou, keďže ide priamo podľa ústavy o vykonávateľa jednej zo zložiek štátnej moci - moci súdnej (II.ÚS 258/03, III.ÚS 19/04).

Sudcovia všeobecných súdov sa vymykajú zo skupiny ústavných činiteľov tým, že sú nadaní nezávislosťou, sú menovaní natrvalo, nie sú volení občanmi, nesú (znášajú) právnu a nie politickú zodpovednosť. Funkcia sudcu je v záujme jej nezávislosti celoživotná a nemá z tohto hľadiska obdoby ani vo verejnej ani v súkromnej sfére (PL.ÚS 99/2011, PL.ÚS 10/05).

Status sudcu je charakterizovaný, ako osoba s jedinečným statusom limitovaným aj garantovaným ústavou ako osoby, ktorá má, pokiaľ ide o naplnenie predpokladov, ale tiež počas výkonu tejto funkcie osobitné ústavné postavenie (III.ÚS 79/04, PL.ÚS 10/05).

Ústava obsahuje implicitné materiálne jadro, ktorého základ tvoria princípy demokratického a právneho štátu a medzi nimi aj princíp del'by moci a s ním súvisiaca nezávislosť súdnej moci (zahŕňa nezávislosť súdnictva a sudcov), takže materiálnemu jadru ústavy nemôžu odporovať ani ústavné zákony (PL.ÚS 21/2014).

Príkazy ústavných noriem je potrebné rešpektovať aj pri prijímaní každého zákona Národnou radou SR (PL.ÚS 8/95, PL.ÚS 25/00).

Z hľadiska ústavného princípu právnej istoty (napr. PL.ÚS 6/04) podlieha ochrane aj tzv. legitímne očakávanie, takže aj keď štát nekoná retroaktívne, môže náhlou zmenou pravidiel, na ktoré sa adresáti právnych noriem spoliehali, porušiť princíp materiálneho právneho štátu. Najprísnejšie kritériá pri uplatňovaní princípu právneho štátu musia platiť pre obsah právnych predpisov.

Princíp právnej istoty znamená, že sa má posilňovať stabilita a rešpektovanie právneho poriadku a nepripúšťa sa jeho spochybňovanie (PL.ÚS 17/08).

Zásahy zákonodarcu do oblasti materiálneho zabezpečenia sudcov, ktorého súčasťou je i sociálne zabezpečenie sudcov (platy a sociálne zabezpečenie – obligatórne zložky) narušajú právnu istotu sudcov. Nepripustnosť zásahu do právnej istoty a z nej vyplývajúcich legitímnych očakávaní sudcov všeobecných súdov je možné považovať za spochybnenie, resp. za narušenie princípu vyjadreného v čl. 1 ods. 1 ústavy, ktoré je zvýraznené skutočnosťou, že adresátom právnej normy sú sudcovia všeobecných súdov, ktorým ústava podľa čl. 144 ods. 1 ústavy garantuje nezávislosť (PL.ÚS 12/05).

Súdna moc, ktorej ústavné postavenie charakterizuje princíp nezávislosti, nemôže doplácať na politický populizmus aktérov politického zápasu. Je neakceptovateľné presadzovanie reštitučných zásahov do oblasti materiálneho zabezpečenia sudcov (najmä platy, sociálne zabezpečenie), ktoré majú byť stabilnou veličinou a nie pohyblivým faktorom, keďže ide o ústavnú (nie zákonnú) garanciu nezávislosti sudcov podľa čl. 144 ods. 1 ústavy. Z uvedeného článku vyplýva vyvodenie ústavnej (nie zákonnej) garancie nezávislosti sudcov aj v priamej príčinnej súvislosti i s ich sociálnym zabezpečením, ako súčasťou materiálnych záruk nezávislosti.

Zhodná úprava je i v medzinárodných dokumentov (odporúčaniach), ktoré majú primeranú mieru právnej relevancie podľa čl. 1 ods. 2 ústavy (ústavný záväzok SR), pričom ich sprostredkovaný vplyv na posudzovanie ústavnosti nemožno vylúčiť a nie sú dokumentmi, ktorým úplne chýba právna účinnosť (PL.ÚS 7/2017, stanovisko Súdneho dvora EÚ).

V dokumentoch je uvedené, že ... „musia existovať záruky pre zachovanie primeranej odmeny v prípade choroby sudcov ...“ ... „sudcom sa zaručuje ochrana pred rizikovými sociálnymi okolnosťami, ako je i choroba ...“ (odporúčanie Výboru ministrov CM/Rec 2010/12, bod 54, odporúčanie Európskej charty štatútu sudcov z roku 1998 bod 6.3).

Európska charta štatútu sudcov (r. 1998 – na ktorej argumenty sa odvolával ústavodarca pri zakotvení súdnej rady do ústavy v roku 2001) konštatuje, že „cieľom štatútu sudcov je zabezpečiť odbornú spôsobilosť, nezávislosť a nestrannosť sudcov a preto pozostáva charta z ustanovení, ktoré sú najlepšou zárukou pre dosiahnutie týchto cieľov“.

Charta v čl. 6, ktorá obsahuje spoločnú úpravu odmeňovania a sociálneho zabezpečenia sudcov jednoznačne ustanovuje, že štatút sudcom zaručuje ochranu pred rizikovými sociálnymi okolnosťami (choroba, materstvo, invalidita, staroba a smrť), takže sa na sudcov musí vzťahovať sociálne zabezpečenie v prípade týchto mimoriadnych sociálnych rizík.

V tejto súvislosti je žiaduce poukázať na viaceré rozdiely v statuse sudcu a iného zamestnanca (bežného občana). Sudcovia majú odňaté (zakázané) tri základné práva (garantované pre občanov ústavou) a to na podnikanie a inú zárobkovú činnosť, na štrajk a združovanie v politických stranách (čl. 29 ods. 2, čl. 37 ods. 4, čl. 54 ústavy). Zároveň počas práceneschopnosti ostáva sudca zákonným sudcom, takže ak táto práceneschopnosť neprekročí obdobie 60 dní, musí mu byť pridelený nápad vecí podľa rozvrhu práce, takže po nástupe (vyzdravení) musí rozhodovať o všetkých napadnutých veciach (pred i po PN).

Bežný zamestnanec nemá ani povinnosť podávať každoročne majetkové priznanie, o ktorých (u sudcov) je verejnosť oprávnená informovaná (zásada transparentnosti).

Ústavný súd záväzne judikoval, že je v súlade s ústavnou úpravou odlišný postup (dispozičný priestor) pri reštrikčných zásahoch do platových pomerov sudcov na rozdiel od ostatných ústavných činiteľov (poslanci, ministri). U sudcov sú zakázané ľubovoľné zásahy, keďže im ústava garantuje nezávislosť, na rozdiel od ostatných ústavných činiteľov (PL.ÚS 27/2015).

Rozdielny dispozičný priestor znamená, že sa umožňuje u sudcov len výnimočný reštrikčný zásah, aj to len ako dočasné opatrenie na dobu nevyhnutnú a len pri súčasnej existencii výraznej nepriaznivej ekonomickej situácii štátu.

Zhodný postup (výnimočná prípustnosť dočasného opatrenia, čo vylučuje zakotvenie zániku nároku) musí preto platiť aj pre zásahy do sociálneho zabezpečenia sudcov, ktoré sú taktiež neoddeliteľnou súčasťou materiálnych podmienok zabezpečenia nezávislosti sudcov (ako ich platové pomery).

Z uvedeného vyplýva zásadný rozdiel právneho postavenia sudcov od bežných zamestnancov. Nejde preto pri rozdielnej výške úpravy nemocenského ani o diskrimináciu, lebo osobitné ústavné postavenie nezávislého sudcu, odňatie viacerých základných práv sudcom, postavenie, ktoré nemá obdobu v súkromnej a verejnej sfére preukazuje rozdiely takého druhu a závažnosti, že odôvodňujú v tejto oblasti nerovnaké zaobchádzanie, keďže predovšetkým sa bežný zamestnanec a sudca nenachádzajú v rovnakej právnej situácii (III.ÚS 75/01, II.ÚS 5/03, I.ÚS 76/2011).

Je potrebné zdôrazniť, že ústavný princíp rovnosti sa musí chápať v materiálnom zmysle, čo znamená, že „rovnaké nesmie byť upravované ľubovoľne nerovnako, avšak zároveň nerovnaké nesmie byť upravované ľubovoľne rovnako“ (PL.ÚS 11//02 ÚS ČR).

Aj tieto rozdiely úpravy právneho postavenia odôvodňujú rozdielnú výšku nemocenského. Zrušenie priznaného nároku, ktorý je neodňateľnou súčasťou materiálneho zabezpečenia sudcov (platy a sociálne zabezpečenie zodpovedajúce povahe a významu ich činnosti) narúša právnu istotu sudcov, keďže uvedený nárok musí byť stabilnou veličinou a nie pohyblivým faktorom, čo vyplýva zo skutočností, že ide o ústavnú a nie zákonnú garanciu nezávislosti sudcu.

Je teda vecne zrejмый nesprávny názor predkladateľa, že príplatok k nemocenskému sudcov nijak nesúvisí s platovým ohodnotením a nemožno ho spájať s princípom nezávislosti súdnej moci. Je to v príkrom rozpore s právnym názorom ústavného súdu (t.j. ide o svojvoľné konania zákonodarcu), že materiálne zabezpečenie netvorí len platy sudcov (odmeňovanie), ale aj neodňateľné sociálne zabezpečenie (hospodárske zabezpečovanie). Vyplýva to nepochybne z textu rozhodnutia ústavného súdu, že „garantovať úpravu materiálnych (najmä platových) pomerov“ (t.j. nielen platových pomerov) a z vnútornej konštrukcie statusového zákona o úprave platových pomerov a sociálneho zabezpečenia sudcov (siedma a ôsma hlava zákona č. 385/2000 Z.z.).

Ich rozsah je preto neprípustné nivelizovať (znižovať) na úroveň povinne poisteného zamestnanca. Tvrdený vysoký nadštandard vo vzťahu k iným zamestnancom je preto v súlade s ústavnou požiadavkou garantovať taký rozsah, ktorý zodpovedá povahe a významu ich činnosti ústavného činiteľa súdnej moci, takže nejde ani o diskriminačnú úpravu vo vzťahu k iným osobám. O diskrimináciu by išlo pri zhodnej úprave nárokov sudcov a bežných zamestnancov, keďže sa nachádzajú v zásadne odlišnej skutkovej a právnej situácii (čl. 12 ods. 1 ústavy).

Predchádzajúca úprava o príplatku k nemocenskému sudcov do výšky funkčného platu počas obdobia celého roka je teda jednoznačne správnym (opodstatneným) legislatívnym riešením, ktoré je neprípustné výrazne znížiť.

K zásahu do ústavného princípu nezávislosti sudcov dochádza totiž vtedy, keď dosiahne určitý kvantitatívny rozmer a citeľným spôsobom ohrozí inak štandardnú životnú úroveň sudcov primeranú ich ročnému príjmu (PL.ÚS 12/05, PL.ÚS 27/15).

Pri zakotvení úpravy o nároku sudcov počas práceneschopnosti na príplatok do výšky funkčného platu len za obdobie 60 dní a nie celého roka (2 mesiace namiesto 12 mesiacov) je nespochybniteľne citeľné ohrozenie štandardnej životnej úrovne sudcu, ktorá vyplýva len z jeho celoročného príjmu. Ide o porušenie právnej garancie nezávislosti sudcov a tým aj súdnictva, t.j. ich materiálnej nezávislosti, ktorá je konkretizovaná v statusovom zákone sudcov ako povinnosť štátu úpravou, že „štát zabezpečuje nezávislosť sudcov aj ich hmotným zabezpečením“, t.j. nielen odmeňovaním – platmi.

Skutočnosť, že sa príplatok vypláca z rozpočtovej kapitoly súdnictva a nie je plnením zo sociálneho poistenia je právne bezvýznamná (irelevantná), lebo sa týka len úpravy mechanizmu výplaty nároku určením jeho zdroja, ktorý nemôže ovplyvniť žiadnym spôsobom opodstatnenosť tohto nároku, keďže sa ním garantuje ústavná požiadavka na primerané hmotné (materiálne) zabezpečenie sudcov zodpovedajúce významu a povahe ich činnosti, ktorým ústava zaručuje nezávislosť.

Argumentácia predkladateľa nálezom ústavného súdu PL.ÚS 10/06 je pritom nenáležitá (zavádzajúca), keďže ten sa týka posúdenia ústavnosti zákonnej úpravy, ktorou došlo k zníženiu (nie k odňatiu) príplatku k dôchodku prokurátora v situácii, keď v dôsledku zmeny systému sociálneho poistenia dôchodok prokurátora spolu s príplatkom k nemu bol (mohol byť) vyšší než funkčný plat prokurátora.

Zrušenie nároku na odmenu (fakultatívnu dávku - § 78a statusového zákona)

Je nepravdivé tvrdenie ústavodarcu, že odmeny sudcov sú fakultatívnou možnosťou predsedu súdu (príkry rozpor so zákonnou úpravou § 78a statusového zákona).

Z rozhodnutia ústavného súdu (PL.ÚS 12/05) vyplýva záväzný záver, že sa nepripúšťa odmena za rozhodovanie z dôvodu, že sa musí vylúčiť možnosť faktického ovplyvňovania rozhodovacej činnosti sudcu fakultatívnou dávkou, ktorá sa priznáva orgánmi správy súdnictva, ktoré podliehajú predstaviteľom výkonnej moci.

Nepochopiteľne sa prehliada (ignoruje), že zrušená zákonná konštrukcia (§ 78a statusového zákona) o možnosti priznania odmien sudcom vylučuje akúkoľvek možnosť faktického ovplyvňovania sudcu pri výkone súdnictva (rozhodovanie v súdnom konaní).

Zákon pri úprave možnosti priznania odmeny výslovne (*expresis verbis*) zakotvuje také špecifické činnosti, ktoré sú jednoznačne mimo rozhodovacej činnosti (členstvo v revíznom oddelení, výberovej a skúšobnej komisii, v orgánoch sudcovskej samosprávy, stáž, prednášková činnosť v rámci rezortu pre pracovníkov justície). Pri zastupovaní neprítomného zákonného sudcu je vylúčené ovplyvňovanie sudcu v jemu pridelených veciach podľa rozvrhu práce.

Je úplne logicky zrejmé, že dosiahnutie (dožitie) veku 50 rokov nie je v žiadnej príčinnej súvislosti s ovplyvňovaním rozhodovania sudcu.

Zároveň ide obsahovo o diskrimináciu sudcov v zmysle čl. 12 ods. 1 ústavy (zrušenie možnosti odmeny za dožitie sa 50. roku veku), keďže v našom právnom poriadku je dosiahnutie uvedeného veku možnosťou na priznanie odmien v mnohých odvetviach štátnej a verejnej správy, ktorým ústava negarantuje úroveň materiálneho zabezpečenia zakotvením ústavného princípu nezávislosti.

Zákon zároveň neumožňuje (vylučuje) priznanie odmeny len na základe samostatného (výlučného) rozhodovania orgánu správy súdov (predsedu súdu). Je totiž zakotvené obligatórne participovanie (súčinnosť) orgánov sudcovskej samosprávy na tomto rozhodovaní (proces), čo je v plnom súlade s ústavným oprávnením sudcovskej samosprávy výrazne a účinne sa podieľať na riadení a správe súdov pri ochrane práv a oprávnených záujmov sudcov (čl. 143 ods. 3 ústavy).

Rozhodnutie o priznaní fakultatívnej dávky závisí teda od objektívnych zákonných kritérií pri vylúčení svojvôle rozhodovaním len orgánu správy súdov, ktorý podlieha ministrovi spravodlivosti.

Je potrebné zdôrazniť, že činnosť sudcov, za ktoré je možné dostať odmenu, vôbec nie je rozhodovaním v súdnom konaní, pričom nepochybne sa touto činnosťou napomáha (zabezpečuje) pri realizácii povinnosti orgánov správy súdov zabezpečiť riadenie v oblasti personálnej, organizačnej, odbornej i pri výkone dohľadu, čo vylučuje zasahovanie do rozhodovacej činnosti sudcov, takže tento výkon činnosti sa nemôže dostať do rozporu s nezávislosťou súdov a sudcov (viď PL.ÚS 10/05).

Nesleduje sa teda legitímny cieľ na zrušenie odmeny, keďže kritériá na ich priznanie vylučujú akúkoľvek možnosť realizácie ovplyvňovania rozhodovacej činnosti sudcov.

Je teda zrejmé, že judikát uvádzaný predkladateľom rieši úplne odlišnú skutkovú a právnu situáciu. Jej aplikácia na súčasnú zákonnú úpravu odmeňovania sudcov je preto arbitrárna, (svojvoľná). Ide o právny názor, ktorý má výrazné prvky porušovania ústavného princípu zákazu svojvôle v činnosti orgánov verejnej moci.

Medzinárodné dokumenty (odporúčania) majú primeranú mieru právnej relevancie podľa čl. 1 ods. 2 ústavy (ústavný záväzok SR), preto sa musí prihliadať aj na ich stanoviská.

Benátska komisia v stanovisku z marca 2010 uviedla, že odmeny by postupne mali byť zrušené, ale výlučne len ak ich rozdelenie (priznanie) závisí na voľnom uvážení (diskrečný prvok), t.j. ak nespočívajú na objektívnych a transparentných kritériách (bod 8).

Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy z roku 2010 uvádza, že základné pravidlá systému odmeňovania sudcov musia byť stanovené zákonom (bod 53).

Zrušenie fakultatívnej dávky za činnosť sudcu, ktorá vecne nesúvisí s rozhodovacou činnosťou (týka sa len činnosti v oblasti zabezpečenia správy súdov) a o ich priznaní sa rozhoduje len na základe súčinnosti orgánov správy súdov a sudcovskej samosprávy jednoznačne vylučujú akúkoľvek možnosť faktického ovplyvňovania rozhodovania sudcov, takže zámer na ich zrušenie spĺňa kritériá o účelovom presadzovaní politického populizmu (odňatie možnosti fakultatívnej dávky, ktorá sa bežne priznáva v mnohých oblastiach orgánov verejnej moci a verejnej správy).

Odmena je peňažným plnením, ktorá sa poskytuje len z úspor zo mzdových prostriedkov sudcov (nie je osobitné zabezpečenie tohto nároku z prostriedkov štátneho rozpočtu). Peňažné

plnenie spĺňa kritériá hospodárskeho (materiálneho) zabezpeenia sudcov, ktoré zodpovedá povahe a významu ich činnosti, takže je potrebné odmenu považovať v širšom ponímaní tiež za súčasť osobnej záruky nezávislosti sudcu (materiálne záruky sudcu).

Ide o neprípustné porušenie princípu zákazu svojvôle v činnosti orgánov verejnej moci (čl. 1 ods.1, čl.2 ods.2 ústavy), najmä nerešpektovaním kľúčových častí judikatúry ústavného súdu týkajúcich sa úpravy garancií nezávislosti sudcov (PL.ÚS 27/2015, PL.ÚS 52/99, III. ÚS 575/2016).

Zákon o sudcoch v časti „Platové pomery sudcov“ (siedma hlava zák. č. 385/2000 Z.z. - §§ 65 – 92) zakotvil aj odmeny sudcov (§ 78a), ako fakultatívnu dávku.

Platové pomery ústavný súd označil za súčasť ich hmotného zabezpečenia.

Je zrejmé, že zákonodarca kvalifikuje odmeny ako ďalšiu (inú) zložku platu sudcu v rámci platových pomerov sudcov.

Zákonné kritériá a postup rozhodovania o priznaní odmeny garantujú, že sa vylučuje vplyv odmeny na rozhodovaciu činnosť sudcu, ako to požaduje Benátska komisia i ústavný súd v náleze PL.ÚS 12/05.

Je teda zrejmé, že zákonná úprava vytvára účinnú ochranu pred možnou korupciou priznaním odmeny sudcovi.

Ústavný súd výslovne uviedol, že zásahy zákonodarcu do materiálneho zabezpečenia sudcov, za ktoré je možné považovať aj odopieranie zákonom ustanovenej zložky platu, narúšajú právnu istotu sudcov, pričom z čl. 144 ods. 1 ústavy vyvodil záver o ústavnej (nie zákonnej) garancie nezávislosti sudcov v priamej súvislosti s ich platovými pomermi (napr. PL.ÚS 27/2015, PL.ÚS 12/05, PL.ÚS 99/2011).

Pri reštrikčných zásahoch do platových pomerov sudcov preto vyslovil ich nesúlads s čl. 1 ods. 1 v spojení s čl. 144 ods. 1 ústavy.

V právnom štáte je garantovaná právna istota vrátane ochrany legálne nadobudnutých práv, ako aj legitímnych očakávaní a tiež trvácnosť a stabilita právnych noriem a je zakázaná svojvôľa v činnosti orgánov verejnej moci, parlament z toho nevynímajúc. Štát teda môže aj neočakávanou zmenou pravidiel, na ktoré sa adresát právnych noriem spolieha, porušiť princíp právneho štátu (napr. PL.ÚS 25/00, PL.ÚS 6/04, PL.ÚS 16/06).

Neprípustnosť zásahu do právnej istoty sudcov a z nej vyplývajúcich legitímnych očakávaní je pritom zvýraznená skutočnosťou, že adresátmi sú sudcovia, ktorým ústava garantuje nezávislosť (čl. 144 ods. 1 ústavy).

Zrušenie inštitútu odmeny, ktorá je súčasťou platových pomerov sudcov (zákonom zakotvená obligatórna zložka platu – ako fakultatívna dávka) je nielen porušením princípu istoty a legitímnych očakávaní, ale aj prejavom svojvôle zákonodarcu, keďže zrušením ďalšej zložky platu (nároku na fakultatívnu dávku) nesleduje žiaden legitímny cieľ pre zvolený postup, lebo nie sú dané žiadne výnimočne okolnosti na túto úpravu. Prípustná je preto len možnosť, za splnenia kritérií definovaných ústavným súdom, na dočasný zásah do priznávania fakultatívnej dávky len na nevyhnutnú dobu, zhodne ako do iných zložiek platu sudcu.

Schválená novela zákona spĺňa kritéria (pri zrušení nároku na odmenu – fakultatívnu dávku, ktorej priznanie vylučuje akúkoľvek možnosť ovplyvňovania rozhodovacej činnosti sudcu) o zakázanom spôsobe odopretia zákonom ustanovenej zložky platu, ktorým sa porušuje garantovaná právna istota vrátane ochrany legálne nadobudnutých práv, legitímnych očakávaní, ako aj trvácnosť a stabilita právnej normy (napr. PL.ÚS 37/99, PL.ÚS 49/03, I.ÚS 30/99, PL.ÚS 1/04, PL.ÚS 6/04).

4. Zákon č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zák. č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediach čl. VIII. bod 79 - § 151z f ods. 3, 4 nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, s čl. 30 ods. 1, 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy.

Pri prístupe k inej verejnej funkcii, ktorou je i ústavná funkcia sudcu všeobecného súdnictva sa musí obligatórne postupovať v súlade s čl. 30 ods. 4 ústavy, ktorý zakotvuje zásadné (bezpodmienečné) kritérium o zabezpečení rovnakých podmienok.

Obsadzovanie voľného miesta sudcu aj mimo kariérneho postupu sudcov je jedným z možných modelov súdnictva. Ak vo zvolenom modeli zákonodarca ustanoví rovnaké podmienky pre uchádzačov o funkciu sudcu (právna úprava predpokladov na vymenovanie za sudcu, absolvovanie výberového konania atď.) v rámci výberového konania ide o súlad právnej úpravy aj s čl. 12 ods. 1 ústavy.

Z ústavného princípu rovnosti vyplýva, že rovnosť občanov a rovnaké zaobchádzanie na úrovni procesu obsadzovania miesta sudcu platí rovnako pre všetkých kandidátov. O nerovnaký prístup k funkcii sudcu ide, ak niektorí kandidáti nemusia prejsť rovnakým výberovým konaním (s rovnakými podmienkami) ako ostatní kandidáti na miesto sudcu, čo znamená, že nie je splnená ústavná požiadavka „za rovnakých podmienok“ podľa čl. 30 ods. 4 ústavy. Vždy ide o proces prístupu k verejnej funkcii podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, pričom sa zároveň musí rešpektovať aj legitímne očakávanie verejného záujmu na transparentnosti kreovania funkcie sudcu, čo je vlastne prevládajúci verejný záujem (záujem na transparentnosti procesu získavania funkcie sudcu). Nie je preto prípustné vyhnúť sa výberovému konaniu na miesto sudcu za zhodných (rovnakých) podmienok.

Platí aj to, že verejnnosť skúmania odborných znalostí v prípade uchádzania sa o výkon verejnej funkcie nemôže byť ipso facto (už tým) protiústavná, keďže ide o znalosti, ktorými má uchádzač disponovať pre kvalitný výkon verejnej funkcie, takže je legitímne i zverejňovanie motivačného listu a životopisu uchádzača (PL.ÚS 102/2011).

Je ústavne neakceptovateľný zvolený model vzniku funkcie (prístupu k funkcii) sudcu všeobecného súdnictva (Najvyššieho správneho súdu), ktorý zakotvuje zhodný postup, ako je rozhodovanie o voľbe a vymenovaní sudcov ústavného súdu a zároveň odlišný od prístupu k funkcii sudcu všeobecného súdu. Sudcovia ústavného súdu majú upravené zásadne odlišné právne kritériá, ktoré musia splniť, aby mohli byť vymenovaní za sudcu (čl. 134 ods. 3 ústavy) než všetci kandidáti na sudcov všeobecných súdov (§ 5 zák. č. 385/2000 Z.z. – predpoklady na vymenovanie).

Model zabezpečuje pre osoby z vonkajšieho prostredia uprednostňovanie (zvýhodňovanie, uľahčenie) oproti všetkým iným kandidátom, ktorí sa uchádzajú o funkciu sudcu všeobecného súdu (ďalší kandidáti sú jednoznačne znevýhodnení).

Pri tomto spôsobe tzv. výberového konania (verejný pohovor) nedôjde v žiadnom prípade k dôkladnému prevereniu odborných znalostí, pracovných zručností, osobných a morálnych kvalít kandidáta na sudcu Najvyššieho správneho súdu, ktorý musia spĺňať všetci ostatní kandidáti na sudcov všeobecného súdnictva, t.j. z hľadiska právneho postavenia rovnocenní kandidáti.

Model vzniku funkcie sudcu Najvyššieho správneho súdu (ktorý je súčasťou všeobecného súdnictva), na základe rozhodovania súdnej rady (nie výberovej komisie - § 27 a nasl. statusového zákona) bez obligatórnej náležitosti splniť zhodné právne kritériá, ako všetci

kandidáti uchádzajúci sa o funkciu sudcu všeobecného súdnictva, je vzorovou diskriminačnou úpravou pri realizácii základného práva na prístup k inej verejnej funkcii v zmysle čl. 30 ods. 4 ústavy, ktorý zakotvuje (pripúšťa) výlučne prístup len za rovnakých podmienok.

V ustanovení § 151zf ods. 3, 4 sa zakotvuje nový model (odlišné kritéria a odlišný procesný postup) v prechodnom období do 30.6.2021 (po zriadení Najvyššieho správneho súdu) na výber kandidátov na sudcov tohto nového súdu všeobecného súdnictva.

Výberové konanie pozostáva len z verejného vypočutia v súdnej rade, ktoré sa uskutočňuje podľa pravidiel verejného vypočutia kandidátov na sudcu ústavného súdu, kde sa overujú predpoklady sudcovskej spôsobilosti (viď dôvodová správa).

Predpokladom sudcovskej spôsobilosti sú morálny štandard a integrita sudcu pre náležitý a zodpovedný výkon jeho funkcie (§ 5 ods. 6 sudcovského zákona).

Pre vznik funkcie sudcu všeobecného súdnictva na všetky ostatné súdy (okresné, krajské, najvyšší súd) sú zákonom upravené výrazne rozsiahlejšie podmienky (§ 5 ods. 1 písm. a/ až i/, § 5 ods. 6 uvedeného zákona).

Vo výberovom konaní sa overujú rozhodujúce skutočnosti (8 kritérií), ktorými sú odborné znalosti, všeobecný prehľad, ktorý treba požadovať s prihliadnutím na stupeň súdu, schopnosť tvorivého myslenia, rýchlosť uvažovania, schopnosť rozhodovania, verbálny prejav, osobnostné predpoklady, zdravotný stav a znalosť cudzieho jazyka.

Výberové konanie pozostáva celkovo zo šiestich etáp (test, prípadová štúdia, vypracovanie súdnych rozhodnutí, preklad z cudzieho jazyka, psychologické posúdenie a ústna časť, ktorá je verejná a zachytená na zvukovom zázname), ktoré sa uskutočňuje päťčlennou výberovou komisiou a prebieha minimálne tri dni.

Sudcovia ústavného súdu majú výrazne odlišné právne kritériá (v menšom rozsahu – voliteľnosť do národnej rady, vek 40 rokov, vysokoškolské právnické vzdelanie a najmenej 15 rokov činný v právnickom povolaní) a absolvujú len verejné vypočutie (t.j. ústnu časť).

Ústavný súd podčiarkol zásadný význam základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, keďže toto základné právo je kľúčovým politickým právom, ktoré súvisí s charakterom SR ako

demokratického a právneho štátu, pričom kritériá uvedeného článku majú univerzálny charakter (preto nemôžu byť ani zákonom obmedzené) a sú prekážkou vytvárania akýchkoľvek zvýhodnení, resp. obmedzení v prístupe k voleným a iným verejným funkciám (I.ÚS 397/2014, IV.ÚS 92/2012, PL.ÚS 19/98).

O nerovnaký prístup k funkcii ide, ak niektorí kandidáti na miesto sudcu nemusia prejsť rovnakým výberovým konaním (s rovnakými podmienkami) ako ostatní kandidáti na miesto sudcu, takže nie je splnená ústavná požiadavka „za rovnakých podmienok“ podľa čl. 30 ods. 4 ústavy.

Ústavný súd konštatoval, že je zachovaný súlad zákonnej úpravy s čl. 12 ods. 1 ústavy (rovnosť občanov), ak vo zvolenom modeli ustanovil rovnaké podmienky pre uchádzačov na funkciu sudcu (právna úprava predpokladov na vymenovanie sudcu, absolvovanie výberového konania atď.) v rámci výberového konania (PL.ÚS 102/2011).

Navrhované ustanovenia sú v príkrom rozpore (porušujú) s ústavnou úpravou čl. 12 ods. 1 (zákaz diskriminácie) a čl. 30 ods. 4 o bezpodmienečnej povinnosti predpisom akejkoľvek právnej sily zabrániť, aby niektoré skupiny občanov (kandidáti za sudcov všeobecného súdnictva) boli preferovaní alebo diskriminovaní.

Uchádzači na funkciu sudcu Najvyššieho správneho súdu sú nespochybniteľne zvýhodňovaní (menší rozsah kritérií, výrazne uľahčený procesný postup) a ostatní kandidáti na ostatné sudy všeobecného súdnictva (okresné, krajské a najvyšší súd) sú vzorovo diskriminovaní (znevýhodňovaní) náročnejšími kritériami a náročnejším procesným postupom.

Porušenie uvedeného neodňateľného a nezrušiteľného základného práva a tým súčasne aj ústavného princípu o ochrane základných práv a slobôd občanov, ako aj zákazu diskriminácie je neprípustným zásahom do materiálneho jadra ústavy, čo nie je dovolené ani ústavným zákonom a tým menej bežným zákonom.

Súdna rada je teda tiež povinná realizovať výberové konanie za úplne rovnakých (zhodných) podmienok ako sa realizuje výberové konanie u všetkých ostatných kandidátov na prístup k sudcovskej funkcii a pri zisťovaní (preverovaní) splnenia zhodných zákonných kritérií.

V právnom štáte je nevyhnutné, aby každý orgán verejnej moci (čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 2 ústavy) postupoval pri výkone svojej právomoci tak, že zabezpečí objektivitu svojho postupu smerujúceho k ochrane alebo uplatňovaniu základného práva alebo základnej slobody (upravených v druhej hlave ústavy), ako aj objektivitu samotného rozhodovania. Ochrana musí

byť zabezpečená reálne, dotýka sa každého úkonu orgánu verejnej moci, ktorý priamo alebo aspoň sprostredkovane súvisí s ochranou alebo uplatňovaním základného práva alebo slobody (II.ÚS 5/03, III.ÚS 9/00, III.ÚS 23/00).

Svojvoľné rozhodnutie štátneho orgánu je v rozpore s čl. 2 ods. 2 ústavy. Článok 2 ods. 2 ústavy sa implikovane týka aj právneho postavenia občanov, ktorým zaručuje, že každý občan má právo na to, aby sa všetky štátne orgány voči nemu správali len spôsobom, ktorý im dovoľuje ústava a ďalšie zákony. Tento vzťah štátnych orgánov a občanov ústava jednotne ustanovuje pre všetky práva a slobody zaručené našim ústavným poriadkom (II.ÚS 796/2000). Podľa judikatúry sa poruší čl. 30 ods. 4 ústavy orgánmi zabezpečujúcimi prístup k voleným a iným verejným funkciám aj tým, že „sťažia, uľahčia alebo znemožnia uchádzania sa o funkciu“, resp. že nezabezpečia „objektivitu konania“ (napr. III.ÚS 23/00, III.ÚS 9/00, III.ÚS 75/01).

Platí teda, že aj čiastočne odlišný postup výberu i čiastočne odlišné zákonné kritériá preukazujú neprípustné porušenie ústavného príkazu čl. 30 ods. 4 ústavy.

Z konštantnej judikatúry jednoznačne vyplýva, že význam rovnakých podmienok je v tom, že právnymi predpismi akejkoľvek právnej sily nemožno preferovať, či diskriminovať niektoré skupiny občanov pred inými skupinami, pokiaľ ide o prístup k verejnej funkcii (II. ÚS 48/97, I. ÚS 76/2011, I.ÚS 397/14, PL.ÚS 35/10 – ÚS ČR).

Právo uchádzať sa o verejnú funkciu (prístup k verejnej funkcii) podľa čl. 30 ods.4 je zároveň základným právom občana garantovaného ústavou, ktoré podľa čl. 12 ods.1 druhá veta ústavy je neodňateľným i nezrušiteľným právom a patrí medzi základné ústavné princípy materiálneho právneho štátu (ochrana základných práv a ľudských slobôd – PL.ÚS 7/2017).

Zásah do základného neodňateľného ústavou garantovaného práva občana spĺňa kritériá o zásahu do materiálneho jadra ústavy, čo nie je prípustné zmeniť ani ústavným zákonom (PL.ÚS 16/95, PL.ÚS 24/2014, PL.ÚS 21/2014).

5. Zák. č. 423/2020 o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zák. č. 154/2001 Z.z. o prokurátoroch a právnych čakteľoch prokuratúry čl. XI. bod 3 v znení „v § 80 sa vypúšťa ods. 3“, bod 4 v znení „v § 93 ods. 1 sa vypúšťa písm. d“, bod 5 v znení „v § 103 sa vypúšťa ods. 5“, bod 6 v znení „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“, bod 8 v znení „§ 131 sa dopĺňa ods. 4, ktorý znie: „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí

prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“ nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 149 ústavy.

Poukazujeme na podrobnú argumentáciu pri námietkach nesúladu zákonnej úpravy zrušenia odmien a nemocenského do výšky funkčného platu sudcu (bod 4. návrhu o nesúlade s ústavou).

Uvedenú argumentáciu je potrebné používať analogicky vzhľadom na nasledujúce dôvody:

Uvedené ustanovenia zákona o prokuratúre, zhodne ako u sudcov všeobecných súdov, likvidujú úpravu nárokov prokurátorov na odmeny a príplatok k nemocenskému do výšky funkčného platu.

Zo stanoviska tzv. Benátskej komisie, ktoré má primeranú mieru právnej relevancie podľa čl. 1 ods. 2 ústavy (ústavný záväzok SR – PL.ÚS 27/2015) vyplýva všeobecná charakteristika orgánov prokuratúry, že v širšom ponímaní je súčasťou súdnictva (výkonu spravodlivosti). Ide o stanovisko - Správa o európskych štandardoch týkajúcich sa nezávislosti justičného systému – časť II. – Prokuratúra schválené v dňoch 17.-18.12.2010, ako aj Odporúčanie Rec (2000) 19 Výboru ministrov Rady Európy o postavení prokuratúry v systéme trestného súdnictva.

Z ústavnej koncepcie prokuratúry SR (ôsma hlava ústavy – čl. 149 – 151) vyplýva, že prokuratúra nie je zaradená medzi orgány zákonodarnej, výkonnej ani súdnej moci (piata, šiesta a siedma hlava ústavy).

Z čl. 149 ústavy vyplýva, že prokuratúra ako orgán presadzujúci ochranu práv a zákonom chránených záujmov má svoje miesto v systéme štátnych orgánov a má svoju nezastupiteľnú funkciu.

Je preto opodstatnené vykonávanie dozoru v trestnej oblasti, čo predstavuje činnosť prokuratúry s nadriadeným postavením voči iným subjektom, ktoré je povinná chrániť, s nariaďovacou alebo prikazovacou právomocou.

V netrestnej oblasti (v rámci dozoru) koná na základe zákona a v jeho medziach, ale nedostáva sa do postavenia nadradenosti voči orgánom verejnej správy. Nemôže direktívnym spôsobom zasahovať do ich činnosti, ale pri odhaľovaní nedostatkov v ich činnosti, ktoré môžu vyvolať nežiaduce účinky, napomáha k ich zamedzeniu, resp. odstráneniu. Uvedené orgány sú totiž povinné zaoberať sa podnetom prokuratúry.

Inak povedané, miesto prokuratúry v kontrolnom systéme nášho štátu je nezastupiteľné a má svoje opodstatnenie (napr. PL.ÚS 17/96, II.ÚS 360/2014).

Je zrejmé, že ústava garantuje inštitucionálne autonómne postavenie prokuratúry (nie nezávislé postavenie), ako aj mocenské a funkčné oddelenie od ostatných mocí v štáte.

Garancia autonómneho postavenia od ostatných orgánov štátnej moci, výlučné ústavné zakotvenie o ochrane práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb a štátu, čo preukazuje (aj podľa ústavného súdu), že miesto prokuratúry v kontrolnom systéme právneho štátu je nezastupiteľné a jednoznačne vecne opodstatnené, pri realizácii činnosti v oblasti výkonu súdnictva (trestné a civilné konanie) i v oblasti orgánov verejnej správy odôvodňuje obsahovo zhodnú (analogickú) úpravu v oblasti materiálneho zabezpečenia autonómnej činnosti prokurátorov, ako sa vyžaduje pri materiálnom zabezpečení nezávislosti sudcov.

V tejto súvislosti nemožno prehliadnuť aj skutočnosť, že Benátska komisia, zhodne ako u sudcov, požaduje, aby prokurátori mali funkčnú imunitu pre činnosti vykonávané v dobrej viere pri výkone svojich povinností (CDL – AD (2010) 040- bod 61).

Vnímanie postavenia orgánov prokuratúry v právnom štáte Benátskou komisiou (ako súčasť justície) si taktiež vyžaduje zachovanie právnych nárokov na odmeny i príplatky k nemocenskému do výšky funkčného platu prokurátorov, keďže stanovisko má primeranú mieru právnej relevancie (právnej účinnosti) v zmysle čl. 1 ods. 2 ústavy, ktoré zakotvuje ústavný záväzok SR uznávať a dodržiavať aj svoje ďalšie medzinárodné záväzky (PL.ÚS 27/2015, PL.ÚS 7/2017, Stanovisko Súdneho dvora EÚ).

Sú splnené kritériá o protiústavnosti zásahu do autonómneho postavenia prokuratúry garantovaného najmä čl. 149 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 ústavy.

**Návrh na pozastavenie účinnosti niektorých napadnutých ustanovení ústavy
a zákonných ustanovení zák. č. 185/2002 Z.z., zák. č. 385/2000 Z.z. a zák. č. 154/2001 Z.z.
podľa čl. 125 ods. 2 Ústavy SR**

Z ustanovenia čl. 125 ods. 2 ústavy vyplýva oprávnenie ústavného súdu pozastaviť účinnosť napadnutých právnych predpisov alebo ich častí, ak je splnená ústavná podmienka, že napadnutá právna úprava môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok (zhodne § 79 zák. č. 314/2018 Z.z. v platnom znení). Na rozhodnutie je postačujúce ohrozenie uvedených ústavou chránených hodnôt, pričom je postačujúca existencia aj len jedného z uvádzaných dôvodov (podmienok).

Z judikatúry vyplýva, že sa pripúšťa možnosť ohrozenia niektorého zo základných práv a slobôd v prípade, ak po prijatí návrhu nemožno rozumne vylúčiť pochybnosť o súlade napadnutej právnej úpravy s ústavou alebo medzinárodnoprávnou úpravou (napr. PL.ÚS 1/02, PL.ÚS 95/2011, PL.ÚS 21/2014).

Taká právna úprava, o súlade ktorej s medzinárodnoprávnou úpravou a ústavnou úpravou ľudských práv a slobôd existuje pochybnosť takúto možnosť ohrozenia nevylučuje (pochybnosť nemožno rozumne vylúčiť, resp. je vysoká pravdepodobnosť, že porušuje ústavu).

Návrh (petit) na pozastavenie účinnosti (čl. 125 ods. 2 ústavy, § 79 zák. č. 314/2018 Z.z. v platnom znení)

- 1. Pozastavuje účinnosť** ústavného zákona č. 422/2020 Z.z. v čl. I. bod 18 o vypustení časti pôvodného textu čl. 136 ods. 3 ústavy v znení „ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora“, čl. I. bod 21 - čl. 141a ods. 3 veta druhá v znení „Za člena Súdnej rady SR podľa ods. 2 písm. c/ až e/ možno ďalej ustanoviť len osobu, ktorá nie je sudcom“, čl. I bod 21 - čl. 141a ods. 5 tretia veta v znení „Predsedu, podpredsedu Súdnej rady SR a člena Súdnej rady SR možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať“, čl. I. bod 29 - čl. 148 ods. 1 ústavy druhá veta v znení „súhlas sudcu s preložením sa nevyžaduje pri zmene sústavy súdov, ak je to nevyhnutné pre zabezpečenie riadneho výkonu súdnictva; podrobnosti ustanoví zákon“, čl. I. bod 30 - čl. 148 ods. 4 v znení „Za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní

nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať, a to ani po zániku ich funkcie, okrem prípadov, ak by tým bol spáchaný trestný čin; disciplinárna zodpovednosť sudcu tým nie je dotknutá“.

2. **Pozastavuje účinnosť** zákona č. 423/2020 Z.z. (o reforme súdnictva) týkajúci sa zák. č. 385/2000 Z.z. v platnom znení o sudcoch a prísediacich čl. VIII. bod 45 v znení „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“, bod 49 - § 93 ods. 3, ktorý znie: Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“ bod 79 - § 151zf ods. 3, 4.
3. **Pozastavuje účinnosť** zákona č. 423/2020 Z.z. (o reforme súdnictva) týkajúci sa zák. č. 154/2001 Z.z. v platnom znení o prokurátoroch a právnych čakatel'ov prokuratúry čl. XI. bod 3 v znení „v § 80 sa vypúšťa ods. 3“, bod 4 v znení „v § 93 ods. 1 sa vypúšťa písm. d/“, bod 5 v znení „v § 103 sa vypúšťa ods. 5“, bod 6 v znení „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“, bod 8 v znení „§ 131 sa dopĺňa ods. 4, ktorý znie: „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“.
4. **Pozastavuje účinnosť** zákona č. 423/2020 Z.z. (o reforme súdnictva) týkajúci sa zák. č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich čl. VIII. bod 79 - § 151 zf ods. 3, 4, ktorý znie: „(3) Výberové konanie podľa odseku 2 pozostáva z verejného vypočutia v súdnej rade a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti; výberové konanie vyhlasuje a administratívne a organizačne zabezpečuje predseda súdnej rady. (4)Verejné vypočutie podľa odseku 3 sa uskutočňuje podľa pravidiel verejného vypočutia kandidátov na sudcu ústavného súdu;⁴⁰⁾ ustanovenia osobitného predpisu o organizovaní a priebehu zasadnutí súdnej rady vrátane zverejňovania ich výsledkov⁴¹⁾ tým nie sú dotknuté“.

**Odôvodnenie návrhu na pozastavenie účinnosti v časti novely Ústavy SR a časti
ustanovení súvisiacich zákonov – zák. č. 185/2002 Z.z., zák. č. 385/2000 Z.z. a zák. č.
154/2001 Z.z.**

Novela ústavy zakotvila obmedzenie oprávnenia ústavného súdu rozhodovať, pri realizácii ústavnej kompetencie o ochrane ústavnosti (čl. 124 ústavy) o nesúlade ústavného zákona s ústavou. Je preto daná reálna možnosť na základe vôle aktuálnej parlamentnej (politickej) väčšiny, bez akýchkoľvek prekážok (obmedzení) schvaľovať ústavné zmeny, ktoré budú porušovať (ohrozovať) aj neodňateľné a nezrušiteľné základné práva a slobody občanov, ochrana ktorých je jedným z ústavných princípov demokratického právneho štátu.

Zároveň sa môže svojvoľne zasahovať aj do ďalších rovnocenných ústavných princípov. Je preto daná zjavná pochybnosť, že ak nedôjde k pozastaveniu účinnosti tejto časti novely ústavy, ústavný súd bude definitívne zbavený kompetencie zabezpečiť univerzálnu ochranu ústavnosti, čo je v materiálnom právnom štáte neakceptovateľné.

Ide o zrejmé ohrozenie demokratickej povahy nášho štátu, t.j. iný vážny nenapraviteľný následok. Inak povedané, bude vytvorený právny priestor na neobmedzené porušovanie ústavného princípu zákazu svojvôle v činnosti orgánov verejnej moci.

Ústavný zákon v novej úprave (v novom znení) čl. 136 ods. 3 ústavy upravuje kompetenciu ústavného súdu vykonávať disciplinárne konanie proti časti vrcholných predstaviteľov všeobecného súdnictva (predstaviteľov najvyššieho súdu a najvyššieho správneho súdu), pričom vypustil pôvodnú úpravu o oprávnení ústavného súdu na dávanie súhlasu na vzatie sudcu a generálneho prokurátora do väzby (vypustenie čl. 136 ods. 3 prvá veta ústavy).

Ústava garantovala funkčnú imunitu sudcov za rozhodovanie (čl. 148 ods. 4 ústavy v pôvodnom znení), ktorá patrí medzi základné garancie nezávislosti sudcu a tým i súdnictva aj podľa judikatúry EStP, stanoviská tzv. Benátskej komisie, pričom predstavuje tzv. osobnú záruku nezávislosti sudcu (PL.ÚS 52/99).

Právne postavenie sudcu nemá obdobu v súkromnej ani verejnej sfére, pričom mu ústava garantuje nezávislosť (čl. 144 ods. 1 ústavy).

Odlišný postup pri rozhodovaní o väzbe sudcu i generálneho prokurátora (ústavných činiteľov) než u ostatných občanov (rozhodovanie všeobecným súdom) nie je pritom diskrimináciou občanov pre ich zásadne odlišné právne postavenie.

Medzi základné práva občana, ktoré sú neodňateľné a nezrušiteľné (čl. 12 ods. 1 ústavy) patrí aj právo na súdnu ochranu len nezávislým a nestranným súdom (čl. 46 ods. 1 ústavy), pričom zásah do nezávislosti sudcu je súčasne zásahom do nezávislosti súdnictva, čím sa ohrozuje aj právo občanov podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v zmysle judikatúry ESLP.

Ústavný súd má výlučnú kompetenciu na ochranu ústavnosti (čl. 124 ústavy), v rámci ktorej je oprávnený posudzovať, či sú dodržané ústavnoprosedné princípy pozbavenia osobnej slobody garantovanej čl. 17 ods. 1 ústavy (základné právo) v spojení s čl. 5 ods. 3, 4 Dohovoru. Súčasne má (podľa vypustenej prvej vety čl. 136 ods. 3 ústavy) výlučnú kompetenciu, pri osobitnom statuse ústavného činiteľa (sudcu a generálneho prokurátora) zabrániť prípadným pokusom zasiahnuť do súdnej moci (postavenia generálneho prokurátora) obmedzením ich osobnej slobody možným zneužitím represívnych nástrojov trestného práva inými zložkami štátnej moci.

Prvú záruku súdnej kontroly pri zásahu do osobnej slobody ústavných činiteľov (nezávislých sudcov a autonómneho generálneho prokurátora) účinne (efektívne) z hľadiska splnenia ústavných kritérií opodstatnenosti najzávažnejšieho zásahu do osobnej slobody garantuje len orgán ochrany ústavnosti. Zabezpečí sa najmä neprípustnosť väzobného stíhania uvedených ústavných činiteľov za rozhodovanie (právny názor), ktoré je ústavou neprípustné u sudcov (čl. 148 ods. 4 ústavy – funkčná imunita).

Vypustenie čl. 136 ods. 1 prvá veta pôvodného znenia ústavy (pred schválenou novelou) **preukazuje opodstatnenú pochybnosť** (nemožno ich rozumne vylúčiť) o nesúlade s ústavnou úpravou nezávislého postavenia ústavného činiteľa – sudcu, ako aj autonómneho postavenia generálneho prokurátora a medzinárodnoprávnou úpravou i ústavnou úpravou základného práva na ochranu osobnej slobody.

Pri vypustení uvedeného článku ústavy sa reálne vytvára priestor na možné väzobné riešenie trestného stíhania uvedených osôb aj za rozhodovanie orgánmi, ktoré sú podradené výkonnej (politickej) moci.

Ak ústavný súd nepozastaví účinnosť tejto ústavnej úpravy, v období do rozhodnutia súdu o merite veci, môže nastať nenapraviteľný následok aj obmedzením základného ľudského práva na osobnú slobodu ústavného činiteľa (ktorý je predstaviteľom súdnej moci alebo prokuratúry) rozhodnutím o väzbe všeobecným súdom na základe úkonov orgánov podliehajúcich výkonnej moci, keďže rozhodovanie o väzbe je neoddeliteľnou súčasťou úkonov pri začatí trestného stíhania policajným zborom.

Nie je preto možné rozumne pochybovať i o prípadnom účelom presadzovaní záujmov politickej moci v rámci politického populizmu, na väzobné riešenie stíhania sudcov a generálneho prokurátora aj za právny názor (rozhodovanie), ak má voči nemu výhrady.

Inak povedané, nemožno v rozumnej miere vylúčiť, že bližšie neidentifikovateľná časť sudcov všeobecných súdov bude uplatňovať súdnu moc podľa želaní vyslovených alebo naznačených predstaviteľmi politickej moci, prípadne tých masmédií, ktorá je naklonená ich politickým predstavám (názorom). Iný nenapraviteľný následok teda spočíva aj vo vytvorení právneho priestoru na reálne ovplyvňovanie (resp. postih) sudcov využitím represívnych nástrojov trestného práva politickými zložkami štátnej moci, keďže všeobecný súd nie je oprávnený pri rozhodovaní o obmedzovaní osobnej slobody sudcu väzbou posudzovať existenciu ohrozenia súdnej moci.

Uvedené možné následky v období pred rozhodnutím ústavného súdu o merite veci, by boli nepochybne ťaživejšie (z pohľadu iného nenapraviteľného následku pre sudcov i generálneho prokurátora, t.j. protiústavného obmedzenia ich osobnej slobody) v prípade, ak sa vyhovie návrhu. Časové odloženie rozhodovania o väzbe všeobecným súdom bez predchádzajúceho rozhodnutia ústavného súdu o súhlase s väzbou sudcu nie je negatívne ani v prípade, že ústavný súd nevyhovie návrhu o nesúlade s ústavou.

Pri likvidácii práva sudcov stať sa členom súdnej rady na základe rozhodnutia orgánov výkonnej a zákonodarnej moci sa vylúči definitívne základné ľudské právo uchádzať sa o inú verejnú funkciu, aj keď spĺňajú zhodné (totožné) ústavné kritériá, ako ostatní právnicki.

Nepripustnosť vzniku členstva v súdnej rade sudcovi je zrejme iným nenapraviteľným následkom, ktorá v prípade vyhovenia návrhu je neodstrániteľná, lebo právne to nemôže ovplyvniť právne postavenie kreovaného člena súdnej rady (nesudcu) na základe protiústavnej úpravy. Osobitne sa vylúči možnosť vzniku funkcie člena súdnej rady u sudcu, ktorý spĺňa zhodné ústavné kritériá (čl. 30 ods. 4 ústavy – základné politické právo).

Pri odvolávaní členov súdnej rady (ústavných činiteľov) **kedykoľvek** a bez uvedeného dôvodu sú vzorovo splnené kritériá o reálnej realizácii svojvôle v činnosti orgánov verejnej moci pri súčasnom vylúčení oprávnenia občanov realizovať verejnú kontrolu výkonu moci (porušená zásada zákazu svojvôle a transparentnosti).

Je v rozpore s ideou právneho štátu, ak neexistujú hranice oprávnenia na možnosť voľnej úvahy orgánu verejnej moci. Zákon (právny predpis) je preto povinný definovať rámec takejto voľnej

úvahy kompetentného orgánu, ako aj spôsob jeho výkonu dostatočne jasne, aby poskytol jednotlivcovi zodpovedajúcu ochranu proti svojvôli.

Uvedená úprava porušuje záväzné kritériá konštantnej judikatúry o neprípustnosti porušovania princípu zákazu svojvôle a princípu transparentnosti konania orgánov verejnej moci, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou materiálneho jadra ústavy a preto nezmeniteľné ani ústavným zákonom.

V prípade, že sa nepozastaví účinnosť tejto úpravy vznikne nenapraviteľný následok o zániku ústavnej funkcie v orgáne súdnej moci na základe protiústavného procesu. Následné vyslovenie protiústavnosti tejto úpravy nemá totiž za právny následok obnovenie zaniknutej ústavnej funkcie, ktorá vznikla legitímnym spôsobom (splňala ústavné kritériá na kreovanie verejnej funkcie).

Pri úprave čl. 148 ods. 1 (preloženie sudcu bez jeho súhlasu na iný súd pri zmene sústavy súdov zákonom) ide o zásah do tzv. osobnej záruky nezávislosti sudcov (PL.ÚS 52/99), ktorý reálne umožní preloženie aj sudcov súdu vyššieho stupňa (i vyššej sudcovskej funkcie), ktoré boli získané v súlade so zákonom (legitímne) i na súd nižšieho stupňa.

Realizácia tohto oprávnenia bez akýchkoľvek pochybností môže mať za následok zánik funkčného postavenia sudcu získaného legálne a legitímne, t.j. ide o iný vážny nenapraviteľný následok. Pri preradení sudcu bez jeho súhlasu sa spätne neobnoví pôvodný právny stav (zotrvanie v pôvodnom funkčnom zaradení v sústave súdov) ani v prípade rozhodnutia o protiústavnosti tejto úpravy.

Keďže ide o zásah do osobnej garancie nezávislosti sudcu, týka sa to aj nezávislosti súdnictva a tým aj ústavného princípu delby moci, ktorý je súčasťou materiálneho jadra ústavy, nezmeniteľného ani ústavným zákonom.

Na základe zmeny (novely) ústavy boli schválené aj zmeny vyššie uvedených zákonov v oblasti justície a prokuratúry.

Zákonná úprava v zákone o sudcoch a prísediacich (statusový zákon) zakotvuje likvidáciu (zrušenie) jednej z tzv. osobných garancií nezávislosti sudcu (PL.ÚS 52/99) v oblasti materiálnych záruk sudcovskej nezávislosti, ktoré zodpovedajú povahe a významu činnosti predstaviteľa nezávislej súdnej moci garantovaného ústavou.

Z konštantnej judikatúry vyplýva, že do týchto garancií je prípustný len výnimočný a dočasný zásah a aj to len na dobu nevyhnutnú a nie zrušenie (zánik) nároku.

V prípade nepozastavenia účinnosti o výraznom časovom obmedzení o nároku na príplatok k nemocenskému do výšky funkčného platu sudcovi, ktorému ústava garantuje nezávislosť, a od ktorej sa odvíja i ochrana jeho materiálnych záruk sa reálne zníži požadovaná (dosiahnutá) životná úroveň, ktorá sa dodatočne nedá odstrániť (napraviť). Nevzniká totiž nárok, po prípadnom vyslovení protiústavnosti zákona, na náhradu (materiálnu satisfakciu) nepriznaného (nevyplateného) príplatku k nemocenskému.

Zhodne to platí i pre prokurátorov, ktorí v zmysle stanoviska tzv. Benátskej komisie sa v širšom ponímaní považujú za súčasť justície, pričom uvedené odporúčanie má primeranú právnu relevanciu (právnú účinnosť) v zmysle čl. 1 ods. 2 ústavy, ktorý je ústavným záväzkom SR.

Prechodné ustanovenia o obsadzovaní voľných miest sudcov novozriadeného Najvyššieho správneho súdu zakotvuje neprípustnú diskrimináciu všetkých ostatných kandidátov o sudcovskú funkciu, t.j. v porovnaní s kandidátmi, ktorí sa budú uchádzať o uvedenú funkciu sudcu najvyššieho stupňa výkonu súdnictva (zvýhodňovanie uvedených uchádzačov).

Konštantná judikatúra jednoznačne zakotvuje neprípustnosť akýmkoľvek spôsobom (aj právnou úpravou) porušiť ústavnú podmienku o rovnakých podmienkach prístupu k inej funkcii (čl. 30 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy).

Rozhodovanie súdnej rady len na základe značne odlišných kritérií, aké sa vyžadujú u ostatných kandidátov na funkciu sudcov všeobecného súdnictva a sú neporovnateľne výrazne menej náročné než u ostatných kandidátov (sudcovia okresných, krajských a Najvyššieho súdu SR) umožní aj osobám z mimojudičného prostredia výrazne uľahčiť vznik (ustanovenie) tejto ústavnej funkcie.

Zároveň (v zmysle predkladacej správy) je zvolený odlišný procesný postup, ktorý spočíva v aplikácii analogického postupu pri výbere uchádzačov o funkciu sudcov ústavného súdu.

Nerovnosť kritérií (uľahčenie prístupu pre kandidátov na sudcov Najvyššieho správneho súdu) a odlišný procesný postup zabezpečí v prípade, že sa nepozastaví účinnosť zákona zrejmy neodstrániteľný stav (iný vážny následok) o legitimitě vzniknutej funkcie sudcu všeobecného súdnictva, ktorého zánik je (bude) vylúčený i v prípade vyslovenia protiústavnosti zákonnej úpravy.

Ústavný súd má reálnu zákonnú možnosť pozastavením účinnosti uvedených ustanovení ústavného zákona a uvedených zákonov zabezpečiť reálnu ochranu pred možnými uvedenými nenapraviteľnými následkami a vylúčiť tým iluzórne plnenie úlohy ochrancu ústavnosti.

Je zrejmé, že v rámci predbežného prerokovania návrhu sa nemôže ústavný súd zásadným spôsobom vyjadriť k vzájomnému ovplyvňovaniu napadnutých ustanovení s označenými článkami ústavy alebo s rozhodovacou praxou ústavného súdu, najmä ak zložitosť nastolených problémov (najmä súlad časti ústavného zákona s ústavou, t.j. materiálnym jadrom ústavy) vylučuje záver o zjavnej neopodstatnenosti návrhu.

Zakotvené ústavné i zákonné zmeny predstavujú právnu úpravu, o ktorej v súlade s ústavnou úpravou ľudských práv a základných slobôd (i medzinárodnoprávnou úpravou týchto práv) opodstatnene vyvolávajú pochybnosť, v dôsledku čoho nie je vylúčená ani možnosť ohrozenia základných práv, čo **preukazuje splnenie podmienok čl. 125 ods. 2 ústavy** na pozastavenie účinnosti napadnutých právnych úprav.

Z Á V E R

Z uvádzanej rozsiahlej právnej argumentácie vyplýva, že pri schválení zmien ústavy v oblasti justície a od toho odvodených zákonov neboli rešpektované záväzné limity pri realizácii oprávnenia zákonodarcu v legislatívnej oblasti vyplývajúcich zo záväzných právnych názorov ústavného súdu (kľúčové časti odôvodnenia rozhodnutia súdu).

Porušil sa subprincíp právneho štátu (súčasť princípu právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy), v dôsledku čoho došlo k nerešpektovaniu (obchádzaniu, ignorovaniu) ústavných princípov demokratického a právneho štátu, ktoré zakazujú porušovať (ohrozovať, dotknúť sa) implikovaného materiálneho jadra ústavy v materiálnom právnom štáte ani ústavným zákonom.

Je vytvorená právna situácia reálne umožňujúca a smerujúca k erózii demokracie a k budovaniu základov totalitarizmu a diktatúry.

Navrhujeme preto, aby ústavný súd rozhodol v merite veci

takto

1. Ústavný zákon č. 422/2020 Z.z. v čl. I. bod 18 o vypustení časti pôvodného textu čl. 136 ods. 3 ústavy v znení „ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1,2, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 150 Ústavy SR.
2. Ústavný zákon č. 422/2020 Z.z. v čl. I. bod 21 čl. 141a ods. 1 v znení „Súdna rada Slovenskej republiky je ústavným orgánom sudcovskej legitimacy“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 Ústavy SR.
3. Ústavný zákon č. 422/2020 Z.z. čl. I. bod 21 čl. 141a ods. 3 veta druhá v znení „Za člena Súdnej rady SR podľa ods. 2 písm. c/ až e/ možno ďalej ustanoviť len osobu, ktorá nie je sudcom“, nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 30 ods. 1, 4 Ústavy SR.
4. Ústavný zákon č. 422/2020 Z.z. čl. I bod 21 čl. 141a ods. 5 druhá veta v znení „Predsedu Súdnej rady SR a člena Súdnej rady SR možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 30 ods. 1, 4 Ústavy SR.
5. Ústavný zákon č. 422/2020 Z.z. čl. I. bod 29 čl. 148 ods. 1 ústavy druhá veta v znení „Súhlas sudcu s preložením sa nevyžaduje pri zmene sústavy súdov, ak je to nevyhnutné pre zabezpečenie výkonu súdnictva; podrobnosti ustanoví zákon“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 Ústavy SR.
6. Ústavný zákon č. 422/2020 Z.z. čl. I. bod 30 čl. 148 ods. 4 v znení „Za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať, a to ani po zániku ich funkcie, okrem prípadov, ak by tým bol spáchaný trestný čin; disciplinárna zodpovednosť sudcu tým nie je dotknutá“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 Ústavy SR.
7. Zákon č. 423/2020 Z.z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona č. 185/2002 Z.z. o Súdnej rade SR čl. XIV. bod 2 v znení „v § 3 ods. 2 sa vypúšťa slovo „spravidla“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 30 ods. 1, 4 Ústavy SR.

8. Zákon č. 423/2020 Z.z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona č. 185/2002 Z.z. o Súdnej rade SR čl. XIV. bod 38 v znení - § 27ha ods. 3 písm. d/, § 27ha ods. 6 v znení „a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu“ nie sú v súlade čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení čl. 50 ods. 2, čl. 17 ods. 1 medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 Dohovoru.
9. Zákon č. 423/2020 Z.z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediach čl. VIII. bod 45 v znení „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“, bod 49 - § 93 ods. 3, ktorý znie: Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 Ústavy SR.
10. Zákon č. 423/2020 Z.z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona č. 385/2000 Z.z. čl. VIII. bod 79 - § 151zf ods. 3, 4 nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy SR.
11. Zákon č. 423/2020 Z.z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona zák. č. 154/2001 Z.z. o prokurátoroch a právnych čakteľoch prokuratúry čl. XI. bod 3 v znení „v § 80 sa vypúšťa ods. 3“, bod 4 v znení „v § 93 ods. 1 sa vypúšťa písm. d/“, bod 5 v znení „v § 103 sa vypúšťa ods. 5“, bod 6 v znení „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“, bod 6 v znení „§ 131 sa dopĺňa ods. 4, ktorý znie: „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“ nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 149 Ústavy SR.

Zároveň navrhujeme, aby ústavný súd v zmysle čl. 125 ods. 2 Ústavy SR a § 80 zák. č. 314/2018 Z.z. o Ústavnom súde SR rozhodol o pozastavení účinnosti niektorých ustanovení

takto

1. **Pozastavuje účinnosť** ústavného zákona 422/2020 Z.z. v čl. I. bod 18 o vypustení časti pôvodného textu čl. 136 ods. 3 ústavy v znení „ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora“, čl. I. bod 21 - čl. 141a ods. 3 veta druhá v znení „Za člena Súdnej rady SR podľa ods. 2 písm. c/ až c/ možno ďalej ustanoviť len osobu, ktorá nie je sudcom“, čl. I bod 21 - čl. 141a ods. 5 tretia veta v znení „Predsedu, podpredsedu Súdnej rady SR a člena Súdnej rady SR možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať“, čl. I. bod 29 - čl. 148 ods. 1 ústavy druhá veta v znení „súhlas sudcu s preložením sa nevyžaduje pri zmene sústavy súdov, ak je to nevyhnutné pre zabezpečenie riadneho výkonu súdnictva; podrobnosti ustanoví zákon“, čl. I. bod 30 - čl. 148 ods. 4 v znení „Za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať, a to ani po zániku ich funkcie, okrem prípadov, ak by tým bol spáchaný trestný čin; disciplinárna zodpovednosť sudcu tým nie je dotknutá“.
2. **Pozastavuje účinnosť** zákona č. 423/2020 Z.z. (o reforme súdnictva) týkajúci sa zák. č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich čl. VIII. bod 45 v znení „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“, bod 49 - § 93 ods. 3, ktorý znie: Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, bod 79 - § 151zf ods. 3, 4.
3. **Pozastavuje účinnosť** zákona č. 423/2020 Z.z. (o reforme súdnictva) týkajúci sa zák. č. 154/2001 Z.z. o prokuratúre a právnych čakatel'och prokuratúry čl. XI. bod 3 v znení „v § 80 sa vypúšťa ods. 3“, bod 4 v znení „v § 93 ods. 1 sa vypúšťa písm. d/“, bod 5 v znení „v § 103 sa vypúšťa ods. 5“, bod 6 v znení „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“, bod 8 v znení „§ 131 sa dopĺňa ods. 4, ktorý znie: „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“.
4. **Pozastavuje účinnosť** zákona č. 423/2020 Z.z. (o reforme súdnictva) týkajúci sa zák. č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich čl. VIII. bod 79 - § 151 zf ods. 3, 4, ktorý znie: „(3) Výberové konanie podľa odseku 2 pozostáva z verejného vypočutia v súdnej rade a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti; výberové konanie vyhlasuje a administratívne a organizačne zabezpečuje predseda súdnej rady. (4) Verejné vypočutie

podľa odseku 3 sa uskutočňuje podľa pravidiel verejného vypočutia kandidátov na sudcu ústavného súdu;⁴⁰⁾ ustanovenia osobitného predpisu o organizovaní a priebehu zasadnutí súdnej rady vrátane zverejňovania ich výsledkov⁴¹⁾ tým nie sú dotknuté“.

Súčasne žiadame v súlade s ust. § 53, § 54 ods. 1, § 56 ods. 2, 5, § 80 zák. č. 314/2018 Z.z. o Ústavnom súde SR v platnom znení, aby ústavný súd prerokoval návrh na **vyslovenie nesúladu časti ústavného zákona a časti uvedených zákonov a návrh neodložil, neodmietol, prijal na ďalšie konanie aj návrh na pozastavenie účinnosti prednostne a neriadil sa poradím, v akom mu bol návrh doručený.**

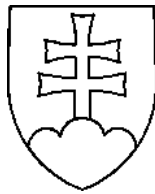
Ide totiž o vec, ktorá je mimoriadne naliehavá s ohľadom na vážnosť porušenia kritérií materiálneho právneho štátu, ohrozenie implikovaného materiálneho jadra ústavy a tým aj intenzitu neoprávnených zásahov do základných práv a slobôd občanov a princípov demokratického a právneho štátu.

Za navrhovateľov:

JUDr. Robert Kalinák

advokát

KALLAN Legal s.r.o.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 12/2022-102

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša, Libora Duľu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Jany Laššákovej, Petra Molnára (sudca spravodajca), Petra Straku, Roberta Šorla a Martina Vernarského predbežne prerokoval návrh **skupiny 32 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky**, zastúpených advokátskou kanceláriou KALLAN Legal s. r. o., Súmravná 25, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Robert Kaliňák, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky vo veci namietaného nesúladu ustanovení

1. Čl. I bodu 18 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ktorým bola z pôvodného znenia čl. 136 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky vypustená prvá veta v znení „Ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora“, s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 150 Ústavy Slovenskej republiky;

2. Čl. I bodu 21 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej sa čl. 141a ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v znení „Súdna rada Slovenskej republiky je ústavným orgánom sudcovskej legitimacy“ s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky;

3. Čl. I bodu 21 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej sa textu čl. 141a ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky za bodkočiarkou, ktorý znie „za člena Súdnej rady Slovenskej republiky podľa odseku 2 písm. c) až e) možno ďalej ustanoviť len osobu, ktorá nie je sudcom“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky;

4. Čl. I bodu 21 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej druhej vety čl. 141a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá znie „Predsedu, podpredsedu a člena Súdnej rady Slovenskej republiky možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky;

5. Čl. I bodu 29 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej sa druhej vety čl. 148 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky, ktorá znie „Súhlas sudcu s preložením sa nevyžaduje pri zmene sústavy súdov, ak je to nevyhnutné na zabezpečenie riadneho výkonu súdnictva; podrobnosti ustanoví zákon“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

6. Čl. I bodu 30 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej sa čl. 148 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý znie „Za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať, a to ani po zániku ich funkcie, okrem prípadov, ak by tým bol spáchaný trestný čin; disciplinárna zodpovednosť sudcu tým nie je dotknutá“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

7. Čl. XIV bodu 2 zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý znie «V § 3 ods. 2 sa vypúšťa slovo „spravidla“», s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky;

8. Čl. XIV bodu 38 zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti týkajúcej sa § 27ha ods. 3 písm. d) a § 27ha ods. 6 v časti slov „a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu“ s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení s čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 17 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd;

9. Čl. VIII zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 385/2000 Z. z. sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti bodu 45, ktorý znie „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a v časti bodu 49, ktorým bol doplnený § 93 tohto zákona o nový odsek 3, ktorý znie „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

10. Čl. VIII bodu 79 zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 385/2000 Z. z. sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 3, ktorý znie „Výberové konanie podľa odseku 2 pozostáva z verejného vypočutia v súdnej rade a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti; výberové konanie vyhlasuje a administratívne a organizačne zabezpečuje predseda súdnej rady“, a v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 4, ktorý znie „Verejné vypočutie podľa odseku 3 sa uskutočňuje podľa pravidiel verejného vypočutia kandidátov na sudcu ústavného súdu; ustanovenia osobitného predpisu o organizovaní a priebehu zasadnutí súdnej rady vrátane zverejňovania ich výsledkov tým nie sú dotknuté“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

11. Čl. XI zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva novelizujúceho zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry v znení neskorších predpisov v častiach bodu 3, ktorý znie „V § 80 sa vypúšťa odsek 3“, bodu 4, ktorý znie „V § 93 ods. 1 sa vypúšťa písmeno d)“, bodu 5, ktorý znie

„V § 103 sa vypúšťa odsek 5“, bodu 6, ktorý znie „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a bodu 8, ktorý znie „(4) Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 149 Ústavy Slovenskej republiky, za účasti vlády Slovenskej republiky ako vedľajšieho účastníka konania, a takto

r o z h o d o l :

1. Návrh v časti namietaného nesúladu

- Čl. I bodu 18 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ktorým bola z pôvodného znenia čl. 136 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky vypustená prvá veta v znení „Ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora“, s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 150 Ústavy Slovenskej republiky;

- Čl. I bodu 21 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej sa čl. 141a ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v znení „Súdna rada Slovenskej republiky je ústavným orgánom sudcovskej legitimacy“ s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky;

- Čl. I bodu 21 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej sa textu čl. 141a ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky za bodkočiarkou, ktorý znie „za člena Súdnej rady Slovenskej republiky podľa odseku 2 písm. c) až e) možno ďalej ustanoviť len osobu, ktorá nie je sudcom“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky;

- Čl. I bodu 21 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej druhej vety čl. 141a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá znie „Predsedu, podpredsedu a člena Súdnej rady Slovenskej republiky možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky;

- Čl. I bodu 29 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej sa druhej vety čl. 148 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá znie „Súhlas sudcu s preložením sa nevyžaduje pri zmene sústavy súdov, ak je to nevyhnutné na zabezpečenie riadneho výkonu súdnictva; podrobnosti ustanoví zákon“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

- Čl. I bodu 30 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, v časti týkajúcej sa čl. 148 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý znie „Za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať, a to ani po zániku ich funkcie, okrem prípadov, ak by tým bol spáchaný trestný čin; disciplinárna zodpovednosť sudcu tým nie je dotknutá“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky

o d m i e t a .

2. Vo zvyšnej časti návrh **p r i j í m a na ďalšie konanie.**

3. Návrhu na pozastavenie účinnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 26. februára 2021 doručený návrh skupiny 32 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej aj „skupina poslancov“ alebo „navrhovateľa“), zastúpenej advokátskou kanceláriou KALLAN Legal s. r. o., Súmravná 25, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Robert Kaliňák (ďalej len „právny zástupca“), na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade v návrhu označených ustanovení ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej aj „justičná novela ústavy“), a zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (ďalej aj „zákon o reforme súdnictva“) s označenými ustanoveniami ústavy, Medzinárodného paktu a občianskych a politických právach (ďalej len „medzinárodný pakt“), Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a Dodatkového protokolu k Dohovoru (ďalej len „dodatkový protokol“).

2. Z obsahu návrhu na začatie konanie a v ňom obsiahnutého (nepresne a v rozpore s legislatívnymi pravidlami formulovaného) petitu ústavný súd identifikoval, že navrhovatelia namietajú nesúlad ustanovení

1. Čl. I bodu 18 justičnej novely ústavy, ktorým bola z pôvodného znenia čl. 136 ods. 3 ústavy vypustená prvá veta v znení „Ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora“, s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 150 ústavy;

2. Čl. I bodu 21 justičnej novely ústavy v časti týkajúcej sa čl. 141a ods. 1 ústavy v znení „Súdna rada Slovenskej republiky je ústavným orgánom sudcovskej legitimacy“ s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy;

3. Čl. I bodu 21 justičnej novely ústavy v časti týkajúcej sa textu čl. 141a ods. 3 ústavy za bodkočiarkou, ktorý znie „za člena Súdnej rady Slovenskej republiky podľa odseku 2 písm. c) až e) možno ďalej ustanoviť len osobu, ktorá nie je sudcom“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy;

4. Čl. I bodu 21 justičnej novely ústavy v časti týkajúcej druhej vety čl. 141a ods. 5 ústavy, ktorá znie „Predsedu, podpredsedu a člena Súdnej rady Slovenskej republiky možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy;

5. Čl. I bodu 29 justičnej novely ústavy v časti týkajúcej sa druhej vety čl. 148 ods. 1 Ústavy, ktorá znie „Súhlas sudcu s preložením sa nevyžaduje pri zmene sústavy súdov, ak je to nevyhnutné na zabezpečenie riadneho výkonu súdnictva; podrobnosti ustanoví zákon“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy;

6. Čl. I bodu 30 justičnej novely ústavy v časti týkajúcej sa čl. 148 ods. 4 ústavy, ktorý znie „Za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov

občanov stíhať, a to ani po zániku ich funkcie, okrem prípadov, ak by tým bol spáchaný trestný čin; disciplinárna zodpovednosť sudcu tým nie je dotknutá“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy;

7. Čl. XIV bodu 2 zákona o reforme súdnictva novelizujúceho zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnej rade“), ktorý znie «V § 3 ods. 2 sa vypúšťa slovo „spravidla“», s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy;

8. Čl. XIV bodu 38 zákona o reforme súdnictva novelizujúceho zákon o súdnej rade v časti týkajúcej sa § 27ha ods. 3 písm. d) a § 27ha ods. 6 v časti slov „a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu“ s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení s čl. 50 ods. 2 ústavy, čl. 17 ods. 1 medzinárodného paktu, čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu;

9. Čl. VIII zákona o reforme súdnictva novelizujúceho zákon č. 385/2000 Z. z. sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sudcoch a prísediacich“) v časti bodu 45, ktorý znie „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a v časti bodu 49, ktorým bol doplnený § 93 o nový odsek 3 v znení „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy;

10. Čl. VIII bodu 79 zákona o reforme súdnictva novelizujúceho zákon o sudcoch a prísediacich v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 3, ktorý znie „Výberové konanie podľa odseku 2 pozostáva z verejného vypočutia v súdnej rade a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti; výberové konanie vyhlasuje a administratívne a organizačne zabezpečuje predseda súdnej rady“, a v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 4, ktorý znie „Verejné vypočutie podľa odseku 3 sa uskutočňuje podľa pravidiel verejného vypočutia kandidátov na sudcu ústavného súdu; ustanovenia osobitného predpisu o organizovaní a priebehu zasadnutí súdnej rady vrátane zverejňovania ich výsledkov tým nie sú dotknuté“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy;

11. Čl. XI zákona o reforme súdnictva zákona novelizujúceho zákon č. 154/2000 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokurátoroch“) v časti bodu 3, ktorý znie „V § 80 sa vypúšťa odsek 3“, v časti bodu 4, ktorý znie „V § 93 ods. 1 sa vypúšťa písmeno d)“, v časti bodu 5, ktorý znie „V § 103 sa vypúšťa odsek 5“, v časti bodu 6, ktorý znie „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a v časti bodu 8, ktorý znie „(4) Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 149 ústavy.

3. K navrhovateľmi formulovanému petitu ústavný súd považuje za potrebné skonštatovať, že v časti bodov 1 až 6 navrhovateľa namietajú neústavnosť označených častí ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ktorým bola novelizovaná ústava, a to napriek tomu, že v čase podania ich návrhu už táto tzv. justičná novela ústavy nadobudla platnosť a väčšina jej ustanovení nadobudla aj účinnosť. V tejto súvislosti zdôrazňuje, že novelizujúci (ústavný) zákon plní len funkciu nosiča normatívnej matérie, ktorá sa po nadobudnutí platnosti a účinnosti predmetného zákona zhmotňuje v obsahu novelizovaného právneho predpisu (v tomto prípade ústavy) a novelizujúci zákon má v tomto čase

už obsoletný charakter. Preto skupina poslancov mala napadnúť v konaní pred ústavným súdom príslušné ustanovenia ústavy, a nie justičnej novely ústavy. To isté sa vzťahuje aj na body 7 až 11 navrhovateľmi formulovaného petitu, z ktorých vyplýva, že navrhovatelia namietajú nesúlad zákona č. 423/2000 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva, ktorý má ako celok charakter novelizujúceho zákona, prostredníctvom ktorého bolo novelizovaných celkom 29 zákonov vrátane zákona o súdnej rade, zákona o sudcoch a prísediacich a zákona o prokurátoroch, ktorých ustanovenia sú navrhovateľmi napadnuté prostredníctvom bodov 7 až 11 petitu.

4. Namietanie nesúladu ustanovení novelizujúceho právneho predpisu návrhom na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy v čase, keď novelizovaný právny predpis už nadobudol platnosť a účinnosť, ústavný súd hodnotí ako závažný formálny nedostatok, ktorý nekorešponduje s právnymi vlastnosťami právnych predpisov ani s ustálenou rozhodovacou praxou ústavného súdu, pričom nie zanedbateľným spôsobom sťažuje prehľadnosť a zrozumiteľnosť návrhu na začatie konania. Ústavný súd sa už aj v minulosti musel viackrát vysporiadať s uvedeným formálnym nedostatkom návrhov na začatie konania v konaní o súlade právnych predpisov, pričom vzhľadom na materiálny prístup k ochrane ústavnosti dosiaľ navrhovateľov za tento nedostatok (na rozdiel od Ústavného súdu Českej republiky) nesankcionoval.

5. Vo vzťahu k prerokúvanému návrhu na začatie konania tento formálny nedostatok ústavný súd osobitne pripomína aj preto, že právneho zástupcu navrhovateľov, ktorý zastupoval (inú) skupinu poslancov aj v konaní vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 14/2021, na tento formálny nedostatok upozornil v uznesení č. k. PL. ÚS 14/2021 z 27. októbra 2021 (bod 8). Právny zástupca pri formulovaní prerokúvaného návrhu na začatie konania však toto upozornenie nevzal vôbec do úvahy. Ústavný súd túto skutočnosť vníma nielen ako nedôslednosť právneho zástupcu, ale aj ako nerešpektovanie autority nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti.

V odôvodnení návrhu na začatie konania navrhovatelia po vyjadrení všeobecne formulovaných východísk formulujú výhrady k jednotlivým bodom nimi navrhovaného petitu. Ich podstatné časti sú zhrnuté v statiach 3.1. až 3.11. tohto uznesenia.

3.1. K namietanému nesúladu čl. I bodu 18 justičnej novely ústavy, ktorým bola z pôvodného znenia čl. 136 ods. 3 ústavy vypustená prvá veta v znení „Ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora“, s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 150 ústavy

6. V súvislosti s vypustením textu prvej vety čl. 136 ods. 3 ústavy, ktorá znela „Ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora“, z ústavného textu navrhovatelia zdôrazňujú, že „*Udeľovanie súhlasu ústavného súdu so vzatím do väzby sudcu všeobecného súdu a generálneho prokurátora je konstitucionalistikou vnímané ako súčasť procesných garancií ochrany nezávislosti samotnej súdnej moci pred pokusmi o neústavné zásahy zo strany iných zložiek moci. Má byť predovšetkým výrazom ochrany delby moci a má slúžiť ochrane sudcov pred potencionálnym zneužitím represívnych nástrojov trestného práva zo strany iných zložiek štátnej moci... Úlohou ústavného súdu je totiž vytvorenie ústavnej hrádze voči prípadným pokusom neústavným spôsobom zasiahnuť do súdnej moci...“.*

7. Podľa navrhovateľov „*Ak... je návrh na väzbu šikanózny, arbitrárny a fabulovaný, je ochrana osobnej slobody ústavného činiteľa (nie iných osôb) najúčinnšie chránená orgánom ochrany ústavnosti (ústavným súdom) a nie všeobecnými súdmi...*“. Podľa ich názoru neobstojí argumentácia obsiahnutá v dôvodovej správe k justičnej novele ústavy, podľa ktorej postačuje, ak bude o väzbe sudcu rozhodovať všeobecný súd, keďže sa tým „*prehliada, zásadný rozdiel medzi právnym postavením sudcu a ostatných osôb, o väzbe ktorých rozhoduje všeobecný súd*“.

8. Na základe obdobnej argumentácie navrhovateľa spochybňujú aj zrušenie právomoci ústavného súdu rozhodovať o vzatí do väzby generálneho prokurátora. Na tomto základe sa domáhajú, aby ústavný súd rozhodol, že vypustenie čl. 136 ods. 3 ústavy z ústavného textu nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 150 ústavy.

3.2. K namietanému nesúladu čl. I bodu 21 justičnej novely ústavy, ktorým sa ustanovilo nové znenie čl. 141a ods. 1 ústavy, podľa ktorého „Súdna rada Slovenskej republiky je ústavným orgánom sudcovskej legitimacy“, s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy

9. Podľa navrhovateľov ústavná definícia Súdnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „súdna rada“) zavedená justičnou novelou ústavy „*likviduje pôvodný základný zámer ústavodarcu z roku 2000 (ústavný zákon č. 99/2001 Z. z.) na posilnenie inštitucionálnej nezávislosti súdnej moci od ostatných orgánov verejnej moci...*“.

10. Z textu odôvodnenia návrhu vyplýva, že podľa navrhovateľov sa zavedením ústavnej definície súdnej rady reálne vytvára jej „... *absolútna závislosť od politickej moci. Zároveň to preukazuje porušenie (likvidáciu) záväzku SR schváleného pri vstupe do EÚ, t. j. zriadiť nezávislý súdny orgán reprezentujúci nevyhnutnú samosprávu súdnictva*“.

11. Z argumentácie navrhovateľov možno tiež vyvodiť, že ústavná definícia súdnej rady by mala obsahovať prívlastok „nezávislý“ a mala by byť formulovaná v podobe „*nezávislý ústavný orgán sudcovskej legitimacy garantujúci nezávislosť súdnej moci*“. Navrhovatelia z novozavedenej ústavnej definície súdnej rady odvodzujú, že na jej základe vzniká „*Nerovnováha (disbalancia) troch rovnocenných štátnych mocí, ktorý zabezpečuje ústavnú rovnováhu týchto mocí ako jeden zo základných ústavných princípov je porušením kritérií ústavného princípu delby moci, ktorý je súčasťou materiálneho jadra ústavy.*“.

12. Na základe svojej argumentácie sa navrhovatelia domáhajú, aby ústavný súd rozhodol, že nové znenie čl. 141a ods. 1 ústavy nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy.

3.3. K namietanému nesúladu čl. I bodu 21 justičnej novely ústavy v časti týkajúcej sa textu čl. 141a ods. 3 ústavy za bodkočiarkou „... za člena Súdnej rady Slovenskej republiky podľa odseku 2 písm. c) až e) možno ďalej ustanoviť len osobu, ktorá nie je sudcom“ s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy

13. Navrhovatelia namietajú novozavedené ústavné pravidlo, podľa ktorého môžu Národná rada Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“), prezident a vláda ustanoviť za členov súdnej rady len osoby, ktoré nie sú sudcami. Vo vzťahu k tomuto ustanoveniu justičnej novely ústavy namietajú predovšetkým jeho nesúlad so základným právom podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, v zmysle ktorého má každý prístup k verejnej funkcii za rovnakých podmienok, argumentujúc aj konštantnou judikatúrou

ústavného súdu, z ktorej „... jednoznačne vyplýva, že význam rovnakých podmienok je v tom, že právnymi predpismi akejkoľvek právnej sily nemožno preferovať, či diskriminovať niektoré skupiny občanov pred inými skupinami, pokiaľ ide o prístup k verejnej funkcii (II. ÚS 48/97, I. ÚS 76/2011, I. ÚS 397/14, PL. ÚS 35/10 – ÚS ČR)“, pričom zdôrazňujú, že „Zásah do základného neodňateľného ústavou garantovaného práva občana spĺňa kritériá o zásahu do materiálneho jadra ústavy, čo nie je prípustné zmeniť ani ústavným zákonom (PL. ÚS 16/95, PL. ÚS 24/2014, PL. ÚS 21/2014).“. Podľa navrhovateľov pomer sudcov a nesudcov v súdnej rade možno „riešiť dohodou uvedených ústavných orgánov o zavedení vhodnej ústavnej praxe pri ustanovení členov, ktorá zabráni justičnému korporativizmu a izolácii a rovnako zachová princíp del'by moci a zodpovednosti“.

14. Podľa navrhovateľov je pravidlo uvedené v texte za bodkočiarkou čl. 141a ods. 3 ústavy v rozpore aj so zákazom diskriminácie, keďže ide o základný princíp, ktorý „je porušený vždy vtedy, ak sa s jednou skupinou adresátov noriem v porovnaní s inou skupinou zaobchádza inak, hoci medzi oboma skupinami nie sú rozdiely takého charakteru a takej závažnosti, že odôvodňujú nerovnaké zaobchádzanie (II. ÚS 5/03, II. ÚS 161/03, III. ÚS 75/01, I. ÚS 76/2011, IV. ÚS 299/2011, I. ÚS 397/2014)“, pričom „Právne postavenie sudcov taktiež podlieha zásade zákazu diskriminácie a to preto, lebo štát je povinný rešpektovať ústavnú zásadu rovnakého zaobchádzania aj mimo vzťahov, ktorých predmetom sú základné práva a slobody (čl. 12 ods. 1 prvá veta ústavy).“.

15. Na tomto základe sa navrhovatelia domáhajú, aby ústavný súd rozhodol, že text čl. 141a ods. 3 ústavy za bodkočiarkou nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy.

3.4. K namietanému nesúladu čl. I bodu 21 justičnej novely ústavy, prostredníctvom ktorého sa čl. 141a ods. 5 ústavy doplnil o druhú vetu, ktorá znie „Predsedu, podpredsedu a člena Súdnej rady Slovenskej republiky možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy

16. Navrhovatelia tvrdia, že „Pri rešpektovaní ústavnej úpravy o nezávislosti orgánov súdnej moci, ako ich základného princípu výkonu ústavných kompetencií, do ktorej je zaradená aj súdna rada (hlava VII. ústavy), je vylúčené umožniť odvolanie člena súdnej rady kedykoľvek... Ide o neakceptovateľnú úpravu, ktorá likviduje inštitucionálnu aj individuálnu nezávislosť členov tohto ústavného orgánu.“. Aj v tomto prípade ide podľa skupiny poslancov „... o zásadnú zmenu ústavnej rovnováhy (disbalanciu) v rámci ústavného princípu del'by moci preukazujúcu zámer zmeniť súdnu radu z odborného orgánu na politický orgán, t. j. o politizáciu justície neakceptovateľnou ingerenciou výkonnej i zákonodarnej moci do chodu nezávislej súdnej moci (porušenie princípu del'by moci, ktorá je súčasťou nezmeniteľného materiálneho jadra ústavy)“.

17. Na základe odôvodnenia tejto časti návrhu na začatie konania sa navrhovatelia domáhajú, aby ústavný súd rozhodol o nesúlade druhej vety čl. 141a ods. 5 ústavy s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy.

3.5. K namietanému nesúladu čl. I bodu 29 justičnej novely ústavy, prostredníctvom ktorého sa text čl. 148 ods. 1 ústavy doplnil o druhú vetu, ktorá znie „Súhlas sudcu s preložením sa nevyžaduje pri zmene sústavy súdov, ak je to nevyhnutné na zabezpečenie riadneho výkonu súdnictva; podrobnosti ustanoví zákon“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy

18. Navrhovatelia poukazujú na skutočnosť, že prostredníctvom druhej vety čl. 148 ods. 1 ústavy sa zasahuje do zásady nepreložitelnosti sudcov, keďže *„reálne umožňuje, pri zmene sústavy súdov, preloženie sudcu na ktorýkoľvek súd bez ohľadu na príslušný stupeň súdu, kde sudca vykonáva povolanie, ktoré je určujúce nielen pre miestnu, ale aj pre vecnú príslušnosť súdu. Inak povedané, je daný priestor na voľné (ľubovoľné, svojvoľné) rozhodnutie o možnom preložení sudcu súdu vyššieho stupňa na súdy nižšieho stupňa (krajský súd, okresný súd).“*. Podľa ich názoru je *„Takýto postup aj v príkrom rozpore s ústavným princípom právnej istoty i legitímnych očakávaní v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy a nepreložitelnosti sudcu bez jeho súhlasu (tzv. osobná garancia nezávislosti - PL. ÚS 52/99).“*.

19. Navrhovatelia pripúšťajú, že nie je v rozpore s ústavným princípom nepreložitelnosti sudcu, ak sa sudca pri zmene sústavy súdov preloží na súd príslušného (toho istého) stupňa súdov (zachovanie vecnej príslušnosti a len zmena miestnej príslušnosti), ale zároveň zdôrazňujú, že *„text právneho predpisu (najmä ústavy) musí... vylúčiť akúkoľvek možnosť realizácie preloženia sudcu bez jeho súhlasu na súd nižšieho stupňa...“*.

20. Na základe argumentácie uvedenej v tejto časti návrhu na začatie konania sa navrhovatelia domáhajú, aby ústavný súd rozhodol, že druhá veta čl. 148 ods. 1 ústavy nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy.

3.6. K namietanému nesúladu čl. I bodu 29 justičnej novely ústavy, prostredníctvom ktorého sa ustanovilo nové znenie čl. 148 ods. 4 ústavy, podľa ktorého „Za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať, a to ani po zániku ich funkcie, okrem prípadov, ak by tým bol spáchaný trestný čin; disciplinárna zodpovednosť sudcu tým nie je dotknutá“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy

21. Nové znenie čl. 148 ods. 4 ústavy predstavuje podľa navrhovateľov neprípustný zásah do princípu nezávislosti súdnej moci, ktorý *«... vyplýva z neutrality sudcov ako záruky spravodlivého, nestranného a objektívneho súdneho konania, pričom nezávislosť súdnictva nie je osobitným privilegiom sudcov, ale je odôvodnená potrebou umožniť sudcom naplniť ich úlohu ochrancu práv a slobôd ľudí... Nejde o „výsadu“ súdnej moci, ale nevyhnutný predpoklad naplnenia jej zodpovednosti za nestranné a spravodlivé súdne rozhodnutia v zmysle čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 ústavy (napr. PL. ÚS 12/05, PL. ÚS 52/99, Stanovisko tzv. Benátskej komisie z marca 2010).»*.

Poukazujúc na judikatúru ústavného súdu, navrhovatelia zdôrazňujú, že *„jednou z najdôležitejších garancií nezávislosti funkcie sudcu je dôsledná ochrana jeho imunity pri výkone funkcie najmä pri*

rozhodovaní a jeho účelom je ochrana funkcie sudcu pred zneužitím práva stíhať trestné činy a priestupky používaním nátlaku prostriedkami trestného konania. Pri funkčnej imunite (pre potreby riadneho výkonu súdnictva) ide o zaručenie osobnej ochrany pri výkone verejnej moci, t. j. predovšetkým voľnosť rozhodovania, ktorá sa navonok prejavuje hlasovaním v senáte, pričom sa priznáva táto ochrana v neobmedzenom rozsahu a neobmedzený čas (napr. PL. ÚS 4/06, PL. ÚS 24/03, PL. ÚS 19/02)... Zámer zrušiť sudcovskú imunitu, ktorá je zakotvená výlučne iba pre potreby riadneho výkonu súdnictva aj v zmysle odporúčania tzv. Benátskej komisie z roku 2010, je... neakceptovateľným zásahom do jednej zo základných záruk sudcovskej nezávislosti a tým aj súdnej nezávislosti...“.

22. Podľa navrhovateľov „Zmena úpravy imunity výrazne znižuje stupeň (rozsah) imunity garantovanej podľa pôvodnej úpravy čl. 148 ods. 4, ktorý v celom rozsahu zodpovedal (bol zhodný) sústavnou koncepciou poslaneckej imunity (za hlasovanie a výroky pri výkone funkcie – čl. 78 ods. 1, 2 ústavy) a imunitou sudcu ústavného súdu (taktiež predstaviteľ súdnej moci) v zmysle čl. 136 ods. 1 za rozhodovanie pri výkone funkcie.“. V tejto súvislosti zdôrazňujú, že odlišná koncepcia úpravy imunity sudcov všeobecných súdov oproti poslancom a sudcom Ústavného súdu zakladá neprípustnú diskrimináciu, keďže všetci ako ústavní činitelia sú z ústavného hľadiska rovnocenní, pričom v tomto prípade dochádza k bezdôvodnému znevýhodňovaniu sudcov všeobecných súdov.

23. Argumentáciu k namietanému nesúladu nového znenia čl. 148 ods. 4 ústavy s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy navrhovatelia uzatvárajú takto: „*Návrh na vypustenie pôvodného textu čl. 148 ods. 4 ústavy z Ústavy SR (nahradenie novým textom) je neakceptovateľným zásahom do materiálneho jadra ústavy, ktoré nie je prípustné ani ústavným zákonom (porušenie princípu delby moci, ústavnej rovnováhy, nezávislosti súdnictva a sudcov).*“

Na základe tejto argumentácie sa domáhajú, aby ústavný súd rozhodol, že čl. 148 ods. 4 ústavy nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy.

3.7. K namietanému nesúladu čl. XIV bodu 2 zákona o reforme súdnictva novelizujúceho zákon o súdnej rade, prostredníctvom ktorého sa z § 3 ods. 2 tohto zákona vypustilo slovo „spravidla“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy

24. Vo vzťahu k tejto časti návrhu navrhovatelia odkazujú na svoju argumentáciu k tej časti svojho návrhu, ktorou namietali neústavnosť čl. 141a ods. 3 ústavy v texte za bodkočiarkou (k tomu pozri bod 3.3. tohto uznesenia).

Navrhovatelia sa domáhajú, aby ústavný súd rozhodol, že § 3 ods. 2 zákona o súdnej rade nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy.

3.8. K namietanému nesúladu čl. XIV bodu 38 zákona o reforme súdnictva novelizujúceho zákon o súdnej rade v časti týkajúcej sa § 27ha ods. 3 písm. d) a § 27ha ods. 6 v časti slov „a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu“ s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení s čl. 50 ods. 2 ústavy, čl. 17 ods. 1 medzinárodného paktu, čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu

25. Ustanovenia § 27ha zákona o súdnej rade upravujú konanie vo veciach majetkových pomerov sudcov. Z § 27ha ods. 3 písm. d) tohto zákona vyplýva, že komisia súdnej rady je oprávnená vyzvať

sudcu, aby objasnil nielen svoje majetkové pomery a pôvod zdrojov majetku, ale aj „majetkové pomery a pôvod zdrojov svojho plnoletého dieťaťa, ako aj neplnoletého dieťaťa a manžela, ktorý s ním žije v domácnosti...“. Navrhovatelia v tejto súvislosti spochybňujú ústavnosť koncepcie preverovania majetkových pomerov rodinných príslušníkov sudcu a zdôrazňujú, že „Úprava majetkových prírastkov rodinných príslušníkov musí rešpektovať (dodržiavať) ústavnú úpravu ochrany súkromia tak, aby sa nezakotvili prvky zabezpečujúce metódy policajného štátu, ktoré sú nezlučiteľné predovšetkým s právom na súkromie (ESLP – Kvasnica v. Slovenská republika – rozsudok z 9. 6. 2003 k sťažnosti č. 72094/01)...“.

26. Navrhovatelia namietajú aj § 27ha ods. 6 v časti, ktorou sa zakladá právo kancelárie súdnej rady zisťovať informácie o pohyboch na účtoch sudcu aj za minulé obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov z dôvodu, že „*má všetky znaky pravej retroaktivity...*“. Zakotvenie oprávnenia súdnej rady (jej kancelárie) na zistenie pohybu na účtoch sudcov v bankách, ku ktorým došlo v čase pred platnosťou napadnutého zákona, podľa názoru navrhovateľov neprípustne zasahuje do uzavretého skutkového a právneho stavu, lebo sa nedovoľne posudzujú úkony sudcu o vkladoch a výberoch na účtoch v bankách, ktoré vznikli (realizovali sa) pred účinnosťou navrhovanej zákonnej úpravy, a preto „*Dochádza k zásahu do ústavného princípu ochrany základných práv a slobôd občanov, zákazu pravej retroaktivity, čo je súčasťou materiálneho jadra ústavy a preto nedotknuteľné ani ústavným zákonom.*“.

27. V súvislosti s povinnosťou sudcu objasniť majetkové pomery a pôvod zdrojov svojich rodinných príslušníkov navrhovatelia poukazujú na skutočnosť, že takáto úprava prenáša dôkazné bremeno na sudcu, pričom podľa ich názoru „*Prenesenie dôkazného bremena na sudcu o preukázaní, že iná osoba (vlastník) nenadobudol majetok v súlade s právnym poriadkom nekorešponduje (obchádza) ústavnú úpravu 61. 20 ods. 5 ústavy... Aj keď teda ide o osoby v príbuzenskom pomere so sudcom, ktoré s ňou žijú v spoločnej domácnosti, ide o výlučný majetok týchto plnoletých osôb (nie sudcu), takže presunutie dôkazného bremena na sudcu (namiesto Štátu) o majetkových pomeroch uvedených osôb je jednoznačne protiústavné.*“.

28. Na tomto základe sa navrhovatelia domáhajú, aby ústavný súd rozhodol, že § 27ha ods. 3 písm. d) a § 27ha ods. 6 zákona o súdnej rade v časti slov „*a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu*“ nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení s čl. 50 ods. 2 ústavy, čl. 17 ods. 1 medzinárodného paktu, čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu.

3.9. K namietanému nesúladu čl. VIII zákona o reforme súdnictva novelizujúceho zákon o sudcoch a prísediach v časti bodu 45, ktorým sa z tohto zákona vypustil § 78a, a v časti bodu 49, prostredníctvom ktorého bol doplnený § 93 tohto zákona o nový odsek 3 v znení „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy

29. Navrhovatelia namietajú aj neústavnosť ustanovení zákona o reforme súdnictva novelizujúcich zákon o sudcoch a prísediach, ktorými sa „*zrušujú (likvidujú) niektoré z materiálnych záruk nezávislosti sudcu (pôvodnú úpravu výplaty nemocenského do výšky funkčného platu a podmienky a výplatu odmeny ako fakultatívnej dávky), ktoré patria medzi tzv. osobné záruky nezávislosti sudcu*

(PL. ÚS 52/99)“, a to predovšetkým z toho dôvodu, že „... nerešpektujú kľúčové časti doterajšej judikatúry ústavného súdu, ktoré predstavujú záväzné limity i pre budúcu zákonodarnú činnosť národnej rady...“. V tejto súvislosti navrhovatelia zdôrazňujú, že „Ústavný princíp nezávislosti sudcov zaručených článkom 144 ods. 1 ústavy limituje zásahy zákonodarcu do ich materiálneho zabezpečenia, ktoré zmyslom je garantovať úpravu materiálnych (najmä platových) pomerov sudcov spôsobom eliminujúcim potencionálne tlaky smerujúce všeobecne k ovplyvňovaniu ich chovania pri hľadaní práva (PL. ÚS 12/05, PL. ÚS 17/08).“. Podľa názoru navrhovateľov súčasťou materiálneho zabezpečenia sudcov sú „platové pomery sudcov spolu (súčasne) so sociálnym zabezpečením. Považujú sa zo širšieho pohľadu za ďalšie podmienky na riadny a nerušený výkon funkcie sudcu, ktoré majú vplyv na sudcovskú i súdnu nezávislosť. Pod nezávislosťou sudcov v širšom slova zmysle treba chápať aj ich materiálu nezávislosť (PL. ÚS 12/05, PL. ÚS 27/2015).“.

30. V rámci ďalšej argumentácie navrhovatelia uvádzajú, že „Zásahy zákonodarcu do oblasti materiálneho zabezpečenia sudcov, ktorého súčasťou je i sociálne zabezpečenie sudcov (platy a sociálne zabezpečenie – obligatórne zložky) narušajú právnu istotu sudcov. Nepripustnosť zásahu do právnej istoty a z nej vyplývajúcich legitímnych očakávaní sudcov všeobecných súdov je možné považovať za spochybnenie, resp. za narušenie princípu vyjadreného v čl. 1 ods. 1 ústavy...“. Podľa ich názoru k zásahu do ústavného princípu nezávislosti sudcov dochádza vtedy, ak reštrikčný zásah do materiálneho zabezpečenia sudcov „... dosiahne určitý kvantitatívny rozmer a citeľným spôsobom ohrozí inak štandardnú životnú úroveň sudcov primeranú ich ročnému príjmu (PL. ÚS 12/05, PL. ÚS 27/15)“.

31. Podstatnú časť argumentácie venujú navrhovatelia aj spochybňovaniu ústavnosti zrušenia nároku sudcov na odmenu, ku ktorému došlo vypustením § 78a zo zákona o sudcoch a prísediach. Akceptujú, že sa nepripúšťa odmena za rozhodovaciu činnosť sudcov, keďže „sa musí vylúčiť možnosť faktického ovplyvňovania rozhodovacej činnosti sudcu fakultatívnou dávkou, ktorá sa priznáva orgánmi správy súdnictva, ktoré podliehajú predstaviteľom výkonnej moci“. Zároveň však poukazujú na to, že zákon pri úprave možnosti priznania odmeny výslovne zakotvuje také špecifické činnosti, ktoré sa nachádzajú jednoznačne mimo rozhodovacej činnosti, napr. členstvo v revíznom oddelení, výberovej a skúšobnej komisii, v orgánoch sudcovskej samosprávy, stáž, prednášková činnosť v rámci rezortu pre pracovníkov justície a pod. Podľa navrhovateľov je taktiež vylúčené ovplyvňovanie sudcu v jemu pridelených veciach podľa rozvrhu práce v prípadoch, ak zastupuje neprítomného zákonného sudcu. Rovnako nie je podľa ich názoru dosiahnutie (dožitie) veku 50 rokov „v žiadnej príčinnej súvislosti s ovplyvňovaním rozhodovania sudcu“.

32. Na základe argumentácie uvedenej v tejto časti návrhu na začatie konania sa navrhovatelia domáhajú, aby ústavný súd rozhodol, že vypustenie § 78a zo zákona o sudcoch a prísediach a jeho doplnenie o § 93 ods. 3 nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy.

3.10. K namietanému nesúladu čl. VIII bodu 79 zákona o reforme súdnictva novelizujúceho zákon o sudcoch a prísediach v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 3 a 4 s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy

33. V § 151zf ods. 3 a 4 zákona o sudcoch a prísediach, ktorý má charakter prechodných ustanovení, sa upravujú pravidlá výberového konania na voľné miesta sudcov Najvyššieho

správneho súdu uskutočňovaného súdnou radou do 31. júla 2021. Navrhovatelia predovšetkým namietajú, že napadnuté ustanovenia sú v nesúlade s čl. 30 ods. 4 ústavy, a zároveň pozitívne diskriminujú uchádzačov o voľné miesta sudcov Najvyššieho správneho súdu v porovnaní s uchádzačmi o voľné miesta sudcov všeobecných súdov, čo je v nesúlade s čl. 12 ods. 1 ústavy. Podľa ich názoru je z ústavného hľadiska neakceptovateľný zvolený model vzniku funkcie sudcu Najvyššieho správneho súdu obsiahnutý v § 151zf ods. 3 a 4 zákona o sudcoch a prísediach, ktorý „... zakotvuje zhodný postup, ako je rozhodovanie o voľbe a vymenovaní sudcov ústavného súdu a zároveň odlišný od prístupu k funkcii sudcu všeobecného súdu...“.

34. Navrhovatelia, vychádzajúc zo zásady rovného prístupu k sudcovským funkciám, zdôrazňujú, že z napadnutých ustanovení zákona o sudcoch a prísediach vyplýva, že „Uchádzači na funkciu sudcu Najvyššieho správneho súdu sú nespochybniteľné zvýhodňovaní (menší rozsah kritérií, výrazne uľahčený procesný postup) a ostatní kandidáti na ostatné súdy všeobecného súdnictva (okresné, krajské a najvyšší súd) sú vzorovo diskriminovaní (znevýhodňovaní) náročnejšími kritériami a náročnejším procesným postupom.“. Podľa ich názoru aj čiastočne odlišné podmienky postupu výberu sudcov Najvyššieho správneho súdu a sudcov všeobecných súdov „preukazujú nepripustné porušenie ústavného príkazu čl. 30 ods. 4 ústavy“, pričom v danom prípade ide o „Zásah do základného neodňateľného ústavou garantovaného práva občana splňa kritériá o zásahu do materiálneho jadra ústavy, čo nie je prípustné zmeniť ani ústavným zákonom (PL. ÚS 16/95, PL. ÚS 24/2014, PL. ÚS 21/2014).“.

35. Na základe argumentácie uvedenej v tejto časti návrhu na začatie konania sa navrhovatelia domáhajú, aby ústavný súd rozhodol, že § 151zf ods. 3 a 4 zákona o sudcoch a prísediach nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy.

3.11. K namietanému nesúladu čl. XI zákona o reforme súdnictva novelizujúceho zákon o prokurátoroch v časti týkajúcej sa bodu 3 v znení „V § 80 sa vypúšťa odsek 3“, bodu 4 v znení „V § 93 ods. 1 sa vypúšťa písmeno d“, bodu 5 v znení „V § 103 sa vypúšťa odsek 5“, bodu 6 v znení „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“ a bodu 8, ktorým sa § 131 tohto zákona doplnil o odsek 4, ktorý znie „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 149 ústavy

36. Prostredníctvom napadnutých ustanovení došlo k reštrikčným zásahom do materiálneho zabezpečenia prokurátorov (v častiach týkajúcich sa nároku na odmenu za lektorskú činnosť podľa zrušeného § 80 ods. 3, zrušenia odmeny ako súčasti platu prokurátora podľa zrušeného ustanovenia § 93 ods. 1 písm. d), a v tejto súvislosti aj zrušenie § 103 ods. 5 upravujúceho spôsob vyplácania odmeny a § 115 upravujúceho pravidlá priznávania odmeny, ako aj skrátenia obdobia nároku na príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému podľa § 131 ods. 4, pozn.). Navrhovatelia v rámci tejto časti návrhu odkazujú na svoju argumentáciu vzťahujúcu sa na namietanú neústavnosť reštrikčných zásahov do materiálneho zabezpečenia sudcov (k tomu bod 3.7. tohto uznesenia), poukazujúc na porovnateľné postavenie a úlohy sudcov a prokurátorov v štruktúre organizácie verejnej moci.

37. Na základe argumentácie uvedenej v tejto časti návrhu na začatie konania sa navrhovatelia domáhajú, aby ústavný súd rozhodol, že zrušenie § 80 ods. 3, § 93 ods. 1 písm. d), § 105 ods. 5

a § 115 zákona o prokurátoroch a jeho doplnenie o § 131 ods. 4 nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 149 ústavy.

38. Na základe argumentácie uvedenej v odôvodnení návrhu na začatie konania, ktorej podstatné časti boli premietnuté do bodov 3.1. až 3.11. tohto uznesenia, navrhovatelia navrhujú, aby ústavný súd o ich návrhu takto rozhodol:

«1. Ústavný zákon č. 422/2020 Z. z. v čl. I. bod 18 o vypustení časti pôvodného textu čl. 136 ods. 3 ústavy v znení „ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, 2, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 150 Ústavy SR.

2. Ústavný zákon č. 422/2020 Z. z. v čl. I. bod 21 čl. 141a ods. 1 v znení „Súdna rada Slovenskej republiky je ústavným orgánom sudcovskej legitimacy“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 Ústavy SR.

3. Ústavný zákon č. 422/2020 Z. z. čl. I. bod 21 čl. 141a ods. 3 veta druhá v znení „Za člena Súdnej rady SR podľa ods. 2 písm. c) až e) možno ďalej ustanoviť len osobu, ktorá nie je sudcom“, nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 30 ods. 1, 4 Ústavy SR.

4. Ústavný zákon č. 422/2020 Z. z. čl. I bod 21 čl. 141a ods. 5 druhá veta v znení „Predsedu Súdnej rady SR a člena Súdnej rady SR možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 30 ods. 1, 4 Ústavy SR.

5. Ústavný zákon č. 422/2020 Z. z. čl. I. bod 29 čl. 148 ods. 1 ústavy druhá veta v znení „Súhlas sudcu s preložením sa nevyžaduje pri zmene sústavy súdov, ak je to nevyhnutné pre zabezpečenie výkonu súdnictva; podrobnosti ustanoví zákon“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 Ústavy SR.

6. Ústavný zákon č. 422/2020 Z. z. čl. I. bod 30 čl. 148 ods. 4 v znení „Za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať, a to ani po zániku ich funkcie, okrem prípadov, ak by tým bol spáchaný trestný čin; disciplinárna zodpovednosť sudcu tým nie je dotknutá“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 Ústavy SR.

7. Zákon č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade SR čl. XIV. bod 2 v znení „v § 3 ods. 2 sa vypúšťa slovo „spravidla“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 30 ods. 1, 4 Ústavy SR.

8. Zákon č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade SR čl. XIV. bod 38 v znení - § 27ha ods. 3 písm. d), § 27ha ods. 6 v znení „a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu“ nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení s čl. 50 ods. 2, čl. 17 ods. 1 medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 Dohovoru.

9. Zákon č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich čl. VIII. bod 45 v znení „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“, bod 49 - § 93 ods. 3, ktorý znie: Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 Ústavy SR.

10. Zákon č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona č. 385/2000 Z. z. čl. VIII. bod 79 - § 151z^f ods. 3, 4 nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy SR.

11. Zákon č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona zák. č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry čl. XI. bod 3 v znení „v § 80 sa vypúšťa ods. 3“, bod 4 v znení „v § 93 ods. 1 sa vypúšťa písm. d)“, bod 5 v znení „v § 103 sa vypúšťa ods. 5“, bod 6 v znení „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“, bod 6 v znení „§ 131 sa dopĺňa ods. 4, ktorý znie: „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“ nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 149 Ústavy SR.»

39. K petitu obsiahnutému v citovanom znení v návrhu na začatie konania formulovanom navrhovateľmi ústavný súd poznamenáva, že v záujme zabezpečenia jeho zrozumiteľnosti a odstránenia v ňom obsiahnutých nepresností bolo potrebné na účely predbežného prerokovania uskutočniť jeho precizovanie, ktoré bolo premietnuté do záhlavia tohto uznesenia, ako aj jeho odôvodnenia.

II.

Predbežné prerokovanie návrhu na začatie konania

40. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas národná rada a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom [čl. 124 a čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy], pristúpil na neverejnom zasadnutí pléna k predbežnému prerokovaniu návrhu na začatie konania. Vychádzal pritom z čl. 131 ods. 1 ústavy, ako aj s § 7 ods. 1 písm. a) a § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Účelom predbežného prerokovania návrhu je zistenie, či a v akom rozsahu možno návrh prijať na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

41. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zistil, že navrhovatelia podali návrh ako subjekt, ktorý je k tomu procesne legitimovaný podľa čl. 130 ods. 1 písm. a) ústavy [pozri tiež § 74 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Z prílohy č. 1 k návrhu, v zmysle ktorej navrhovatelia podpísali samotný návrh, vyplýva, že návrh na začatie konania podalo 32 poslancov národnej rady. Na tomto základe ústavný súd konštatuje, že podmienka podľa čl. 130 ods. 1 ústavy, aby návrh podala najmenej pätina poslancov národnej rady, bola v prerokúvanej veci splnená. Zároveň je skupina poslancov riadne zastúpená právnym zástupcom.

42. Pokiaľ ide o splnenie obsahových náležitostí návrhu na začatie konania, skupina poslancov v súlade s § 43 ods. 1 a § 76 zákona o ústavnom súde správne ako účastníka konania, proti ktorému návrh smeruje, označila národnú radu, ktorá napadnuté ustanovenia justičnej novely ústavy a zákona o reforme súdnictva prijala. V návrhu nie je ako vedľajší účastník konania označená vláda, zastúpená Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorá je však v zmysle § 76 zákona o ústavnom súde *ex lege* vedľajším účastníkom konania o súlade právnych predpisov. Z tejto skutočnosti bude ústavný súd vychádzať v ďalšom priebehu konania.

43. Z obsahu návrhu na začatie konania ďalej vyplýva, že sú splnené aj požiadavky ustanovené v § 39 v spojení s § 75 zákona o ústavnom súde. Navrhovatelia v návrhu označili jednotlivé ustanovenia justičnej novely ústavy a zákona o reforme súdnictva, ktorých nesúlad s ústavou a kvalifikovanými medzinárodnými zmluvami namietajú, a uviedli dôvody, ktoré ich viedli k pochybnostiam o ich súlade s konkrétnymi článkami ústavy, medzinárodného paktu, dohovoru a dodatkového protokolu.

44. Návrh skupiny poslancov možno z vecného hľadiska rozdeliť na dve časti. V rámci prvej časti namietajú nesúlad špecifikovaných ustanovení justičnej novely ústavy s označenými ustanoveniami ústavy ako kľúčového referenčného právneho predpisu (body 1 až 6 petitu). Do druhej časti návrhu možno zaradiť všetky ďalšie body petitu (7 až 11), prostredníctvom ktorých sa navrhovatelia domáhajú, aby ústavný súd rozhodol o nesúlade označených ustanovení zákona o reforme súdnictva s referenčnými ustanoveniami ústavy, medzinárodného paktu, dohovoru a dodatkového protokolu.

45. Vzhľadom na rôznorodosť záverov, ktoré sa už na prvý pohľad ponúkajú z bodov 1 až 6 petitu a bodov 7 až 11, ústavný súd považoval za potrebné predbežne prerokovať najprv body 1 až 6 petitu týkajúce sa namietaného nesúladu napadnutých ustanovení justičnej novely ústavy s označenými ustanoveniami ústavy a následne sa zaoberať zvyšnou časťou návrhu skupiny poslancov (body 7 až 11 petitu).

II.1. Predbežné prerokovanie častí návrhu na začatie konania, ktoré sa týkajú namietaného nesúladu napadnutých ustanovení ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, s označenými ustanoveniami ústavy

II.1.1. Základné teoretické východiská

46. Z bodov 1 až 6 navrhovaného petitu vyplýva, že skupina poslancov namietala nesúlad označených ustanovení justičnej novely ústavy s označenými ustanoveniami ústavy. V súvislosti s touto skutočnosťou je nevyhnutné, aby sa ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní vysporiadal so vzťahom tejto časti návrhu k čl. 125 ods. 4 druhej vety ústavy, podľa ktorého „Ústavný súd nerozhoduje ani o súlade ústavného zákona s ústavou.“.

47. K uplatňovaniu ustanovenia druhej vety čl. 125 ods. 4 ústavy sa ústavný súd už autoritatívne vyjadril v uznesení č. k. PL. ÚS 8/2022 z 25. mája 2022, ktorým pri predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci návrh skupiny 30 poslancov národnej rady vo veci namietaného nesúladu druhej vety čl. 125 ods. 4 ústavy s čl. 1, čl. 124, čl. 125 písm. a) a čl. 152 ods. 4 ústavy. Z argumentácie navrhovateľov vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 8/2022 vyplynulo, že čl. 125 ods. 4 druhá veta neprípustným spôsobom zasahuje do materiálneho jadra ústavy. Ústavný súd sa s touto argumentáciou navrhovateľov nestotožnil, a preto pri predbežnom prerokovaní ich návrh odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

48. Uznesenie č. k. PL. ÚS 8/2022 z 25. mája 2022, ktoré predstavuje základné východisko pre predbežné prerokovanie prvej časti prerokúvaného návrhu skupiny poslancov, je založené na týchto kľúčových tézach:

48.1. Ústavný súd v bode 21 označeného uznesenia zdôraznil, že „... naďalej zotrváva na doktríne materiálneho jadra ústavy, inkorporujúceho otázky základných, najmä ľudských práv a otázky

základných princípov demokratického a právneho štátu (PL. ÚS 7/2017, PL. ÚS 21/2014, PL. ÚS 24/2014, PL. ÚS 7/2021)...“, z ktorej vyplýva, že ústavodarca (národná rada) „nie je... ako súčasť ustanovenej (nie pôvodnej ustanovujúcej) moci absolútnym suverénom a je obmedzený základným ústavným rámcom, vytvoreným už pri prijatí ústavy (k tomu porovnaj napr. č. k. PL. ÚS 7/2021 zo 7. júla 2021, body 139 až 141)“.

48.2. Vyjadrujúc kompetenčný rešpekt k napadnutému ustanoveniu druhej vety čl. 125 ods. 4 ústavy, ústavný súd konštatoval, že „inštitucionálnu kontrolu nad národnou radou v oblasti ústavnej normotvorby“ nemôže „v bežnom ponímaní (bez výnimočných okolností)“ považovať za súčasť materiálneho jadra ústavy (bod 26 označeného uznesenia).

48.3. Ústavný súd však dikciu v tomto konaní napadnutého ustanovenia druhej vety čl. 125 ods. 4 ústavy, podľa ktorého „... nerozhoduje ani o súlade ústavného zákona s ústavou“, akceptoval len s výhradou, v zmysle ktorej „jeho osobitné postavenie ako nezávislého ochrancu ústavnosti podľa čl. 124 ústavy by mohlo generovať ochranu materiálneho jadra ústavy v prípade extrémneho zásahu doň. Za takýto zásah možno považovať narušenie materiálneho jadra ústavy s intenzitou meniacou charakter Slovenskej republiky ako demokratického a právneho štátu“ (bod 27 označeného uznesenia). V načrtnutých súvislostiach ústavný súd podčiarkol, že „na obsahovo extrémny postup ústavodarcu (nie však v pozícii absolútneho suveréna) pri výkone jeho pôsobnosti v oblasti tvorby ústavných zákonov, znamenajúci negáciu bazálnych ústavných hodnôt a princípov, by ústavný súd nemohol reagovať inak ako výkladom svojej pôsobnosti podľa čl. 125 ods. 4 ústavy adekvátne zohľadňujúcim generálne kompetenčné zmocnenie ústavného súdu obsiahnuté v čl. 124 ústavy...“.

49. Rozvíjajúc kľúčové tézy, na ktorých je založené uznesenie č. k. PL. ÚS 8/2022 z 25. mája 2022, ústavný súd poznamenáva, že ustanovenie druhej vety čl. 125 ods. 4 ústavy vo svojej podstate subjekty oprávnené iniciovať kvalifikovaným spôsobom konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy nabáda k zdržanlivosti pri napádaní nesúladu ústavných zákonov, ich častí alebo ich jednotlivých ustanovení s ústavou. V praxi však napriek tomu nemožno vylúčiť, že oprávnené subjekty doručia ústavnému súdu návrh, ktorým sa budú domáhať vyslovenia nesúladu ústavných zákonov s ústavou. Zotrvávajúc na východiskách uvedených v uznesení č. k. PL. ÚS 8/2022 z 25. mája 2022 (koncentrovane vyjadrených v predchádzajúcom bode tohto uznesenia), ústavný súd *pro futuro* uvádza, že návrhy na začatie konania, ktorých predmetom bude namietaný nesúlad ústavných zákonov s ústavou, bude s rešpektom k národnej rade ako odvodenému ústavodarcovi v zásade odmietat' už pri predbežnom prerokovaní z dôvodu nedostatku svojej právomoci s výnimkou tých, pri ktorých preskúmaní zistí, že neprípustným spôsobom zasahujú do materiálneho jadra ústavy.

50. Praktické uplatnenie postupu načrtnutého v predchádzajúcom bode tohto uznesenia vyžaduje, aby ústavný súd pri predbežnom prerokovaní návrhov na začatie konania, prostredníctvom ktorých sa navrhovatelia domáhajú vyslovenia nesúladu napadnutých ustanovení ústavného zákona s ústavnými normami, ktoré podľa ich názoru tvoria materiálne jadro ústavy, aspoň rámcovo preskúmal, či napadnutým ústavným zákonom, jeho časťou alebo jednotlivým ustanovením nedochádza (nemôže dôjsť) k neprípustnému zásahu do materiálneho jadra ústavy, a tento svoj záver aj primerane odôvodnil. Rešpektujúc toto východisko, ústavný súd rámcovo preskúmal, či napadnuté ustanovenia justičnej novely ústavy nezasahujú neprípustným spôsobom do materiálneho jadra ústavy s intenzitou meniacou charakter Slovenskej republiky ako demokratického a právneho

štátu (PL. ÚS 8/2022, bod 27), a dospel v tejto súvislosti k nižšie uvedeným záverom (pozri body 51 až 80).

II.1.2. K namietanému nesúladu čl. I bodu 18 justičnej novely ústavy, ktorým bola z pôvodného znenia čl. 136 ods. 3 ústavy vypustená prvá veta v znení „Ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora“, s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 150 ústavy

51. Navrhovatelia namietajú, že vypustenie prvej vety čl. 136 ods. 3 ústavy z ústavného textu, ku ktorému došlo prostredníctvom justičnej novely ústavy, je v rozpore s materiálnym jadrom ústavy, ktorého obsah je podľa nich premietnutý do čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 150 ústavy. Podľa ich názoru došlo vypustením citovanej vety z ústavného textu k neprípustnému zásahu do nezávislosti súdnej moci, v ktorá je výrazom del'by moci.

52. Prvá veta čl. 136 ods. 3 ústavy sa stala súčasťou ústavného textu na základe novelizácie ústavy uskutočnenej ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z., pričom v osobitnej časti dôvodovej správy k tejto ústavnej novele bolo rozšírenie ústavného textu o citovanú vetu odôvodnené takto: „*Navrhuje sa rozšíriť pôsobnosť ústavného súdu vydávať súhlas na trestné stíhanie alebo vzatie do väzby na všetkých sudcov všeobecných súdov v súvislosti s novo navrhovaným spôsobom ustanovovania sudcov i potrebou dôslednejšieho premietnutia zásady del'by moci medzi jednotlivé ústavné orgány (podľa platnej ústavnej úpravy dával ústavný súd súhlas na trestné stíhanie alebo vzatie do väzby len na predsedu a podpredsedov najvyššieho súdu). Obdobne sa navrhuje, aby ústavný súd rozhodoval o vydaní súhlasu na trestné stíhanie alebo vzatie do väzby generálneho prokurátora. Potreba takejto ústavnej úpravy vyplýva okrem iného aj z monokratickej výstavby orgánov prokuratúry, ktorá by mohla v praxi spôsobiť praktickú nestíhatelnosť generálneho prokurátora.*“ (ptč. 643, II. volebné obdobie národnej rady).

53. V dôvodovej správe k justičnej novele ústavy (ptč. 270, VIII. volebné obdobie národnej rady) bolo vypustenie prvej vety textu čl. 136 ods. 3 ústavy odôvodnené takto: „*Aj v kontexte toho, že s účinnosťou od 1. septembra 2014 došlo k zrušeniu právnej úpravy udeľovania súhlasu ústavného súdu so začatím trestného stíhania voči sudcom a generálnemu prokurátorovi, sa javí právna úprava udeľovania súhlasu so vzatím do väzby v prípade uvedených ústavných činiteľov ako historicky prekonaná. Treba mať na pamäti aj to, že o vzatí do väzby vždy rozhoduje súd, čo vyplýva z čl. 17 ods. 5 ústavy. Ustanovenie čl. 17 ods. 5 ústavy sa bude naďalej vzťahovať aj na sudcov všeobecných súdov, rovnako aj na generálneho prokurátora. V praxi to bude znamenať, že o vzatí sudcu alebo generálneho prokurátora do väzby bude rozhodovať ten súd, ktorý je príslušný na konanie a rozhodovanie v prípravnom konaní, t. j. okresný súd alebo Špecializovaný trestný súd. Proti rozhodnutiu o vzatí do väzby je prípustný opravný prostriedok, a teda je zabezpečený aj prieskum rozhodnutia prvostupňového súdom vyššieho stupňa. Ak rozhodnutie o vzatí do väzby sudcu alebo generálneho prokurátora, resp. proces, ktorý mu predchádzal, zasahujú do základných práv a slobôd dotknutých osôb spôsobom, ktorý nie je v súlade s ústavným poriadkom prípadne medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, je prípustná sťažnosť podľa čl. 127 ústavy, a teda aj prieskum ústavnosti...*“

54. Ústavný súd nespochybňuje, že odňatím pôsobnosti vyslovovať súhlas so vzatím do väzby sudcu a generálneho prokurátora nezávislému súdnemu orgánu ochrany ústavnosti došlo

k reštriktívnemu zásahu do procesných garancií nezávislosti sudcov a tiež generálneho prokurátora, nie však k samotnému spochybneniu princípu nezávislosti súdnej moci a v tejto súvislosti ani k spochybneniu princípu del'by moci, ktoré tvoria súčasť materiálneho jadra ústavy (pozri nález č. k. PL. ÚS 21/2014 z 30. januára 2019, bod 171). Ústavný súd preto nemá dôvod na to, aby vypustenie textu prvej čl. 136 ods. 3 ústavy z ústavného textu hodnotil ako extrémny postup odvodeného ústavodarcu, ktorý by indikoval potrebu jeho mimoriadneho zásahu v záujme ochrany materiálneho jadra ústavy, načrtnutý v uznesení č. k. PL. ÚS 8/2022 z 25. mája 2022 (bod 27). Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol túto časť návrhu skupiny poslancov s rešpektom k ustanoveniu druhej vety čl. 125 ods. 4 ústavy pre nedostatok svojej právomoci.

II.1.3. K namietanému nesúladu čl. I bodu 21 justičnej novely ústavy, ktorým sa ustanovilo nové znenie čl. 141a ods. 1 ústavy, podľa ktorého „Súdna rada Slovenskej republiky je ústavným orgánom sudcovskej legitimacy“, s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy

55. Navrhovatelia namietajú nesúlad justičnou novelou ústavy zavedenej ústavnej definície súdnej rady, ktorá je podľa ich tvrdenia v rozpore s materiálnym jadrom ústavy z (zjednodušene) dôvodu, že neobsahuje prívlastok „nezávislý“, čím „*likviduje pôvodný základný zámer ústavodarcu z roku 2000 (ústavný zákon č. 90/2001 Z. z.) na posilnenie inštitucionálnej nezávislosti súdnej moci od ostatných orgánov verejnej moci...*“.

56. K zriadeniu súdnej rady došlo na základe novelizácie ústavy uskutočnenej ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z. Odvodený ústavodarca v dôvodovej správe k tomuto ústavnému zákonu odôvodnil zriadenie súdnej rady okrem iného potrebou reálne naplniť ústavnú zásadu nezávislosti a oddelenia výkonu súdnej moci od iných orgánov štátu, odvolávajúc sa pritom na požiadavky „... *Odporúčania Rady Európy No R (94) 12 Výboru ministrov členských štátov Rady Európy z 13 októbra 1994 na nezávislosť orgánu zodpovedného za výber a služobný postup od vlády a štátnej správy.*“.

V súvislosti s citovaným treba však poznamenať, že v označenom odporúčaní Rady Európy sa členským štátom síce na účely rozhodovania o personálnych otázkach sudcov prednostne odporúča zriadenie súdnych rád, ale zároveň sa tam uvádza, že sa akceptujú aj iné systémy rozhodujúce o personálnych otázkach sudcov, t. j. systémy bez súdnej rady (osobitný orgán typu súdnej rady neexistuje napr. v Českej republike, pozn.). Na požiadavke obligatórneho zriadenia súdnej rady ako orgánu legitimizujúceho sudcov netrvá ani Benátska komisia, aj keď štátom, ktoré to ešte neurobili, odporúča, aby „... *zvážili zriadenie nezávislej súdnej rady alebo podobného orgánu*“ [pozri bod 32 Správy o nezávislosti súdneho systému. Nezávislosť sudcov, prijatej na 82. plenárnom zasadnutí (Benátky 12. – 13. marca 2010)]. Z toho možno vyvodiť, že požiadavku zriadenia ústavného orgánu typu súdnej rady nemožno v podmienkach Slovenskej republiky vyvodiť ani z princípu uznávania a dodržiavania medzinárodných záväzkov deklarovaného v čl. 1 ods. 2 ústavy.

57. Na základe dosiaľ uvedeného ústavný súd konštatuje, že žiadne ustanovenie ústavy týkajúce sa zriadenia, ústavného postavenia, kreovania a pôsobnosti súdnej rady nemožno zahrnúť pod materiálne jadro slovenskej ústavy. Platí to aj o čl. 141a ods. 1 ústavy obsahujúcom ústavnú definíciu súdnej rady, ku ktorej úplnosti možno mať síce výhrady, ale nemožno spochybníť, že vyjadruje kľúčovú funkciu súdnej rady, ktorou je legitimovanie sudcov k výkonu sudcovskej funkcie. Ústavný súd preto aj túto časť návrhu skupiny poslancov pri predbežnom prerokovaní

odmietol pre nedostatok svojej právomoci. Nad rámec tohto záveru považuje za potrebné zdôrazniť, že ním nijako nespochybňuje opodstatnenosť existencie a poslania súdnej rady v ústavnom systéme Slovenskej republiky, naopak, vyjadruje rešpekt k jej činnosti, ktorá predstavuje významnú garanciu reálnej ochrany ústavného princípu nezávislosti sudcov.

II.1.4. K namietanému nesúladu čl. I bodu 21 justičnej novely ústavy v časti týkajúcej sa textu čl. 141a ods. 3 ústavy za bodkočiarkou „... za člena Súdnej rady Slovenskej republiky podľa odseku 2 písm. c) až e) možno ďalej ustanoviť len osobu, ktorá nie je sudcom“ s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy

58. Napadnutým čl. 141a ods. 3 ústavy v časti textu za bodkočiarkou sa explicitne v ústavnom texte ustanovilo pravidlo, podľa ktorého môžu národná rada, prezident a vláda ustanoviť za členov súdnej rady len osoby, ktoré nie sú sudcami. Podľa navrhovateľov je toto pravidlo v nesúlade so základným právom podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, ktoré garantuje každému prístup k verejnej funkcii za rovnakých podmienok, pričom jeho uplatnením zároveň dochádza k diskriminácii sudcov pri prístupe k funkcii člena súdnej rady.

59. Aj v súvislosti s predbežným prerokovaním tejto časti návrhu skupiny poslancov ústavný súd v prvom rade konštatuje, že pre jej odmietnutie pre nedostatok právomoci postačuje zopakovať záver uvedený v bode 23 tohto uznesenia, v zmysle ktorého žiadne ustanovenie ústavy týkajúce sa kreovania súdnej rady netvorí súčasť materiálneho jadra ústavy.

60. Nad rámec tohto záveru ústavný súd nesúhlasí s argumentáciou skupiny poslancov, že napadnuté ustanovenie ústavy nie je v súlade so základným právom každého na prístup k verejnej funkcii za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 ústavy. Ide totiž o odvodeným ústavodarcom ustanovený spôsob kreovania súdnej rady, ktorého účelom bolo zabrániť justičnému korporativizmu a izolácii sudcovskej moci. Túto skutočnosť podčiarkol aj ústavný súd v náleze č. k. PL. ÚS 2/2012 z 19. novembra 2015, v ktorom uviedol, že *«Pri prevahe sudcov v súdnej rade totiž súdna rada môže (ale nemusí) podliehať nebezpečenstvu „súdneho korporativizmu“»,* a prihovoril sa za *„zavedenie takej vhodnej ústavnej praxe pri ustanovovaní členov súdnej rady, ktorá zabráni justičnému korporativizmu a izolácii a rovnako zachová princíp del'by moci a zodpovednosti“.*

61. Ústavný súd poukazuje v tejto súvislosti tiež na postoj Benátskej komisie, podľa ktorej *„by súdna rada mala mať pluralitné zloženie s tým, že jej podstatnú časť, ak nie väčšinu, by tvorili sudcovia. S výnimkou pre ex offi členov by boli títo sudcovia volení alebo vymenovaní ostatnými sudcami.“* [pozri bod 32 Správy o nezávislosti súdneho systému. Nezávislosť sudcov, prijatej na 82. plenárnom zasadnutí (Benátky 12. – 13. marca 2010)].

62. Zohľadňujúc už uvedené, ústavný súd konštatuje, že aj po schválení napadnutého ustanovenia justičnej novely ústavy zloženie súdnej rady zodpovedá požiadavkám formulovaným Benátskou komisiou a zdôrazňuje, že súdna rada bola *«zriadená za účelom diverzifikácie zdrojov legitimacy sudcov. V záujme toho, aby legitimitu sudcom nedávali iba sudcovia, ale ani výlučne politici, či občania bol vytvorený model „deväť plus deväť“, ktorý znamená, že deviatich členov tejto rady volia spomedzi seba sudcovia a ďalších deviatich po troch vláda, prezident a parlament»* (SVÁK, J. *Súdna moc a moc sudcov na Slovensku (téma inauguračnej prednášky)*). Právny obzor, roč. 89, 2006, č. 1, s. 8 – 9). V nadväznosti na už uvedené považuje za vhodné poukázať aj na osobitnú časť dôvodovej správy k ústavnému zákonu č. 90/2001 Z. z., v ktorej sa paritné

zloženie súdnej rady (zo sudcov a nesudcov) odôvodňuje aj tým, že „*prispeje k zabezpečeniu všestrannosti pohľadu na riešené problémy a zamedzeniu prípadnej jednostrannosti a presadzovaní partikulárnych záujmov v rozhodovaní Súdnej rady Slovenskej republiky*“ (ptč. 543, II. volebné obdobie národnej rady).

63. Z uvedených dôvodov ústavný súd aj túto časť návrhu skupiny poslancov pri predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

II.1.5. K namietanému nesúladu čl. I bodu 21 justičnej novely ústavy, prostredníctvom ktorého sa čl. 141a ods. 5 ústavy doplnil o druhú vetu, ktorá znie „Predsedu, podpredsedu a člena Súdnej rady Slovenskej republiky možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy

64. Navrhovatelia, vychádzajúc z rešpektu k ústavného princípu nezávislosti orgánov súdnej moci, tvrdia, že explicitným ustanovením oprávnenia odvolať predsedu, podpredsedu a členov súdnej rady pred uplynutím ich päťročného funkčného obdobia dochádza k zásadnej zmene ústavnej rovnováhy v rámci ústavného princípu delby moci, ktorá preukazuje „*zámer zmeniť súdnu radu z odborného orgánu na politický orgán, t. j. o politizáciu justície neakceptovateľnou ingerenciou výkonnej i zákonodarnej moci do chodu nezávislej súdnej moci...*“.

65. Aj vo vzťahu k napadnutému ustanoveniu druhej vety čl. 141a ods. 5 ústavy ústavný súd, poukazujúc na bod 57 tohto uznesenia, konštatuje, že žiadne ustanovenie ústavy týkajúce sa kreovania súdnej rady netvorí súčasť materiálneho jadra ústavy, pričom táto skutočnosť sama osebe zakladá dôvod na odmietnutie aj tejto časti návrhu skupiny poslancov pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

66. Nad rámec tohto záveru ústavný súd konštatuje, že aj v pôvodnom texte čl. 141a ods. 1 ústavy sa výslovne ustanovovalo oprávnenie sudcov, národnej rady, prezidenta a vlády odvolávať nimi ustanovených členov súdnej rady z funkcie pred skončením ich funkčného obdobia, pričom napadnuté ustanovenie justičnej novely ústavy túto skutočnosť v záujme nastolenia právnej istoty len akcentuje slovným spojením „... *kedykoľvek pred uplynutím ich funkčného obdobia*“. Ústavný súd považuje za neodôvodnenú obavu navrhovateľov založenú na tvrdení, že zvýraznením oprávnenia odvolávať členov súdnej rady kedykoľvek v priebehu ich funkčného obdobia ústavodarca zavádza neakceptovateľnú ingerenciu výkonnej i zákonodarnej moci do chodu nezávislej súdnej moci, a to aj s ohľadom na skutočnosť, že polovicu členov súdnej rady tvorenú sudcami budú môcť odvolať z funkcie (napr. z dôvodu straty dôvery) len sudcovia, t. j. vplyv orgánov zákonodarnej a výkonnej moci sa napadnutým ustanovením druhej vety čl. 141a ods. 5 ústavy na fungovanie súdnej rady nijakým spôsobom nezvyšuje.

67. Navyše, ústavný súd poznamenáva, že súdnu radu bez ohľadu na skutočnosť, že jej ústavná úprava je lokalizovaná do VII. hlavy ústavy označenej nadpisom „Súdna moc“, nemožno považovať za štandardný orgán súdnej moci, keďže nedisponuje sudcovskou právomocou.

II.1.6. K namietanému nesúladu čl. I bodu 29 justičnej novely ústavy, prostredníctvom ktorého sa text čl. 148 ods. 1 ústavy doplnil o druhú vetu, ktorá znie „Súhlas sudcu s preložením sa nevyžaduje pri zmene sústavy súdov, ak je to nevyhnutné na zabezpečenie riadneho výkonu súdnictva; podrobnosti ustanoví zákon“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy

68. Podľa navrhovateľov dochádza napadnutým doplnením čl. 148 ods. 1 ústavy o druhú vetu k neprípustnému zásahu do zásady nepreložitelnosti sudcov.

69. Ústavný súd vo vzťahu k tejto časti návrhu skupiny poslancov poznamenáva, že požiadavka nepreložitelnosti sudcov na iný súd bez ich súhlasu nebola súčasťou pôvodného textu ústavy. Nemožno však prehliadať, že požiadavku nepreložitelnosti sudcov na iný súd možno nepriamo vyvodiť z princípu nezávislosti súdov a sudcov, ktorý bol explicitne zakotvený už v pôvodnom znení čl. 141 ods. 1 v spojení s čl. 144 ods. 1 ústavy. Zásada nepreložitelnosti sudcov sa stala explicitnou súčasťou ústavného textu až na základe novelizácie ústavy uskutočnenej ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z., prostredníctvom ktorej sa v čl. 148 ods. 1 ústavy ustanovil text „*Sudcu možno preložiť na iný súd len s jeho súhlasom alebo na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu.*“. Citovaný text tvorí naďalej súčasť čl. 148 ods. 1 ústavy a platí aj v súčasnosti v zásade v rovnakom znení (slová „rozhodnutia disciplinárneho senátu“ boli nahradené slovným spojením „disciplinárneho rozhodnutia“, pozn.). Prostredníctvom justičnej novely ústavy však bol čl. 148 ods. 1 ústavy doplnený o vetu napadnutú návrhom skupiny poslancov. Z jej textu vyplýva, že sudcu možno bez jeho súhlasu preložiť na iný súd nielen na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu, ale aj z dôvodu „zabezpečenia riadneho výkonu súdnictva“. Z dôvodovej správy k justičnej novele ústavy vyplýva, že pod týmto slovným spojením treba rozumieť dôvod spočívajúci v zmenách v sústave súdov, ktoré môžu byť vyvolané rôznymi okolnosťami, pričom zmeny v organizácii súdov sú v zásade v dispozícii zákonodarnej moci.

70. V nadväznosti na uvedené ústavný súd konštatuje, že nepreložitelnosť sudcu (na iný súd) nemožno považovať za absolútny a neprekročiteľný ústavný princíp, ale ústavnú zásadu, ktorá pripúšťa v odôvodnených prípadoch určité výnimky. Z uvedeného dôvodu ustanovenie odôvodnených výnimiek zo zásady nepreložitelnosti sudcov v žiadnom prípade nemožno kvalifikovať ako neprípustný zásah do materiálneho jadra ústavy.

71. V prospech uvedeného záveru ústavného súdu sa v podstate prikláňajú aj navrhovatelia, podľa ktorých nie je v rozpore s požiadavkou nepreložitelnosti sudcu, ak sa sudca preloží na iný súd pri zmene sústavy súdov. Za neprípustné však považujú to, že napadnuté ustanovenie ústavy nevylučuje, že v súvislosti so zmenou sústavy súdov by mohlo dôjsť k preloženiu „*sudcu bez jeho súhlasu na súd nižšieho stupňa...*“. K tejto argumentácii skupiny poslancov ústavný súd poznamenáva, že justičnou novelou ústavy schválené znenie druhej vety čl. 148 ods. 1 ústavy podmieňuje preloženie sudcov na iný súd v súvislosti s reorganizáciou sústavy súdov požiadavkou „nevyhnutnosti“ a zároveň podčiarkuje, že v zmysle textu za bodkočiarkou má podrobnosti o zásahu do zásady nepreložitelnosti sudcov ustanoviť zákon, ktorý podlieha ústavnému prieskumu podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy. Inými slovami, platný ústavný text garantuje ústavnému súdu možnosť nespochybniteľným postupom eliminovať prípadné zásahy do zásady nepreložitelnosti sudcov, ktoré by mohli spochybňovať ústavný princíp nezávislosti súdov a sudcov, ktorý v zmysle

nálezu č. k. PL. ÚS 21/2014 Z. z. z 30. januára 2019 (body 141 a 171) patrí do implicitného materiálneho jadra ústavy.

72. Z uvedených dôvodov aj túto časť návrhu skupiny poslancov ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

II.1.7. K namietanému nesúladu čl. I bodu 29 justičnej novely ústavy, prostredníctvom ktorého sa ustanovilo nové znenie čl. 148 ods. 4 ústavy, podľa ktorého „Za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať, a to ani po zániku ich funkcie, okrem prípadov, ak by tým bol spáchaný trestný čin; disciplinárna zodpovednosť sudcu tým nie je dotknutá“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy

73. V tejto časti svojho návrhu navrhovateľa tvrdia, že novým znením čl. 148 ods. 4 ústavy, ktoré sa súčasťou ústavného textu stalo na základe justičnej novely ústavy, došlo k neprípustnému zásahu do princípu nezávislosti súdnej moci. Argumentujúc aj judikatúrou ústavného súdu a stanoviskom Benátskej komisie, navrhovateľa zdôrazňujú, že zámer zrušiť sudcovskú imunitu predstavuje neakceptovateľný zásah do jednej zo základných záruk sudcovskej nezávislosti a tým aj súdnej nezávislosti. Podľa skupiny poslancov došlo napadnutou ústavnou úpravou k výraznému zúženiu rozsahu sudcovskej imunity oproti pôvodnej ústavnej úprave. Navyše, z napadnutej ústavnej úpravy vyplýva, že imunita sudcov všeobecných súdov za rozhodovanie je v aktuálne platnom znení ústavy upravená rozdielne než materiálna imunita poslancov národnej rady a sudcov ústavného súdu, čo podľa navrhovateľov zakladá neprípustnú diskrimináciu sudcov všeobecných súdov. Argumentácia navrhovateľov vyúsťuje do záveru, podľa ktorého „*Návrh na vypustenie pôvodného textu čl. 148 ods. 4 ústavy z Ústavy SR (nahradenie novým textom) je neakceptovateľným zásahom do materiálneho jadra ústavy, ktoré nie je prípustné ani ústavným zákonom (porušenie princípu delby moci, ústavnej rovnováhy, nezávislosti súdnictva a sudcov).*“.

74. Ústavný súd nemá dôvod spochybňovať argumentáciu navrhovateľov, v zmysle ktorej materiálna (funkčná) imunita sudcov za rozhodovanie predstavuje jednu zo základných záruk sudcovskej nezávislosti. Naopak, považuje za potrebné argumentáciu skupiny poslancov rozvinúť konštatovaním, že materiálna (funkčná) imunita sudcov za rozhodovanie tvorí integrálnu súčasť sudcovskej nezávislosti, ktorá, ako už bolo uvedené, patrí v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu do implicitného materiálneho jadra slovenskej ústavy. Zároveň však pripomína, že vo svojej judikatúre už viackrát zdôraznil, že «Súdna ani sudcovská nezávislosť nie je absolútna. Existujú významné verejné záujmy, s ktorými nezávislosť súdnej moci musí byť v spravodlivej rovnováhe. „... privilegium sudcovskej nezodpovednosti nemôže byť cenou, ktorú spoločnosť obetuje pre sudcovskú nezávislosť“ [Cappelletti, M. Quis custodiet ipsos custodes? In: Le pouvoirs des juges. Paris : ECONOMICA 1990. s. 131 (nález č. k. PL. ÚS 21/2014 z 30. januára 2019, bod 116]. Podobne ústavný súd vo veci sp. zn. PL. ÚS 52/99 uviedol, že nezávislosť súdov... ani nezávislosť sudcov nemôže byť nikdy nezávislosťou neobmedzenou a samoúčelnou, keďže sa poskytuje funkčne pre potreby riadneho výkonu súdnictva.».

75. V nadväznosti na záver vyslovený v predchádzajúcom bode tohto uznesenia ústavný súd zdôrazňuje, že nie každý reštriktívny zásah do materiálnej (funkčnej) imunity sudcov treba považovať za neprípustný zásah do ústavného princípu sudcovskej nezávislosti, a teda zásah

do implicitného materiálneho jadra ústavy. Naopak, ak sa aj po reštrikčnom zásahu odvodeného ústavodarcu do sudcovskej imunity zachová jej podstata a zmysel, neexistuje dôvod na to, aby ústavný súd aktivoval svoju mimoriadnu právomoc chrániť materiálne jadro.

76. Vychádzajúc z dosiaľ uvedeného, ústavný súd konštatuje, že sa v zásade stotožňuje s tvrdením navrhovateľov, že justičnou novelou ústavy uskutočnená „*Zmena úpravy imunity výrazne znižuje stupeň (rozsah) imunity garantovanej podľa pôvodnej úpravy čl. 148 ods. 4...*“. Aj preto považuje za potrebné starostlivo posúdiť, či novým znením čl. 148 ods. 4 ústavy došlo, resp. mohlo dôjsť k nepripustnému zásahu do podstaty a zmyslu sudcovskej imunity.

77. V súvislosti s posudzovaním novej ústavnej úpravy sudcovskej imunity napadnutej návrhom skupiny poslancov ústavný súd poznamenáva, že materiálna (funkčná) imunita sudcov bola až do roku 2014 upravená len na zákonnej úrovni a súčasťou ústavného textu sa stala až na základe novelizácie ústavy uskutočnenej ústavným zákonom č. 161/2014 Z. z. Paradoxne pritom vyznieva, že v dôvodovej správe k návrhu tejto novely ústavy (ptč. 821, VI. volebné obdobie národnej rady) jej autori poukazujú na „*pretrvávajúci neuspokojivý stav v súdnictve...*“, ale v konečnom dôsledku došlo práve touto ústavnou novelou k ústavnej fixácii materiálnej imunity sudcov všeobecných súdov, a to v mimoriadne širokom rozsahu („*Za rozhodovanie nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať, a to ani po zániku ich funkcie*“ – pôvodné znenie čl. 148 ods. 4 ústavy). Vychádzajúc z argumentácie navrhovateľov, nie je bez významu poukázať na skutočnosť, že novelizáciou ústavy uskutočnenou ústavným zákonom č. 161/2014 Z. z. zavedená materiálna (funkčná) imunita sudcov všeobecných súdov bola koncipovaná širšie než tým istým ústavným zákonom zavedená materiálna imunita sudcov ústavného súdu („*Za rozhodovanie pri výkone funkcie nemožno sudcu ústavného súdu trestne stíhať, a to ani po zániku jeho funkcie*“ – nové a aj dosiaľ platné znenie čl. 136 ods. 1 ústavy). Doslovný výklad pôvodného znenia čl. 148 ods. 4 ústavy vylučoval nielen trestné, ale aj disciplinárne stíhanie sudcu za rozhodovanie, pričom z ústavného hľadiska bolo možné trestné alebo disciplinárne stíhanie sudcu všeobecného súdu spochybniť aj v prípade svojvoľného rozhodovania.

78. Za okolností, keď v druhej polovici minulého desaťročia naďalej významne narastala nedôvera verejnosti voči orgánom súdnej moci a široko koncipovaná ústavná úprava imunity sudcov všeobecných súdov začala byť významnou časťou spoločnosti vnímaná nie ako nevyhnutná inštitucionálna záruka nezávislosti justície, ale skôr ako zneužívané privilegium jednotlivých sudcov, sa javil minimálne na prvý pohľad opodstatnený reštrikčný zásah do platnej ústavnej úpravy materiálnej imunity všeobecných sudcov o to viac, že justičná novela ústavy bola prijímaná v období, keď došlo k obvineniam viacerých sudcov. Odvodený ústavodarca tento reštrikčný zásah v dôvodovej správe k justičnej novele ústavy (ptč. 270, VIII. volebné obdobie národnej rady) odôvodnil okrem iného aj argumentáciou, podľa ktorej „*doterajší čl. 148 ods. 4 nedôvodne vyníma sudcov z možnej zodpovednosti vyvodzovanej za svoje rozhodovanie. Aj sudca musí byť zodpovedný za svoje rozhodnutie tak disciplinárne, ako aj trestne, ak daným rozhodnutím pácha trestný čin. Takáto úprava sa nachádza aj v iných právnych poriadkoch (napr. trestný čin „ohýbania práva“ podľa § 339 Trestného zákonníka Spolkovej republiky Nemecko). Imunita sudcu pri rozhodovaní sa musí týkať len právneho názoru vyjadreného pri rozhodovaní veci za predpokladu, že sudca svoj záver formuluje na základe riadneho uváženia argumentov a náležite ho vysvetlí. Frivolné rozhodovanie zložky moci, ktorá má aplikovať právne predpisy nemôže byť chránené, o to viac nie na ústavnej úrovni.*“.

79. Aj pri zohľadnení citovanej argumentácie obsiahnutej v dôvodovej správe k justičnej novele ústavy nemôže ústavný súd obísť bez povšimnutia skutočnosť, že prostredníctvom nového znenia čl. 148 ods. 4 ústavy sa v podstate zaviedla možnosť trestnoprávneho stíhania sudcov aj za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní, i keď len v prípade, ak ide o právny názor, ktorý je „*frivolný, svojvoľný, ničím nepodložený, ignorujúci znenie právnych predpisov a prípadne ich účel... judikatúru, právnu literatúru a pod.*“ (z dôvodovej správy k justičnej novele ústavy, ptč. 270, VIII. volebné obdobie národnej rady). Zároveň je potrebné zvýrazniť, že ide o stíhanie sudcu za správanie (skutok), ktoré napĺňa skutkovú podstatu úmyselného trestného činu.

80. Nové znenie čl. 148 ods. 4 ústavy nie je optimálne. Pre zaujatie meritórneho postoja k nemu je však podstatné, či napadnutý text umožňuje uplatnenie takej interpretácie čl. 148 ods. 4 ústavy, ktoré je konformné s materiálnym jadrom ústavy. Ústavný súd pri posudzovaní otázky, či napadnuté ustanovenie umožňuje interpretáciu konformnú s materiálnym jadrom ústavy, upriamuje pozornosť na tú časť jeho textu, z ktorej *a contrario* nespochybniteľne vyplýva, že za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní možno sudcu alebo prísediaceho stíhať len vtedy, „... *ak by tým bol spáchaný trestný čin*“. V tejto súvislosti treba vziať do úvahy čl. 49 ústavy, ktorý okrem iného ustanovuje, že „Len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom...“, pričom prieskum ústavnosti zákona tvorí štandardnú právomoc ústavného súdu ustanovenú v čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy. Navyše, aj v prípade ústavne nekonformného výkladu a aplikácie skutkovej podstaty akéhokoľvek trestného činu, ktorý by umožňoval trestné stíhanie sudcu za právny názor vyjadrený pri rozhodovaní, má právo posledného slova v rukách ústavný súd, keďže sudca trestne stíhaný za právny názor uplatnený pri rozhodovaní má k dispozícii efektívny právny prostriedok ochrany v podobe ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, o ktorej je oprávnený rozhodnúť len ústavný súd. Inými slovami, ústava poskytuje ústavnému súdu právne prostriedky, prostredníctvom ktorých môže zabrániť takej interpretácii a aplikácii napadnutého čl. 148 ods. 4 ústavy, ktoré by boli v rozpore s materiálnym jadrom ústavy, a zabezpečiť tým dôsledne ochranu sudcovskej nezávislosti, ktorá tvorí integrálnu súčasť implicitného jadra ústavy. Za týchto okolností nie je potrebné, aby ústavný súd aktivoval svoju implicitnú právomoc vyvoditeľnú z čl. 124 ústavy vo vzťahu k navrhovateľmi namietanému nesúladu nového znenia čl. 148 ods. 4 ústavy s materiálnym jadrom ústavy, keďže jej aktivácia musí mať charakter „*ultima ratio*“, t. j. môže byť uplatnená len vtedy, ak ústavný súd nemá k dispozícii iné právne prostriedky k efektívnej ochrane ústavných hodnôt tvoriacich implicitné materiálne jadro ústavy. Ústavný súd preto aj túto časť návrhu skupiny poslancov pri predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

II.2. Predbežné prerokovanie častí návrhu na začatie konania týkajúcich sa namietaného nesúladu napadnutých ustanovení zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva

81. Z bodov 7 až 11 navrhovaného petitu vyplýva, že skupina poslancov namieta nesúlad označených ustanovení zákona o reforme súdnictva, ktoré po vyhlásení tohto zákona v Zbierke zákonov Slovenskej republiky tvoria súčasť zákona o súdnej rade (body 7 a 8), zákona o sudcoch a prísediacich (body 9 a 10) a zákona o prokurátoroch (bod 11).

82. Dôvody namietaného nesúladu napadnutých ustanovení zákona o súdnej rade, zákona o sudcoch a prísediacich a zákona o prokurátoroch právnych noriem uvedené v návrhu skupiny poslancov považuje ústavný súd za potrebné podrobiť meritórnemu prieskumu.

83. Vychádzajúc z bodov 6 až 8 tohto uznesenia, ústavný súd konštatuje, že návrh v tejto časti spĺňa všeobecné, ako aj osobitné náležitosti predpísané zákonom o ústavnom súde, pričom nezistil žiadne dôvody, pre ktoré by bolo možné túto časť návrhu pri predbežnom prerokovaní odmietnuť (§ 56 ods. 2 v spojení s § 55 zákona o ústavnom súde), a preto túto časť návrhu v súlade s § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde prijal na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto uznesenia).

III.

Návrh na pozastavenie účinnosti napadnutých právnych predpisov

III.1. Všeobecne k návrhu na pozastavenie účinnosti napadnutých ustanovení

84. Podľa čl. 125 ods. 2 ústavy ak ústavný súd prijme návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov na ďalšie konanie, môže pozastaviť účinnosť napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok (rovnako § 78 zákona o ústavnom súde).

85. Ústavný súd na tomto mieste zdôrazňuje, že pozastavenie účinnosti zákona je vážnym zásahom do právomoci zákonodarcu, preto ho uplatňuje len výnimočne, ak je ohrozenie základných práv a slobôd, resp. hrozba hospodárskej škody alebo iného nenapraviteľného následku dostatočne konkretizované, pričom z okolností posudzovanej veci zjavne vyplýva, že tieto následky možno považovať za preukázané, a teda opodstatnené, a to najmä povahou zákona, ktorý bol napadnutý v konaní o súlade právnych predpisov (m. m. PL. ÚS 10/2014). Ústavný súd k tomu dodáva, že uvedené ohrozenie, resp. hrozba by mali byť bezprostredné.

86. Článok 125 ods. 2 ústavy viaže oprávnenie ústavného súdu rozhodovať o pozastavení účinnosti právneho predpisu na existenciu jedného z troch alternatívnych predpokladov, ktorými sú:

- ohrozenie základných práv a slobôd,
- hrozba značnej hospodárskej škody alebo
- iný vážny nenapraviteľný následok.

Každý z týchto predpokladov je iný, a preto musia byť iné aj podmienky ich aplikácie.

86.1. O ohrozenie základných práv a slobôd ide vtedy, ak ďalším uplatňovaním napadnutého právneho predpisu, jeho časti alebo jednotlivého ustanovenia bude významne zúžený chránený rozsah jednotlivých základných práv a slobôd alebo bude výkon týchto práv a slobôd obmedzovaný (sťažovaný) neprimeranými podmienkami či prekážkami [porovnaj napr. uznesenie č. k. PL. ÚS 1/02 z 10. januára 2002 (obmedzovanie slobody slova kriminalizáciou ohovárania) alebo uznesenie č. k. PL. ÚS 29/05 zo 6. októbra 2005 (hrozba, že prebiehajúce konania priamo zasiahnu do ochrany súkromia a majetku)].

86.2. Za značnú hospodársku škodu treba v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu považovať najmä hrozbu zániku, resp. vážneho postihnutia celého odvetvia národného hospodárstva alebo jeho podstatnej časti [napr. uznesenie č. k. PL. ÚS 13/2012 z 11. júla 2012 (zvýšenie miezd sestier, ktorého dôsledkom podľa analýzy Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky bolo, že príjmy zdravotníctva budú kryť približne len 80 % celkových výdavkov) alebo uznesenie č. k. PL. ÚS 114/2011 z 23. novembra 2011 (zavedenie 80 % dane)], pričom uplatnenie napadnutých právnych predpisov bude mať jednoznačný a likvidačný vplyv na všetky alebo aspoň

citeľnú časť podnikateľských subjektov a prípadne tiež vyvolá hrozbu výrazného zaťaženia verejných rozpočtov s rizikom, že dôjde k ohrozeniu niektorých funkcií štátu.

86.3. Pod pojem iný vážny nenapraviteľný následok možno podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu zahrnúť ďalšie hrozby podobnej naliehavosti a intenzity, ktoré budú mať nezvratné následky [porovnaj uznesenie č. k. PL. ÚS 18/06 z 18. októbra 2006 (nezvratný následok ustanovenia, ktoré upravovalo územnú zmenu konkrétnych obcí), uznesenie č. k. PL. ÚS 95/2011 z 15. júna 2011 (hrozba vykonania voľby podľa neústavného právneho predpisu), alebo uznesenie č. k. PL. ÚS 115/2011 zo 7. decembra 2011 (hrozba nastolenia nezvratného stavu v exekúcii v dôsledku aplikácie napadnutého ustanovenia)].

87. Z uvedenej kategorizácie predpokladov pozastavenia účinnosti právneho predpisu vyplýva rozdielna miera preukazovania (osvedčenia) a skúmania konkrétnych skutkových okolností a vplyvov napadnutej právnej úpravy. V tejto súvislosti je potrebné rozlišovať predovšetkým medzi priamymi a nepriamymi dôsledkami právnej normy [porovnaj uznesenie č. k. PL. ÚS 17/2014 z 9. júla 2014 (platba za prístup do distribučnej sústavy)]. Priame dôsledky spočívajú v samotnej existencii a účinkoch napadnutých ustanovení už v ich abstraktnej podobe, v interferencii s inými právnymi normami právneho poriadku. Priamym dôsledkom zodpovedá spravidla ohrozenie základných ľudských práv a slobôd, ktorých rozsah ochrany je upravený priamo v ústave; priame dôsledky možno často ustáliť už základným porovnaním napadnutej právnej normy, resp. jej výkladu, s nadradenými právnymi normami a ich výkladom.

88. Ústavný súd musí pri úvahách o ohrození základných práv a slobôd vziať taktiež do úvahy a) štandard práv (právnú pozíciu) jednotlivcov pred napadnutou právnou úpravou, b) rozsah, v akom bol daný štandard zmenený novou právnou úpravou, a c) čomu smeruje návrh na pozastavenie a návrh meritórneho rozhodnutia. Ďalej je dôležité prihliadať na d) reverzibilnosť právnej pozície jednotlivcov [(ne)napraviteľnosť záťaží spôsobených napadnutou právnou úpravou] a tiež na e) charakter základného práva, o ktorého ohrozenie ide (porovnaj uznesenie č. k. PL. ÚS 24/2019 z 18. decembra 2019).

III.2. K návrhu na pozastavenie účinnosti napadnutých ustanovení justičnej novely ústavy a zákona o reforme súdnictva

89. Navrhovatelia navrhujú, aby ústavný súd pozastavil účinnosť všetkých napadnutých ustanovení justičnej novely ústavy (body 1 až 6 petitu), ako aj účinnosť napadnutých ustanovení zákona o reforme súdnictva, prostredníctvom ktorých došlo k novelizácii zákona o sudcoch a prísediach (body 9 a 10 petitu) a zákona o prokurátoroch (bod 11 petitu). Vzhľadom na skutočnosť, že návrh skupiny poslancov v časti namietaného nesúladiu napadnutých ustanovení justičnej novely ústavy s ustanoveniami ústavy, ktoré tvoria podľa názoru navrhovateľov jej materiálne jadro, bol odmietnutý pre nedostatok právomoci (bod 1 výroku tohto uznesenia), ústavný súd sa na tomto mieste zaoberal už len argumentáciou navrhovateľov, prostredníctvom ktorej sa domáhajú pozastavenia účinnosti napadnutých ustanovení zákona o reforme súdnictva, ktorými sa novelizoval zákon o sudcoch a prísediach a zákon o prokurátoroch.

90. Prostredníctvom zmien v zákone o sudcoch a prísediach a v zákone o prokurátoroch, ku ktorým došlo na základe napadnutých ustanovení zákona o reforme súdnictva (čl. VIII, časti bodov 45 a 49 a čl. XI, body 3 až 6 a bod 8 tohto zákona), došlo podľa navrhovateľov

k negatívnemu zásahu do materiálneho zabezpečenia sudcov a prokurátorov (zrušenie odmeny ako fakultatívnej zložky platu a časové obmedzenie nároku na príplatok k nemocenskému do výšky funkčného platu, pozn.), ktoré sa považujú za súčasť materiálnych garancií nezávislosti sudcov a tiež prokurátorov, „ktorí v zmysle stanoviska tzv. Benátskej komisie sa v širšom ponímaní považujú za súčasť justície“. Navrhovatelia zdôrazňujú, že podľa konštantnej judikatúry je takýto zásah do materiálneho zabezpečenia prípustný len výnimočne a dočasne, „... len na dobu nevyhnutnú a nie zrušenie (zánik) nároku“. V danom prípade ide o zásahy, prostredníctvom ktorých „sa reálne zníži požadovaná (dosiahnutá) životná úroveň, ktorá sa dodatočne nedá odstrániť (napraviť). Nevzniká totiž nárok, po prípadnom vyslovení protiústavnosti zákona, na náhradu (materiálnu satisfakciu) nepriznaného (nevyplateného) príplatku k nemocenskému.“.

91. Z citovaného vyplýva, že navrhovatelia sa domáhajú pozastavenia účinnosti napadnutých ustanovení zákona o sudcoch a prísediacich a zákona o prokurátoroch z dôvodu iného vážneho nenapraviteľného zásahu do materiálneho zabezpečenia sudcov a prokurátorov. Ústavný súd nespochybňuje, že uplatňovaním dotknutých ustanovení zákona o sudcoch a prísediacich a zákona o prokurátoroch môže dôjsť k negatívnemu zásahu do materiálneho zabezpečenia sudcov a prokurátorov. Zároveň však zastáva názor, že aj vzhľadom na funkčné platy a iné materiálne benefity, ktoré sudcom a prokurátorom garantuje platná zákonná úprava, nepôjde v posudzovanej veci o tak citelné zásahy, ktoré by odôvodnili uplatnenie výnimočnej právomoci ústavného súdu ustanovenej v čl. 125 ods. 2 ústavy.

92. Navrhovatelia sa domáhajú aj pozastavenia účinnosti napadnutých prechodných ustanovení zákona o sudcoch a prísediacich obsiahnutých v § 151zf ods. 3 a 4 (bod 10 petitu), ktorými sa ustanovili pravidlá obsadzovania voľných miest novozriadeného Najvyššieho správneho súdu. Tieto pravidlá podľa skupiny poslancov zakotvujú „nepripustnú diskrimináciu všetkých ostatných kandidátov o sudcovskú funkciu, t. j. v porovnaní s kandidátmi, ktorí sa budú uchádzať o uvedení funkciu sudcu najvyššieho stupňa výkonu súdnictva (zvyšňovanie uvedených uchádzačov). Konštantná judikatúra jednoznačne zakotvuje neprípustnosť akýmkoľvek spôsobom (aj právnou úpravou) porušiť ústavnú podmienku o rovnakých podmienkach prístupu k inej funkcii (čl. 30 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy). Rozhodovanie súdnej rady len na základe značne odlišných kritérií, aké sa vyžadujú u ostatných kandidátov na funkciu sudcov všeobecného súdnictva a sú neporovnateľne výrazne menej náročné než u ostatných kandidátov (sudcovia okresných, krajských a Najvyššieho súdu SR) umožní aj osobám z mimojustičného prostredia výrazne uľahčiť vznik (ustanovenie) tejto ústavnej funkcie. Zároveň (v zmysle predkladacej správy) je zvolený odlišný procesný postup, ktorý spočíva v aplikácii analogického postupu pri výbere uchádzačov o funkciu sudcov ústavného súdu. Nerovnosť kritérií (uľahčenie prístupu pre kandidátov na sudcov Najvyššieho správneho súdu) a odlišný procesný postup zabezpečí v prípade, že sa nepozastaví účinnosť zákona zrejmy neodstrániteľný stav (iný vážny následok) o legitimitu vzniknutej funkcie sudcu všeobecného súdnictva, ktorého zánik je (bude) vylúčený i v prípade vyslovenia protiústavnosti zákonnej úpravy.“.

93. Vo vzťahu k návrhu na pozastavenie účinnosti § 151zf ods. 3 a 4 zákona o sudcoch a prísediacich ústavný súd poznamenáva, že tieto majú charakter prechodných ustanovení, pričom ich účel bol v čase predbežného prerokovania návrhu skupiny poslancov už naplnený, t. j. v čase rozhodovania ústavného súdu o pozastavení ich účinnosti sú už obsolétne. Za týchto okolností by

případné rozhodnutie o pozastavení účinnosti označených ustanovení zákona o sudcoch a prísediach bolo bez akéhokoľvek právneho významu.

94. Na základe dosiaľ uvedeného ústavný súd uzavrel, že nie sú dané dôvody na pozastavenie účinnosti napadnutých ustanovení justičnej novely ústavy a zákona o reforme súdnictva, a preto návrhu skupiny poslancov na pozastavenie ich účinnosti nevyhovel (bod 3 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. októbra 2022

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky